דף ירוק

מוסף על המשמר בתנועה הקיבוצית   מס' 178   3 בדצמבר 1985 כ' בכסלו תשמ"ו

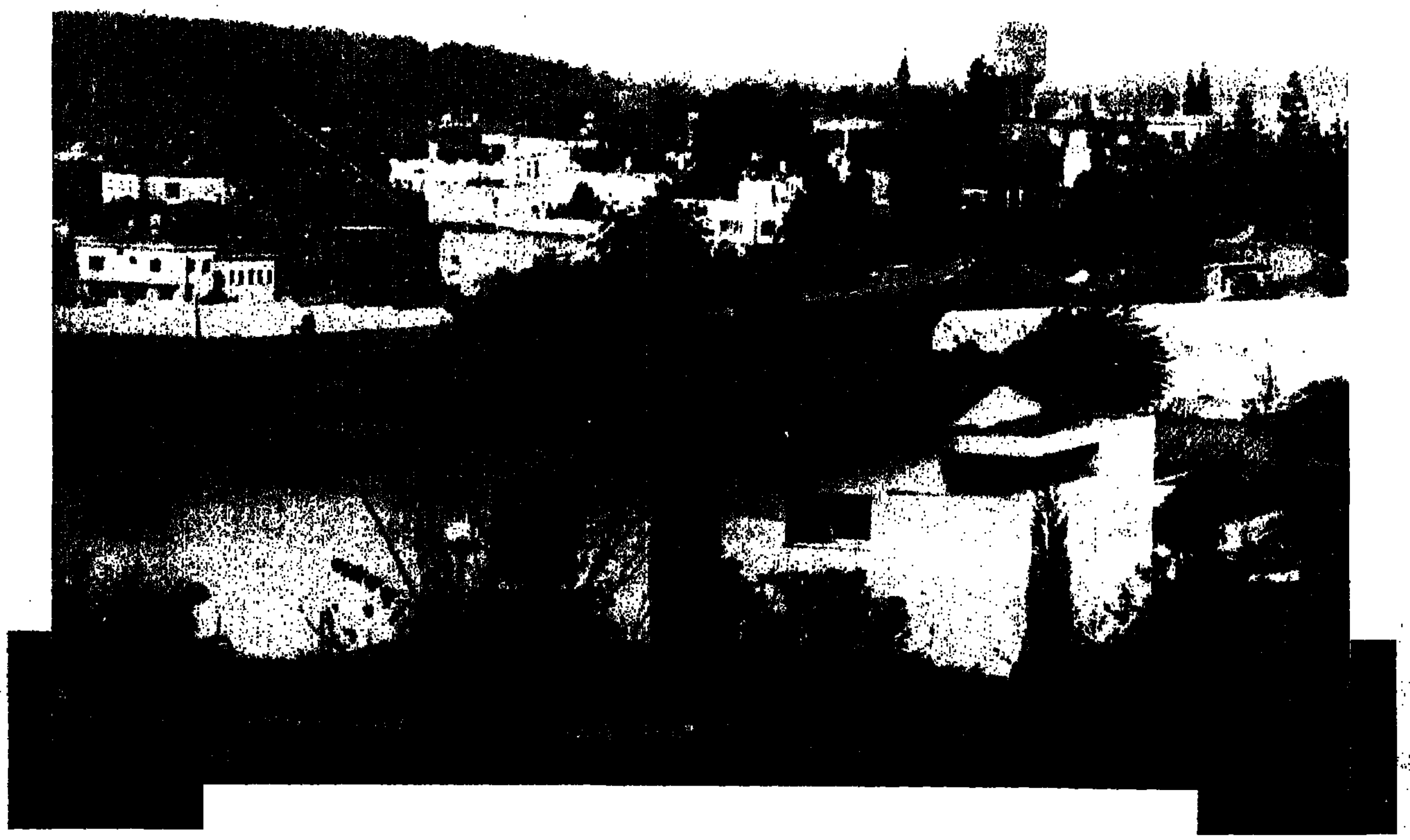

מייסר - מצר: שמורת טבע בלתי מסומנת

(ר' „גשר רחב מאוד" בעמ' 2)

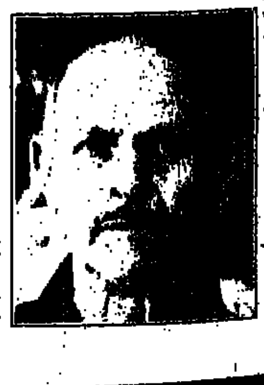

„כל הרוצה לקרוא לי ,ימני', ,לאומני', ,שוביניסט', ,פאשיסט' – שיבוסם לו". יוסף ארגמן מחניתה מבקש להשתחרר מתחושת האשמה. ר' בעמ' 20.

„אקספרימנט הלכתי", כך מכנה רבי אלי חביבי, מנהיג רוחני וגם רכז בניין, את חנתון, הקיבוץ הקונסרבטיבי הראשון בעולם ובתק"ם. ר' בעמ' 10.

מי עוד קונה בגדים? בתיה שחף סוקרת את הסדרים ואת המחסנאיות ומחפשות אחר צו האופנה בעידן הקיצוצים. הם עוד מתלבשים. ר' בעמ' 24.

שיטות חימום חדישות לחורף 1985 של אמישראגז

הנחות ניכרות
תנאי תשלום נוחים

הסקה מרכזית בגז

- לחדרי אוכל
- בתי ילדים
- מוסדות חינוך

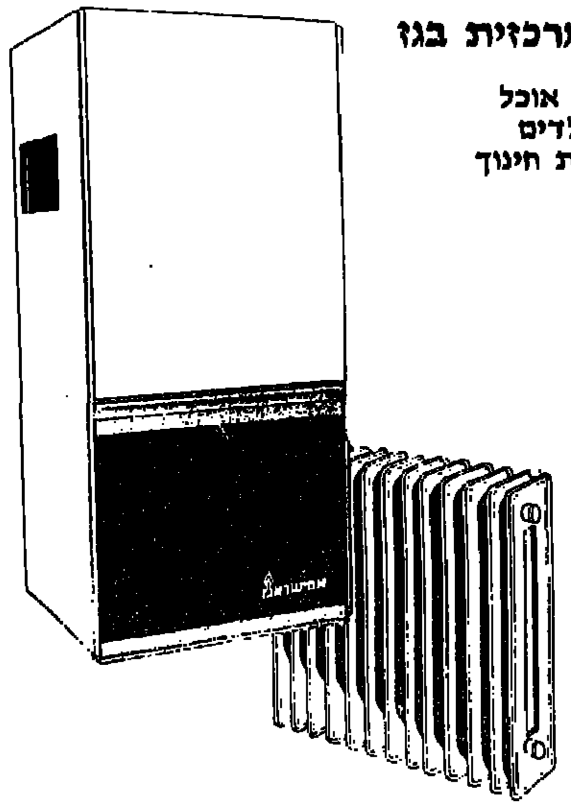

- חדרי תרבות
- אולמי התעמלות
- למכוני חליבה
- לאולמי ייצור
- מתפרות
- ולחימום חלל

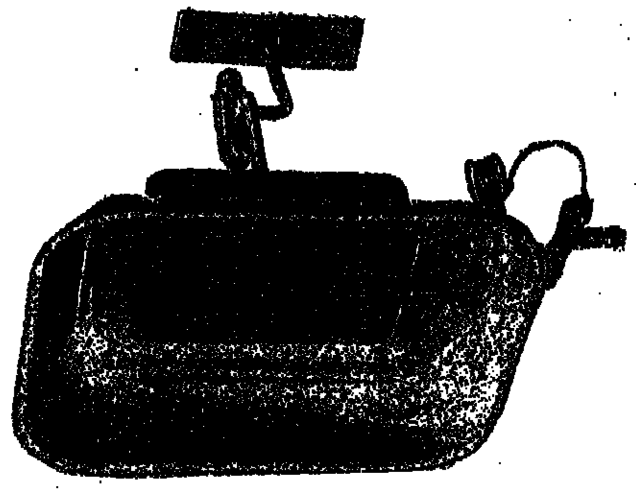

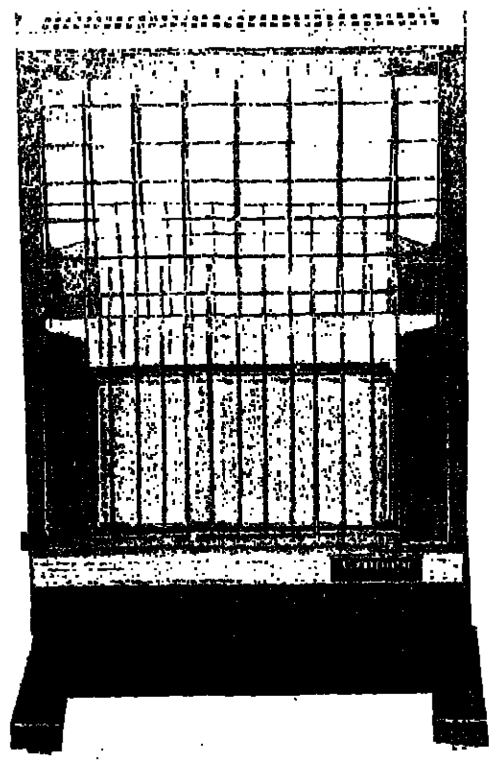

- לבתי מגורים
- ולחדרי חברים

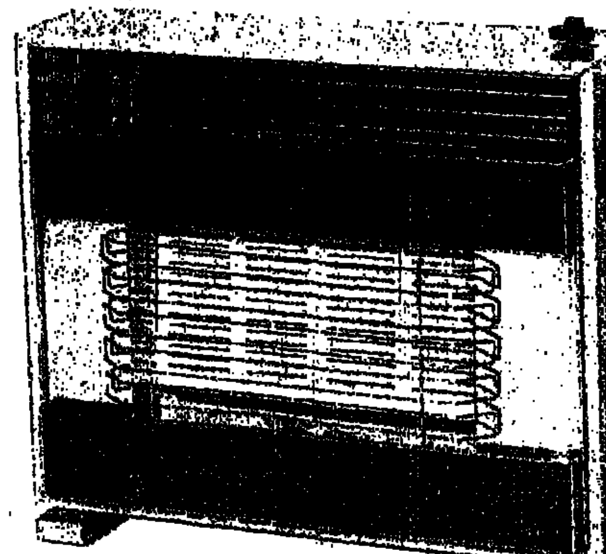

גזור ושלח

אמישראגז
אחד העם 34
ת"א 65541

הננו מעוניינים בקבלת פרטים בנושא חימום:

שם הקיבוץ ....

לפנות .... טלפון ....

אמישראגז אם גז אז...

אחד העם 34, תל־אביב 65541, טל' 03־611862; 03־614551

גשר רחב מאד

עוד מעט ניתן יהיה, או צריך יהיה להכריז על קיבוץ מצר והכפר מייסר כעל שמורת טבע. השמורה הזאת תציע למטיילים חוויה נדירה: אחוות שכנים, שאינה תלויה במאומה, בין כפר ערבי לקיבוץ יהודי

גשם. מן ה„פורד טראנזיט" הכחולה, שעצרה ביום ג' שעבר, ב־14.20, במגרש החניה של קיבוץ מצר, קפץ צעיר שחום־עור. ערבי. מן הסתם, הירדס בין השלוליות ונעצר, מתנשף, מול איצ'ה, המזכיר. פתח צריף המזכירות. תשמע, כך אמר הבא למזכיר, תשמע, המים מאצלכם זורמים אלינו ושוטפים לנו את השדות, זה לא בסדר. מה אתה רוצה ממני, כך אמר לו, לבא, איצ'ה המזכיר. תפנה אל ראובן (או גבי, או ששון), איפה אני יכול למצוא אותו עכשיו, שאל הבא. מה אני יודע, ענה איצ'ה המזכיר, ונפנה לענייניו.

הדיאלוג הקצר והענייני הזה, כנושא שמזג־האוויר הגשום גרמו, בין ערבי מן הכפר מייסר לבין יהודי מקיבוץ מצר, היה דיאלוג שבין מכרים משכבר. כאלה, שאינם זקוקים עוד לדברי כיבושין בהיפגשם, ולדברי חלקלקות בהיפרדם: שאין בהם אחד שהוא חזק וגאה, ואחד שהוא חלש וכנוע, ושיש להם אינטרס משותף וכבוד הדדי ורצון טוב ושפה אחת, עברית, שבפי האחד אמנם מתלווה לה צילצול ערבי ובפי השני, ניגון ארגנטיני.

עוד מעט, כשתימלא הארץ חמס ושנאת־יהוד ולאומנות וכוחנות, תיוותר, אולי, רק שמורה אחת בארץ, בה יוכלו טיילים להתרשם מתופעות נדירות, כמו אחוות־עמים ושכנות טובה בין ערבים לבין יהודים, שריד לימים שהיו. השמורה הזאת תימצא בתחום המועצה האזורית מנשה, למרגלות הר שומרון, קילומטרים ספורים דרומית־מזרחית לעין־שמר, ויהיו בה קיבוץ יהודי (הקבה"א) מצר, וכפר ערבי מייסר, וחורש ארץ־ישראלי וקבר־שייך. בחורף מומלץ יהיה לקשור את הטיול בשמורה הזאת עם טיול בגבעת־הכלניות הסמוכה וניגוב חומוס בטול־כרם, שאינה רחוקה.

הדףהירוק

העורכת: מרים עין־דור
צוות המערכת: ארנון לפיד, אלי ברמן, עמירם כהן, בתיה שחף וסימה באר
מזכירת המערכת: רותי קדוש
צלם המערכת: בועז לניר
עיצוב: רחל דביר

מודעות: חיה קוטב

המערכת והמנהלה:
רח' חומה ומגדל 2, 67771, ת"א
טלפון: 03-378833
מען למכתבים: שק דואר נעול 61999.

תוכן המודעות על אחריות המפרסם בלבד
זכויות הגרפיקה שמורות.

איך שלא נאהב את חברי מצר?

המפגש הראשון בין ערביי מייסר לבין מייסדי מצר, בוגרי השוה"צ מארגנטינה, התרחש ב־1953, עת עלו האחרונים על הקרקע הקשה, כדי להקים קיבוץ במורד הגבעה, שממול לכפר, מעברו השני של הגיא והכביש שמתחו לאורכו הבריטים. מייסר היה אז כפר קטן, כמה מאות נפש, שהוציא מחייתו מגידול צאן ובקר ומחקלאות פרימיטיבית, עם בתי אבן ועצי תאנה ומשוכות צבר וקבר שייך, השייך מייסר. בזכות הקבר הקדוש הזה, ובזכות — 3 — בארות מים שנמצאו בסמוך, התיישבו דווקא פה מייסדי הכפר ממשפחת אבורקיע, 120 שנה קודם לכן. להצלחת המפגש הראשון ההוא, ב־53', וליחסי השכנות הטובה שנמשכים מאז, תרמו, כנראה, הצידה שהביאו עמם המתיישבים החדשים מדרום־אמריקה, חינוך שומרי ואמונה באחוות־עמים ודו־קיום בשלום, כמו גם העובדה, שמתושבי מייסר נמנע ב־48' טעמם המר של כיבוש, גירוש והשפלה. כפרם, כמו רוב כפרי „המשולש", הועבר, בצורה מסודרת, מידי הירדנים לידי הישראלים, ע"פ הסכמי רודוס.

כך או כך, מיום שנקשרו הקשרים, הם יכלו לכל המבחנים, ולא רק לקטנים, ליומיומיים, כגניבות אופניים של ילדי הקיבוץ על־ידי ילדי הכפר, או עליית עדרי־הכפר על שדות הקיבוץ, אלא גם קשים מאוד, שהעמידו בפני שני הצדדים המימשל הצבאי, עתות מתח בטחוני, פעולות תגמול ומלחמות ארבע.

ביום ג' שעבר הסבו בסלון ביתו של נג'יב אבורקיע (פעיל ר"צ באיזור חדרה, נשוי + ארבעה) שני תושבי הכפר, מוחמד עמארנה (מורה בביה"ס המקומי, נשוי + שלוש), מוחמד ערדה (עוסק בחינוך מיוחד במוסד „שער מנשה", נשוי + שניים) ושני אנשי מצר: יואב בן נפתלי (מנהל מוסד „מבואות עירון" בן 40, נשוי + ארבעה) ונתי הגאי (תלמיד כיתה י"ב).

„300 מ' מפרידים בין הבית של עומרי במצר, לבין הבית של סאמי אל עבר במייסר", פתח ואמר אחר מן הערבים, „אבל אנחנו כמו ישוב אחד".

אם יש משהו מלשון הגוזמה, החביבה על בני ערב, בהגדרה הזאת, בא יואב היהודי ומאשש אותה במשפט משלו: „היחסים בין מצר למייסר לא פחות קרובים ואולי יותר, מאשר היחסים בין גבעת־חיים א. לגבעת־חיים מ." כך והוא מוסיף: „עם כל זה, שהיחסים בינינו באמת מצויינים, וכל מי שבא לכאן מתפעל ומתקשה להאמין, שהם באמת כאלה, איננו משוחררים מהחשש, מה יהיה? כמה זמן זה יימשך? כמה זמן נוכל למנוע מרוחות־רעות לחדור גם אלינו. הרי תושבי הכפר עובדים ברחבי הארץ והם נתקלים בתופעות של עוינות וגזענות. האם לא ייחשפו, במוקדם או במאוחר, גם הם להשפעתן?"

מוחמד ערדה ממהר להרגיע: „זה לא יקרה. את המציאות שנרקמה כאן במשך 32 שנה לא יוכל לקלקל אף אחד." אחר לאחר מונים היושבים בסלון אבני־דרך במציאות המתמשכת הזאת — נג'יב: „כשרק עלה הקיבוץ על הקרקע, לא היתה לו באר משלו, ולנו היתה. הקיבוץ התקין משאבה וקו מים מן הבאר, ובמשך כמה שנים שאב מים מאתנו. רצה הגורל, שהבאר שלנו תתקלקל, אז בא הקיבוץ ותתקין עבורנו ברז בצומת, וכל הכפר השתמש במים שהגיעו ממצר. רק ב־76' קיבלנו היתר לקדוח באר משלנו, והשתחררנו מהתלות בקיבוץ. ועוד דבר: בשנים הראשונות של הקיבוץ, התפרנסנו בכפר בעיקר מעדרי צאן ובקר. בקיץ, כשכמעט לא היה מרעה טבעי באיזור, הזמין אותנו הקיבוץ לעלות על שדות התבואה שלו, לאחר שנקצרו. זו היתה ממש הצלה עבורנו".

משחקים לא מסובכים: הבן של יואב והבן של נג'יב

ערדה: „בזמן מלחמת סיני, כשאנשי מג"ב באו לשים עוצר על הכפר, באו חברים ממצר וסילקו אותם. פשוט אמרו להם, תסתלקו מכאן, אנחנו נדאג שהכל יהיה בסדר".

יואב: „בתקופת המימשל הצבאי היינו יוצאים לטיולים משותפים, לגליל, לכנרת. אז אסור היה לאנשי הכפר לבקר בקיבוץ, או להתארח אצל חברים. משמרות של מג"ב פיטרלו על הכביש. הלכנו אנחנו אל הכפר ולקחנו איתנו את האנשים אל הקיבוץ".

„ליד מצר", מספר עמארנה, „יש חלקת עצי פרי, 20 ד', של איזה ערבי מבקעה. המימשל הצבאי אמר לאנשי מצר, למה שלא תקחו את השטח אליכם, אז אנשי מצר אמרו לו, "באנו לחיות עם הערבים בשלום, ולנו לא מפריע, שהשטח הזה יישאר בידיהם. אחרי הסיפור הזה, וזה סיפור אמיתי, איך שלא נאהב את חברי מצר?"

לעמארנה סיפור אמיתי נוסף מתקופה מאוחרת יותר, מ־78'. „פעם היתה מסיבה של מתנדבים בקיבוץ. הייתי במסיבה עד 2.00 בלילה, ואז חזרתי, קצת מסטול, הביתה. פתאום עצר אותי משמר־הגבול וביקש לראות תעודת זהות. לא היתה לי תעודה. העלו אותי על הג'יפ, שאלו אותי, מאיפה אתה בא, אמרתי, ממסיבה. שאלו, מי ראה אותך במסיבה, אמרתי, נחום, הוא שומר לילה במצר. לקחו אותי לנחום. נחום, בלי הרבה בעיות דרך את הנשק שלו ואמר, תשחררו אותו ותסתלקו מכאן מיד. המג"בניקים לא הבינו. אמרו לו, מה, השתגעת, אבל בסוף הסתלקו".

„עבדתי 7 שנים במצר, בכל מיני ענפים", הוא מספר, „והיו באים לקיבוץ גרעינים מהעיר. ראיתי איך חברי מצר לא נותנים להם להגיד שום דבר קיצוני נגד ערבים, ונדמה לי, שאפילו זרקו מהקיבוץ כאלה שדיברו לא יפה על ערבים".

נג'יב: „כשעוד לא היו טלפונים בכפר, והיינו צריכים להודיע משהו דחוף בטלפון, היינו [illegible] למצר לטלפן. במלחמת 6 הימים, כשכל [illegible] היהודים בארץ היו מגוייסים במשך חודשים, [illegible] בכפר 30 חבר'ה, הלכנו אל הקיבוץ ואמרנו, [illegible] לרשותכם. במשך חודש עבדנו בעישוב [illegible] ברפת, בבננות. איפה שהיה צריך. כשהיה [illegible] לאספקה לכפר באותה תקופה, אמר לנו הקיבוץ [illegible] תדאגו, מה שלא יהיה, אנחנו נעזור. לא [illegible] אספקה. זיגי, שהיה אז מרכז המשק, אמר, [illegible] יהיה ממש חמור, תוכלו לקצור מן החיטה [illegible] שלנו־שלכם, אם יהיה צורך".

נג'יב: „על קבוצת הכדורגל [illegible] המשותפת, מצר־מייסר כבר שמעת? זה התחיל [illegible] שהיתה להם קבוצה ולנו קבוצה, ותמיד [illegible] אצלם בכמויות. כשהם ניצחו רק 2:0, [illegible] מנצחים. בפעם הראשונה שניצחנו אותם [illegible] במסגרת הליגה של המועצה האזורית, היתה [illegible] אדירה בכפר. זה היה כאילו היום קבוצה [illegible] מנצחת את מכבי חיפה. משהו כזה. אחרי־כן [illegible] 73', הקמנו [illegible] משותפת, [illegible] פיפטי. [illegible] שבכפר אין [illegible] ספורט, היו [illegible] מונים נערכים [illegible] לם. היית [illegible] לראות מה [illegible] כששיחקנו [illegible] קבוצות [illegible] בכפרים ערבי[illegible] צופים פשוט [illegible] ידעו איך [illegible] אלינו. מי [illegible] או קילל את [illegible] מיד קיבל [illegible] הראש, ולא [illegible]

מה קורה פה: צופה ערבי מתייצב לצד שחקן [illegible] נגד צופה ערבי אחר. אחרי כמה זמן [illegible] הקבוצה, בגלל חוסר שוויון כלכלי. מצר [illegible] חלקו לתקציב הקבוצה, אבל לנו לא היה [illegible] הביך אותנו, שאנחנו סמוכים על שולחנם [illegible] ציוד והסעות. לא הסכמנו להמשיך כך".

בן של מי אתה, ילדי?

למעלה מאלף תושבים, גברים נשים וטף [illegible] במייסר. במצר — כמחצית המספר הזה. חבר[illegible] מכירים את תושבי מייסר, לפחות הגברים [illegible] בשמותיהם. חברי מייסר מכירים את חברי מצ[illegible] הילדים — לא תמיד. „בן של מי אתה", הם ש[illegible] את זאטוטי מצר, הבאים לבקר בכפר [illegible] מטפלותיהם. „מכירים, או לא מכירים", [illegible] עמארנה, „לא יקרה שנהג של מצר יעבור [illegible] ולא יאסוף טרמפיסטים ממייסר; ולא יכני[illegible] עד למרכז הכפר. לא רק בתחנה. במרכז. וכמו[illegible] להיפך". פעמים רבות מדי יום חוצים אנשים [illegible] ממצר את הכביש ועולים למייסר. בתדירות [illegible] עושים כן, בכיוון הפוך, אנשי מייסר נערים [illegible] באים לשחק במגרש הספורט של הקיבוץ, [illegible] עם ילדיהן מבקרות בפינת־החי שבו. „צריך [illegible] מה זה אומר", מסביר עמארנה, „אם אשה [illegible] מעיזה ללכת אל הקיבוץ של היהוד, זה [illegible] המוסכמות המקובלות. זה סימן שהיא [illegible] ובכפר מרגישים, שזה בסדר. זה כאילו [illegible] מטיילת בכפר שלה".

נג'יב: „מהתחלה היו באים ילדי הקיבוץ [illegible] המטפלות ומסתובבים בכפר בלי תיאום מראש [illegible] ליווי של גבר, בלי נשק. כאן זה תמיד היה נורמאלי, אנשים, שבאים מבחוץ, לא מאמינים. בהתחלה, היו הילדים שלנו מסתכלים ביהוד בתימהון. היום היהוד הם חלק מהנוף, והיהוד של מצר זה לא רק יהוד. זה חברים מהשכונה".

יואב, דרור, נתי, נג'יב, מוחמר, מוחמד. את הידידות הזאת אי־אפשר להפסיק.

„זה נשמע טוב מדי, אהה" צוחק נג'יב. אכן, נשמע טוב מדי. „מה לעשות, ככה זה", אומר יואב. „כמובן שהיו גם תקלים, אבל הם נפתרו, כמו שפותרים תקלים בין שני קיבוצים שונים. אם עלו, בשנות ה־60', ילדים מהכפר עם עדרים על שרותינו, היינו מזהירים. היינו מטילים אולי קנס, ומקפידים שלא יקרה שוב. לא העלינו על דעתנו לקרוא למשטרה. ונאמר ובא ילד מהכפר וסחב אופניים לילד שלנו. היו צעקות. היה בירור, אבל לעיכות זה לא הגיע, קרה, שילדי הכפר באו בלי ליווי לפינת החי, נכנסו לכלובי החיות והציקו להם. האחראי, אפשר להבין, התרגז, רצה למנוע מהם לבקר להבא, אבל הוא אפילו לא היה קרוב לאפשרות להעלות את העניין על סדר היום בקיבוץ".

נג'יב: „יש דיעות שונות בכפר על יחסי יהודים־ערבים ועל סיכויי הדו־קיום בשלום, אבל אינני מכיר קיצונים. שמדברים על העתיד בארץ ללא יהודים, ובחיים שלי לא נתקלתי בכפר במישהו, שיש לו משהו נגד מצר".

יואב ממהר להשתוות: „אם יש בקיבוץ כאלה שאינם מעוניינים, שילדי מייסר יבואו אלינו, ואני לא אומר שאין, זה מיעוט מבוטל, וההתנגדות היא בעיקר בגלל סיבות טכניות".

נג'יב נזכר בערגה, כיצד היו מחכים ילדי הכפר לחגים היהודיים, ויותר מכולם, לחג־השבועות, שאז הם היו מוזמנים לקחת חלק בקרנבל גדול עם תצוגה חקלאית ומסע טרקטורים, עם שירה וריקודים והנפלא מכל — ארטיק: את ו במאי זוכר נג'יב בזכות העצרות המשותפות במגרש הכדורסל במצר.

„בתרבות הערבית", אומר נג'יב בלא נימה של התנצלות, „אין חאפלות ואין קרנבלים המוניים. החגים שלנו הם דתיים, ועוברים בחיק המשפחה, או בתפילה במסגד. לעומת זאת, לחתונות תמיד שמחנו להזמין את כל חברי מצר. לא היו הזמנות אישיות. היינו פשוט הולכים ותולים הזמנה לכל הקיבוץ בחדר־האוכל".

על השאלה, אם מותר לסמוך על הסטיכיה, שתמשיך לפמפם את יחסי השכנות הטובה בין מצר למייסר, שעה שסביב מטופחת ומלובה השנאה, עונה עמארנה, מורה לאנגלית וחשבון בביה"ס שבכפר: „אנחנו עושים הכל כדי לחנך את ילדינו על האחווה היהודית־ערבית. לפני שנה הפגשנו את כיתות ו' משני הישובים. בהתחלה זה היה קצת מוזר לשני הצדדים. במפגש הראשון שיחקנו מחפשים את המטמון, והרכבנו קבוצות מעורבות. אבל מיד, כשהתחיל החיפוש, נפרדו הקבוצות, והילדים היו בנפרד, לפי הישובים. לאורך השנה קיימנו עוד כמה מפגשים, והאחרון היה פיקניק משותף. איזה יופי זה היה. הפעם הילדים כבר פעלו בקבוצות מעורבות בשמחה. כל קבוצה הכינה מאכל מסוים לארוחה. הילדים של מצר התנפלו על הפיתות החמות, והילדים של מייסר — על הצ'יפס. אבל הקבוצות נשארו מעורבות. זה היה מראה נהדר".

כשמדברים בקשים שבמבחנים שידעה האחווה הזאת, כמלחמות ישראל, נחרצים הדוברים פחות. נג'יב: „החזקנו אצבעות, התפללנו, שלא יפול, חס וחלילה, בן מצר במלחמה. כי אם זה היה קורה, היינו נמצאים במצב איום. ב־'67 נפל זאב, בן גרעין, למזלנו, לא היינו צריכים לעמוד במבחן. הוא לא נקבר במצר". ואילו נקבר במצר?

ערדה: „היינו משתתפים, בטח. למה לא?" נג'יב: „אני לא בטוח. אבל ברור שב־67' השתנה המצב. כבר אין אותה רגישות שהיתה קיימת לפני־כן. כיום היינו באים. רק שלא יקרה. כשנהרגו לפני כמה שנים 3 חברי קיבוץ בתאונה, היתה מצידנו השתתפות מאסיבית, ואני דיברתי על הקבר הפתוח".

• • •

מהו גבול הקירבה שבין מצר למייסר? כמה נבדלים היחסים שבין שני ישובים אלה, מן היחסים שבין, נאמר, עין־חרוד איחוד ועין־חרוד מאוחד? שתיקה קלה. ריכוז. מחשבה. חיוך. עמארנה: „בן מייסר לא יתחיל עם בת ממצר ולהיפך".

ארנון לפיד ■

ריקי

מרכז טיפולים בשיטה הרפלקסולוגית

עזרה לאנשים הסובלים ממחלות כלי דם בעיקר כאשר הם נמצאים בשלבים התחלתיים, ניתן למנוע מהם ניתוחים בעתיד

• **עזרה לסובלים ממיגרנות** ללא טיפול תרופתי • **טיפולים מיוחדים ומעולים לבעיות גב ואישיאס.** • הקלה ועזרה לחולים הסובלים מפוליארטריטיס ושיגרון
• מתח נפשי וחרדות • טיפול מעולה בשלבים פונקציונליים של מחלות שונות
מתקבלים לטיפול אך ורק לאחר בדיקה ויעוץ של רופא המרפאה
המשך הטיפול – בהשגחתו המתמדת של הרופא

• **יעוץ תזונתי (דיאטה) ע"י דיאטנית מומחית תחת השגחה רפואית**
• **דיקור נגד עישון**

•רעננה-אחוזה 142, בית-רון, טל' 052-24088, 449867, 449872

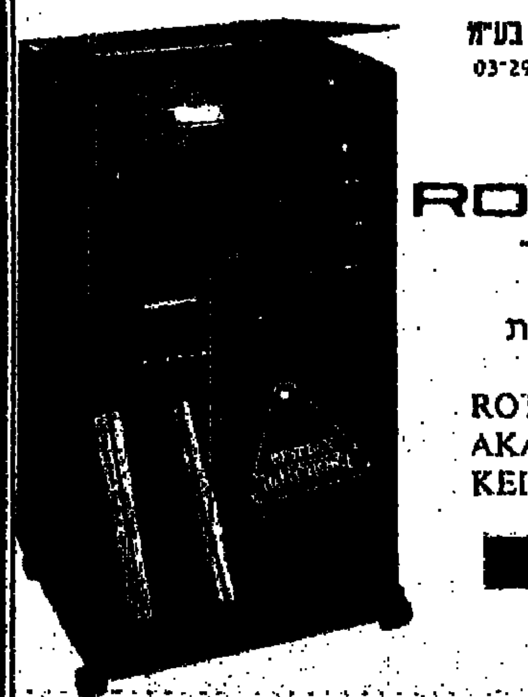

אמנון סאונד אלקטרוניקס בע"מ
רח' בוגרשוב 42 ת"א ● טלפון 03-295620

מבצע מכירות לדגמי ROTEL'86

★ המערכת שזכתה בתואר "BEST BUY" באנגליה
★ תצוגה של מיטב מערכות הסטריאו והרמקולים:
ROTEL, JVC, KENWOOD, AKAI, WHARFEDALE, KEF, HITACHI, MOREL
★ מכירה בהמחאות
★ ייעוץ והדרכה
★ מעבדת שרות צמודה

שיטת הבידוד התרמי של תרמוקיר. רק להוסיף מים ולערבב!

★ בידוד תרמי הומוגני ללא גשרי קור. שיטה חסכונית.
★ סוף לסדקים בקירות.
★ גימור יפה הוא חלק מהשיטה.
★ 15 שנים של הצלחה, באירופה ארה"ב ויפן.
★ ישום מהיר גם במבנים קיימים.
★ ייעוץ והדרכה חינם באתר הבניה.

תרמוקיר
תעשיות לבנייה מתקדמת. קיבוץ חורשים.
ד.נ. השרון התיכון 45865, טל: 03-9369824/5
טלקס: 33499, תכן-עבור תרמוקיר

איגלטקס בע"מ

יצרני מעילים, מכנסיים וסוויצ'רים

תל־אביב, רח' העליה 4, טל. 03-613712

מעבר לשטוצר

הריי"8 של מורדי הלך וקרב לחלקה של הררי, שעמד ליד השטוצר מנגב את ידיו בגופייתו. הטרקטור עבר את השטוצר, חצה את התעלה הרדודה, המסמלת את הגבול בין החלקות, כשמחרשת הווילקוקס, המתהפכת, מותירה אחריה שישה תלמים טריים, חריש עמוק בחלקתו של הררי שנותר מאחור, מחייך.
הכותנה של קיבוץ עין־ורדים גובלת בכותנה של הררי. בעצם, לא של הררי אלא בחלקותיהם של כמה וכמה מושבניקים מגן־השרון, שזה מכבר לא מעבדים וגם פסקו להשקות, כי לא כדאי. הררי, שחכר מהם את החלקות, עקר (על חשבונו) את עצי האשכוליות המתייבשים ואת הלימונים הקוצניים, שאשכולות של שבלולים לבנים מצאו על עליהם המצהיבים משכן בסתיו היבש.
„למרות שהוא משלם לנו כלום בשביל השטח, כדאי לנו", אומרת דינה פז, אלמנתו של מנחם פז. „לפחות השטח נקי, ואין נחשים וחולדות".
הררי, בגופייה שהיתה פעם לבנה, מגיח מספר פעמים ביום בטנדר פז'ו אפור, שיש עליו ג'ריקנים של שמן, חבית דלק, ג'ק גדול, מצבר רזרבי וארגז כלים. כשהוא מציץ בעין אחת בערכים שלו, שעובדים בחלקת העגבניות הסמוכה, הוא מדסקס עניינים עם מורדי על פחית מכבי, שהוא שולף מהצידנית הנצחית שלו.
— „אז מה, עשינו עסק או לא עשינו עסק?" מורדי מצית סיגריה. כבר שבועיים מנסה הררי לפתות אותו. „תאמין לי, שאם לא היתה לך בעיה עם הבת שלך, לא היה עולה בדעתי להציע לך דבר כזה... אתה יודע, שאני מכבד מאוד את הערכים שלכם".
200 הדונם של הררי בשביל הווילקוקס של מורדי, זה בערך עשרים שעות חריש. במקום לקחת ימינה את הסיבוב מסביב לשטוצר, פשוט להמשיך הלאה עוד 100 מטר ולעשות סיבוב קצת יותר גדול. 500 מטר תלם בחלקה של הקיבוץ ועוד 100 אצל הררי. בחמישה ימים משמרת לילה הוא גומר. הררי מציע ארבעה דולר לדונם, שזה כמחצית העלות של העבודה, אם הוא שוכר קבלן. מורדי בטוח, שהוא יילך גם לחמישה דולר. בוכטה ירוקה ליד, בלי קבלות וחתימות. הררי — אדם שעובד בלי קבלות. חמישה דולר לדונם זה פותר את הבעיה של ענת. אלף דולר בשביל ענת, וגם בשביל שושנה. ואתמול, לאחר ששוב היתה מסוגלת לדבר בלי לפרוץ בבכי, היא אמרה לו בשקט: „מורדי, גם אם אני אצטרך לרצוח כאן מישהו, אני אשיג את הכסף".
כל הזמן הוא חוזר לישיבה הזו בצהרי יום שישי והזעקות של שושנה. אף פעם, בעשרים ושבע השנים, שהם ביחד, לא ראה אותה במצב כזה, וכשהוא חושב על זה, שלאחר שלושים שנה במקום הזה הוא אפילו לא מסוגל לעזור לבת שלו — הוא מרגיש, איך שהדופק פועם לו ברקות, וגם מין לחץ משונה בגרון.
הוא לא יילך יותר להתחנן לאף אחד. הוא ימצא את הדרך לעזור לילדה שלו בלי לנבור במקררים ולמלא סלים בגבינה תשעה אחוז וכגזר מהקילופים. גם לא יוריד מרגרינה מהשולחנות ולא יקח חמישה ק"ג סוכר במרכולית — כדי לשמוע את פרלה לוחשת לסימה: „אני חושבת, שמורדי ושושנה צריכים היום משאית ולא אופניים". עד היום הוא נזכר בבושה צורבת, איך דיברו כאן על הוריו, כשמושיק אחיו הלך לאוניברסיטה וישן כל לילה אצל חבר אחר מהצבא. סיפרו על אמו, שהיא מורידה סדינים ומגבות מהחבלים של הכביסה ואוספת שאריות בבתי ילדים. הוא לא יסלח להם, שהיתה צריכה להגיע לכך.
בעצם, הוריו גם לא העזו לבקש דבר בשביל מושיק. ודמי העזיבה הספיקו בדיוק לשכירת חדר לשלושה חודשים.
ענת שלהם קיבלה הרבה יותר: 250 דולר עבור השנה שהיתה כאן לאחר הצבא ועוד 1500, המחצית ממה שמכנים: „מענק הורים לבן עוזב".

> ...הוא לא ילך יותר להתחנן לאף אחד. הוא ימצא את הדרך לעזור לילדה שלו בלי לנבור במקררים ולמלא סלים.

וכל מה שהם ביקשו מהקיבוץ — שיקדימו להם את החצי השני. את כל המענק עכשיו.
חזרו והסבירו וחזרו, שלשכור חדר לחצי שנה, עם תשלום מראש, כמקובל, זה 500 דולר, וכל היתר הולך לדמי רישום ולשכר הלימוד (שמשלמים מראש), וענת התקבלה על תנאי ועד חנוכה היא חייבת להשלים בחינות באנגלית ובמתמטיקה, וכל שיעור פרטי עולה בין 5־7 דולרים לשעה, ויש כמה דברים מינימליים של משק בית.
ושוב חזרו והסבירו לגזבר, ואח"כ למזכיר, ואח"כ למזכירות המצומצמת ואח"כ למזכירות המורחבת, שענת לא הצליחה למצוא עבודה, שהמצב היום בעיר הוא, שעל כל מודעה של זכבית, או מלצרית, שמישהו מחפש, קופצות עשר נערות, שאין להן בעיה עם שעות, שלא חייבות להשקיע, כמו ענת. הרי התעודה שקיבלה כאן בבית־הספר המקומי, היא לא הכי.
לפני שבוע זה נרתה סופית במזכירות. מורדי זוכר את עוזי המזכיר מסכם: „ראשית, כעיקרון, אני לא מקבל את הגישה, שקיבוץ אחראי להשכלתם של בנים שעזבו. שנית, אינני חושב, שמשק, במצבנו הכלכלי היום, חייב לתת אגורה אחת מעל התקנון. שלישית, וזה אצלי העיקר, הייתי מציע לשושנה ולמורדי לקבל את זה, שאין להם מה לצפות מהמזכירות ומהקיבוץ — וגם את המגיע להם על־פי התקנון, שידעו, שאנחנו נותנים בחירוק שיניים לאור התנהגותה של ענת, שאפילו לא טרחה לחזור למשק להראות את פרצופה כאן אחרי החופש והטיול שקיבלה. אילו היה תלוי בי — גם את זה לא היתה מקבלת".
מורדי זוכר את עצמו טורק את הדלת של המזכירות, ממהר אחרי שושנה. כולה חנוקה בבכי היסטרי. הוא גם זוכר את מבטי התדהמה של חברים, שיצאו מחדר־האוכל אוחזים באופניים, שואלים בלחש: מה קרה, מה קרה לשושנה? גם האחות כבר ניצבה לפתח המרפאה, כולה טנונות ונכונות: אולי צריך להזמין את הרופא.
התפרצויות הבכי של שושנה הלכו ודעכו לאחר יומיים של סימום בווליום. בעבודה רשמו אותה בסעיף „מחלה" ובמרפאה רשמו בכרטיסה: „התמוטטות עצבים קלה".
מכל מקום, ישיבת המזכירות באותם צהריים שישי נמשכה כסדרה, ועוזי הביע צער על „התפרצותה הבלתי מוצדקת של שושנה" והציע לחבריו לשקול „לגופו של עניין".
גם דני, רכז ההשתלמויות, תמך בעמדתו של עוזי: „אין הקיבוץ מחוייב לסייע להשכלתו של בן שעזב". ועוד הוסיף: „אילו ענת היתה נשארת ופונה בדרך המקובלת עלינו — אין ספק, שהיתה מגיעה למימוש שאיפתה ללמוד פיזיותרפיה, כי הרי, כידוע לכל, היא נערה בעלת כשרונות".
„אך אותם 1500 דולר, שאמנם מגיעים למורדי ושושנה בשנה הבאה — אם נמסור אותם עכשיו, פירושו, השתלמות אחת פחות לבן של חבר שנשאר בקיבוץ, והרי גם כך קצצנו השנה את ההשתלמויות מ־15 ל־12". ונירה, המייצגת את החו"ץ וסורגת שרוול נצחי, הוסיפה משלה: „תבדקו, תבדקו כמה עומדים אצל דני בתור. תבדקו!"
„פעם", אומרת שושנה, משתדלת להיות רגועה, מוקפת מפיות לחות, „היה נער גומר י"ב כיתות ויוצא לדרך. כך היה בזמננו. היום, נער או נערה בלי מקצוע ביד, בלי השכלה על־תיכונית הוא לא מוכן לחיים.

אז יש בעיה ראשונה, שלבנים שלנו, שעוזבים, יש מראש סטארט יותר נמוך, כי י"ב שלנו — זה כידוע לא מספיק. נכון, שענת לא השלימה את הבגרות. היא תמיד אמרה: ‚תעזבו אותי, בשביל מה לי?' פתאום חזרה מחו"ל עם רצון כזה. לא מקובל אצלה, ללימודים.
הבינה, שכל המסעות והחופשים והחיפושים והטיולים זה לא החיים. או משפחה ממוצעת בעיר, אפילו משפחת פועלים, מסוגלת לעזור לבן שלה, שהולך ללמוד. או שהוא ממשיך לגור אצלה, או שהיא מממנת לו חלק מהלימודים, או את שכר הדירה. עוזרת לו. רואה את זה כפרוייקט משפחתי. אפילו שצריך להצטמצם ולוותר בדברים אחרים. יש לי מכרים, שמכרו את האוטו, כדי שהבן שלהם ילמד ארכיטקטורה.

ולנו אין כל אפשרות לתת מעבר למענק ולדמי עזיבה. אז אם יש בעיה, כמו חוסר עבודה, או שיעורי עזר שענת צריכה — וזה נורא יקר — אנחנו חסרי אונים. ענת לא יכולה להמשיך לגור בקיבוץ. אפילו רצינו, לא היינו יכולים למכור את הדירה ולעבור לשיכון צעירים... תאמין לי, שהיינו עושים את זה. נכון, שאם ענת היתה נשארת, היתה מגיעה ללימודים. אבל היא החליטה לא לחיות בקיבוץ. היא לא ראשונה ולא אחרונה. אז היא מפסיקה להיות הבת שלי? אחרי גיל עשרים ושתיים אנחנו מפסיקים להיות הורים?
אנחנו מפסיקים לייצר, מפסיקים לעבוד. להרוויח? בסך הכל, רוצים לתת לה את הסטארט. אחרי ‚וינגט' היא תוכל להתמודד לבד. לא התכוונתי שתהיה תלויה בנו. אמרתי לה, היא יודעת ומוכנה, שזה מחייב אותה לא להיות מפונקת. היא יודעת, שהיא תצטרך לקרוע את התחת.
אדם פרטי עושה לבן שלו קרן להשכלה גבוהה. זו סוגר כסף באיזה חשבון... וכאן מריצים אותך ממוסד למוסד. ואתה שומע, שזה תקדים ולא נהוג ותמיד אין כסף... משפילים אותך עד עפר בכדי לשמוע לבסוף מהמזכיר, שאילו זה היה תלוי בו, גם את זה לא הייתי מקבלת...
אני אמרתי למורדי, שיקח את ההצעה של הררי. כן, תכתוב בבקשה, שכולם יידעו למה שהגענו. מורדי לשם — בן קיבוץ, 30 שנה חבר בגן־ורדים, 29 שנים בגידולי שדה. החבר עם הידיים הכי נקיות בקיבוץ הזה — עושה עבודות פרטיות. בהתחלה דיברנו על חופש, רציתי לקחת חופש מהקיבוץ. כן, עצוב לי נורא, עצוב לי נורא, שאחרי 27 שנים בגן־ורדים אני חושבת על חופש מהקיבוץ. זה אומר, שנכשלתי בחיי; אומר, שכל מה שהאמנתי בו הוא בלוף ובלון נפוח. וכשאתה באמת צריך אותם בשעת מכתן...
לא יודעת... חשבתי להודיע, שלוקחת שנת חופש ויוצאת לעבוד. לעשות משק־בית בנתניה. למה צריך להתבייש לשטוף רצפות ולנגב אבק? אח"כ חשבתי לבקש לעבור במערך המיון של המפעלים האזוריים. למיין תפוחי־אדמה ואבוקדו. לפני הרבה שנים, כשהיינו בגרעין, עשיתי את זה, ואני אשה מאוד זריזה. מוכנה להתחרות בערביות. אבל מורדי נורא התנגד. אני יודעת, שהוא היה מתבייש בפני כל החברים שלו במפעלים.
בסוף סיכמנו על הררי... אתה יודע, שלושה ימים. כל פעם היד שלו משכה ימינה לפני התעלה. הוא לא היה מסוגל. מורדי ועבודה פרטית. זה לשבור את כל מה שהאמנו בו. אבל הפתרון הזה עדיף על זה של הורינו. החלטנו, שלא נשפיל את עצמנו, כמו שעשו ההורים שלו, גיטקה ויודקה והרבה חברים ותיקים, כשמושיק עזב.
אני לא מוכנה לפתרון של גבינה 9 אחוז: אני זוכרת את גיטקה — איך שהתביישתי בשבילה — מסתובבת במקררים ובבתי ילדים בשעות כאלה שכאילו לא רואים. ובערב — את יודקה משתרך עם שני סלים כבדים לכביש הראשי. אולי גם יש בוז. אצל הוותיקים. משהו גלותי בזה. ללכת עקום. לא לשים את המצוקות האמיתיות על השולחן. אולי גם בגלל הסתירה

> ...אדם פרטי עושה לבן שלו קרן להשכלה גבוהה. וכאן מריצים אותך ממוסד למוסד, משפילים אותך עד עפר

הנוראה, שהיתה אז, בין „בגידת" הבנים בחברה הצודקת ביותר בעולם לבין הדחף, הצורך הטבעי, הביולוגי אפילו, לעזור לבנים.
אתה יודע מה, הרבה למושיק זה לא עזר. הירקות, המרגרינה, נייר הטואלט וסבון „רות" וכל השטויות. אך זה עזר למצפון של ההורים. אבל אני רוצה, שהבעיה הזו תהיה על השולחן ולא מתחת: שיכירו, שזה כואב להורים, שאי אפשר לעזור.
אתה חי בקיבוץ, עובד, עסוק באלף ואחד דברים ואתה לא חושב על זה, שיום אחד יתברר לך, שלא חסכת, לא דאגת לבן שלך.
מורדי, רכז ענף, רכז משק, תמיד העיסוקים על חשבון הילדים. מתי היה מגיע הביתה לילדים? היום הוא יודע, שהוא לא הבטיח כזה כלום לילדיו, וזה הכי כואב.
אני גם זוכרת, איך שאז אנחנו, הצעירים, צחקנו ולעגנו לוותיקים מאחורי גבם על ההובלות האלה. היום אני מבינה אותם. מבינה. כמה שזה כואב להם. ואני מספרת את זה, חושפת את הסיפור שלנו כי אני יודעת, שזו בעיה של עוד הורים — בעיה של כולנו".

עמירם כהן ■

פתוח במוצ"ש

אל תשלם יותר!

שיטת שיווק מהפכנית מוזילה את כל מחירי השטיחים

שטיחים גודל 300—200 בדוגמאות פרסיות		רק 262000 ש'
שטיחים בעבודת יד מעולה גודל 240—170		רק 398000 ש'
שטיחים בעבודת יד קשירה גודל 300—200		רק 570000 ש'
שטיחים בדוגמה אוריינטלית גודל 350—250		רק 525000 ש'
שטיחים בעבודת יד מעולה גודל 300—200		רק 630000 ש'
שטיחים לחדרי ילדים בצבעים מרהיבים גודל 200—150		רק 67500 ש'
שטיחים אריגה דוגמה אוריינטלית גודל 200—150		רק 180000 ש'
שטיחי לבר וחוס ביותר	1 מ"ר	רק 9000 ש'
שטיחים מודרניים באורכים שונים ובצבעים מרהיבים גודל 300—200		רק 490000 ש'
שטיח עבודת יד לקיר מרהיב ביופיו		רק 149000 ש'
שטיחים עבודת יד מעולה גודל 200—140		רק 294000 ש'
שטיחים מקיר לקיר שיער גבוה מעולה וצפוף	1 מ"ר	רק 65900 ש'

ועוד עשרות סוגי שטיחים באיכות מעולה ומחירים מוזלים
שאריות של שטיחים וסופי גליל יימכרו עד 70% הנחה

לחנוכה:
שי חינם על כל קניה

מרכז שטיחי כרמל יפו
יהודה הימית 36 יפו (ע"י הגשר)
פתוח משעה 9.00 עד 19.00 רצוף
טל' 824120 — 03-839701
חניה בשפע

ניקוי שטיחים מרוכז חוסך הרבה כסף
מחירון לניקוי ותיקון שטיחים

ניקוי שטיח רגיל עד 7 מ"ר	3000 ש' למ"ר
ניקוי שטיח שעיר מ־7 מ"ר עד 10 מ"ר ושטיח בצבע לבן	3360 ש' למ"ר
ניקוי שטיח פרסי, משכית, עבודת־יד וכל שטיח עבה ומעל 10 מ"ר	4560 ש' למ"ר
השפרה (הקשאת שטיח)	1800 ש' למ"ר
השפרה (הקשאת שטיח עבודת־יד)	3360 ש' למ"ר
קנטים מכונה	1560 ש' למ. רץ
פרנזים מכונה	3120 ש' למ. רץ
פרנזים מכונה חוט קינג	4200 ש' למ. רץ
קנטים עבודת־יד	7200 ש' למ. רץ
פרנזים עבודת־יד וחיזוק ראש	9000 ש' למ. רץ
הדבקת יוטה בגב השטיח	8200 ש' למ"ר
הדבקת סרט מטר רץ	1900 ש' למ. רץ
חיבור שטיח למטר רץ	5200 ש' למ. רץ
עבור חיתוך שטיחים למטר רץ	950 ש' למ. רץ
ניקוי שטיחים מקיר אל קיר בבית הלקוח	2200 ש' למ"ר

* מינימום 5 שטיחים לקיבוץ

לשרותכם תמיד
ח. כרמל בע"מ
המפעל הוותיק והחדיש ביותר בארץ לתיקון וניקוי שטיחים
יפו: רח' יהודה הימית 36 (ע"י הגשר) טל. 03-824120, 839701
ראשל"צ: רמת אליהו (ע"י חיפרשוק) טל. 03-9610721

אל תשלם יותר ותגיע לכתובת הנכונה

מי מפחד מחושך?
מי שאין לו מיני־ברק!!

ברגע שהחשמל נפסק – האור נדלק למשך 4 שעות. כאשר החשמל חוזר, מיני ברק נכבה אוטומטית ונטען מחדש

- עיצוב מודרני
- פועל על מצבר ניקל קדמיום
- קל ונייד
- 30% יותר זול

מחיר מיוחד לחברי קיבוצים ניתן לשלם בהמחאות

מפעלי תאורה געש
קיבוץ געש 60950 טל. 052-521111

להשיג בחנויות של מוצרי תכן:
תל־אביב – רח' הארבעה 8
ירושלים – אזור תעשיה תלפיות
באר־שבע – רח' קרן קיימת 39
חיפה והצפון – זהר־אור – מפרץ חיפה

מכירות גם ביריד התעשיה הקיבוצית בדיזנגוף סנטר, ת"א

יש רהיטים יפים

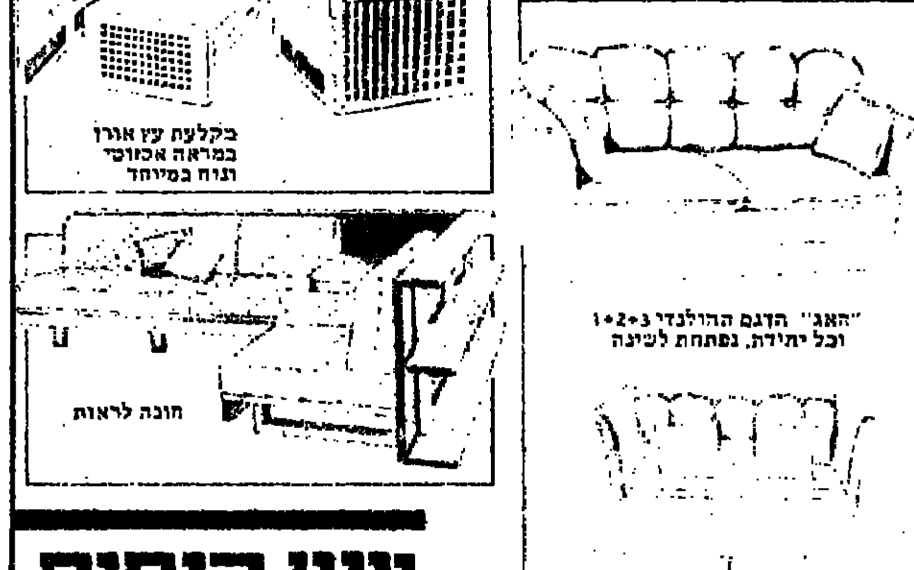

בקלעת עץ אורן במראה אכזוטי ונוח במיוחד
"האג" הדגם ההולנדי 3+2+1 וכל יחידה, נפתחת לשינה
חובה לראות

ויש הנחות לאנשי קיבוצים

בית חלומותי תרבות הדיור
שד' ההסתדרות 27, מפרץ חיפה (צומת קרית אתא מאחורי הגלידנית).

ארנון לפיד

ירק

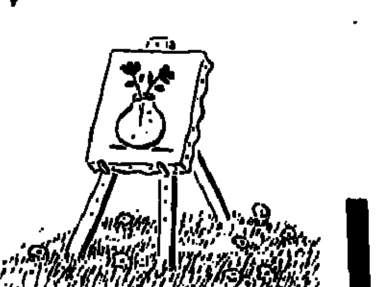

העידן החדש בלוטם

כן, בפירוש: חסרים משוגעים אנחנו! לא משקיסטים חסרים לנו, לא ביצועיסטים, לא קונפורמיסטים, לא נרגנים־של־כל־ימות־השנה, לא הולכי רכיל ועוסקים בקטנות ובטפל. כאלה נקבצו ובאו לנו בשפע. משוגעים, ולאו דווקא ע"פ ההגדרה הרפואית — מקרים פסיכוטיים, אלא כאלה ע"פ הגדרתנו אנו, הקטיגורית, הגסה, לאותם שניחנו בראש פרוע, בכמיהה לאיזוטרי, בנפש סקרנית וספקנית, בדמיון יוצר, בחוסר נחת, בסלידה משיגרה וקונוונציות — כאלה אנחנו חסרים, בפירוש. אילו היו רבים יותר מהם, נאמר, עשרה בכל קיבוץ ממוצע, ולא רק שניים, כמקובל, היו אולי נמסכים גוונים נוספים, עזים, באפור חיינו.

בלוטם, קיבוץ עול ימים בחבל שגב, שייסדו משפחות עירוניות בעזרת התק"ם, הכריעה לא מכבר האסיפה (18 נגד 14) בעד קבלתו למועמדות של משוגע ומשפחתו. קשה אמנם להניח, שבזכות שגעונו — על פשרו ידובר להלן — אישרו החברים את מועמדותו. אבל, גם אם עשו כן חרף שגעונו, אין זה מעשה נפרץ במקומותינו.

המשוגע שלפנינו הוא ממשפחת מתקני־עולם, אך שלא כרוב בני המשפחה הזאת, הוא איש סולידי ומאופק, כמעט בורגני בהופעתו („כמעט" בלבד, משום תליון של אמתיסט, התלוי לו על צווארו. התליון „מחזק את ההילה האישית ונותן ויבראציה חיובית לגוף ולנפש"). האיש הוא פסיכולוג במקצועו, יליד פולין 46', שעלה ב־64', שירת בצה"ל ומיד עם שחרורו, ועד לפני כשנה וחצי, טייל בארצות הים. תחילה בגפו וכהמשך עם חברתו, אם שני ילדיו. אילוצים רבניים מונעים מהם זה עשר שנים, להינשא כדת. „אני מקווה שבקרוב זה יסתדר", הוא אומר בשלווה מופלאה. משוגע!

— רומאן נאכט, מה החזיר אותך אל המולדת חדוויה מקץ 10 שנים?

— אחרי כל הטיולים האלה בעולם, אני חושב, שכיהודי יש לי מה לעשות פה. חסרה כאן הרבה אינפורמציה על „העידן־החדש", וגם מי שכן שמע על זה משהו, אינו מבין נכון. מדובר בתנועה, המציעה חיים אחרים לגמרי, המבוססים על הפעלת הכוחות החיוביים שבנפש, במקום השליליים, המובילים למחלות ולמלחמות. ל„עידן החדש" מצפים המונים, לאחר עידנים רבים של סבל. הגיע הזמן להתחיל בחיפוש אחר האלוהים. לא אלוהים במשמעות הדתית, אלא אלוהים שבנפש. בנפשנו אצורה אנרגיה יצירתית, שעד כה לא השכלנו להשתמש בה. בבת־אחת, במקומות שונים בעולם, החלו אנשים להתעורר ולחפש את המשיח, אם תרצה. אבל הכוונה אינה למשיח על חמור לבן, אלא לאנרגיה פנימית, שתמשיך ותחזיר אותנו למה שאנחנו באמת.

— איך אדע, מה אני באמת, ואיך אוכל להגיע לכך?

— ישנם שהתעוררו והגיעו לרמה רוחנית כזאת, שהם יכולים כבר לעזור לאחרים. בעבר קראו לאנשים כאלה נביאים. הם יכולים להעביר אלינו ולעורר אצלנו את האנרגיה החיובית שבאדם. פילוסופיה ודת הן אינטרפרטציה של האמת. הדתיים קוראים לזה אלוהים. הפיסיקאים קוראים לזה אנרגיה. אני מציע שם נוסף: אמת. או אור. לאור גוונים רבים, וגם חושך הוא מין אור. פגשתי באנשים, שעבדו על עצמם קשה מאוד כדי להיות בני אדם. לאו דווקא אינטליגנטים יותר, אלא חופשיים יותר מבחינה רוחנית, ועם יכולת לסייע לאחרים להגיע לכך.

— לא מבין!

— אלה שהתעוררו ל„עידן החדש" דומים לך ולי. אבל אתה ואני שונים במודעות. למה אני פה, מאיפה אני בא ולאן אני הולך. נולדתי כמו כולם וחייתי כמו כולם, כשמטרתי להסתדר בחיים, להגיע למשהו. ברגע שהתחלתי לראות את הדברים אחרת, גיליתי בכל דבר משמעות, וחוק של פעולה ותגובה. גורלנו תלוי רק בנו. חופש בחירה.

— וכוח עליון — יוק?

— הכוח העליון הוא ממילא, תמיד, חיובי. עלינו לבחור בין ימין לשמאל. לטוב אין גבול. עלינו לחשוב, איפוא, תמיד באופן חיובי.

— תבלס. איך, לשיטתך, מתגברים על אהבה נכזבת?

— אחרי שניסינו לחדש את הקשר עם האהובה, ואחרי שאכלנו את עצמנו, — אנחנו רצים אל המומחה. הדתיים — אל הרב. האתאיסטים — אל הפסיכולוג. הם יעזרו רק בצורה מוגבלת, אם לא נבין, שכאב הוא אנרגיה. גם אני עברתי כאבים גדולים, אבל הודות לסטרוקטורה הנפשית שלי ולאינפורמציה שיש לי, היה לי קל יותר. ניסיתי להבין את הצד השני, ואת עצמי. כיוון שאני טוען, שהכל פועל על־פי חוק פעולה ותגובה, הרי סביר שעשיתי פעם מעשה, אפילו בתת־הכרה, והאהבה הנכזבת היא התגובה. כל מה שקורה לאדם, אפילו הרע, זה לטובתו. עליו ללמוד להשלים עם המצב. הכאב שאתה מדבר עליו אינו פיזי, אלא כאב על הרגל שנשבר. הרגל לגוף, לנפש, למסגרת קבועה.

כיוון שהם נלקחו ממך פתאום, אתה רוצה אותם בחזרה — אם אינך משלים עם המצב החדש, סימן שלא אהבת ואינך אוהב בצורה הנכונה. האטרקשן הראשוני אינו אהבה. אם אין קשר שמפתחים ומטפחים — בא הרס.

— השלמה, זו מילת המפתח?

— לפחות בהתחלה. יש אנרגיה, שיודעת מה קורה לאדם בפנים ומכוונת את הדברים. כל עוד אדם לא הגיע לשלמות, הוא אינו יכול להשלים עם כאב ופגע. על כן הוא צריך לבנות את הדרך מחדש בעזרת מדיטאציה.

— שוב מדיטאציה...

— לא, לא עם בגדים לבנים וקטורת ומַטרות וגורו. זה שטויות. אני מתכוון לשקט פנימי, לריכוז, כיוון המחשבה ועלייה מחודשת על הפסים. כך אפשר להפיק את הטוב מן הרע. אי אפשר הרי להחזיר מצב לקדמותו, אבל על בסיס מה שיש, אפשר לפתח משהו חיובי, כך שלא תכאב שוב. כך תוכל גם לעזור לזולתך, ותהפוך לתלמיד ומורה כאחד.

— אתה אינך פגיע בכלל?

— אני פחות פגיע, כי אני מבין דברים אחרת. אינני פחות רגיש, ואפילו מרגיש יותר. אבל האינפורמציה שלי עוזרת לי להשלים עם מצבים. אדם שלם מבפנים, מקרין שלום החוצה. השלום אינו מעין מו"מ בין פוליטיקאים, אלא קרינה מבפנים. אני, למשל, לא מתווכח עם אנשים. לא רק לי, אלא לכל אחד יש חלק בצדק. אני מבין זאת, ומנסה לחיות בהרמוניה עם כולם.

— בלתי אפשרי!

— תתפלא. זה באמת היה קשה בהתחלה, אבל היום זה הולך. שלשום היתה בקיבוץ הצבעה על מועמדותנו לחברות, ומצאנו עצמנו פתאום במעין פסיכותרפיה. התברר, שישנם חברים, שרואים בי ציפור אקזוטית, בלתי מובנת, בעוד אחרים מבינים אותי ורואים שאני צודק, אם כי אינם משתמשים בטכניקות שלי. מסיבות שונות, יש לי סבלנות. אינני לוחץ. אחכה עד שיבינו אותי. כדי להתקבל לחברות בקיבוץ נחוץ רוב של 2/3. אני חושב חיובית, ומאמין, שאנשים יבינו ויקבלו אותי יותר ויותר.

— ואם לא תתקבל לחברות?

— גם זה בסדר. הכל מבוסס על רצוני, ורצון היקום. לא תמיד מתאים רצון היחיד לרצון הכלל, ומה שנחשב הם שני הרצונות כאחד. לא כל מה שאדם רוצה, באמת טוב לו ולחברה. אם הצביעו אנשים נגדי, סימן שהקרנתי חזק מדי את מחשבותי ועוררתי התנגדות. ראשית, אני אשם בכך. רק אחר כך הם. אם הם טועים, ודאי יש לי חלק בטעות הזאת. עלי לחשוב כל הזמן, איך לחיות בהרמוניה עם כולם. יש שמתפלאים על כך, כי חסרה להם אינפורמציה, יש גורמים, שמונעים את פיזור האינפורמציה. הם לא רוצים הרמוניה ושלום מטעמים אנוכיים וחומריים. אם לא אתקבל בלוטם, אולי אעבוד בעיתונות. שם אוכל להציע את האנרגיה שלי לאחרים.

— אתה, הרי, פסיכולוג.

— נכון, אבל כיום לא אוכל להמשיך ולהתפרנס ממצוקות של אחרים. שאני ארוויח כסף מאדם במצוקה! לא מוכן. לכן גם באתי לקיבוץ.

— פגשת בארץ אנשים נוספים מן „העידן החדש"?

— שניים־שלושה. בארה"ב פגשתי רבים, בהם שיכלו להיות מורים שלי. כאן, בגלל לחץ הדתיים, נזהרים האנשים ופועלים בשקט.

— מדובר בכת?

— לא כת, לא גורו, לא שום דבר. הכל מבפנים. אתה עם עצמך ואתה עם סביבתך.

— גם במשפחתך שורה רוח „העידן החדש"?

— אשתי ואני התחלנו להתפתח יחד, והגענו לסיפוק ואהבה בחיים. לא רק אהבה מינית. מין בלי אהבה, זה אגואיזם. למדנו להתאחד עם הצומח, החי, האור. אנחנו חלק מהם, וכולנו חלק מהחיים. הדתיים אינם אוהבים את הגישה האוניברסאלית הזאת, משום שאינה מאמינה בהבדלים בין דתות. גם אני אמנם חושב, שאנחנו נבחרים, אבל מבחינות אחרות. אדם לא צריך לשים כיפה על הראש ולרוץ לבית־הכנסת. על־פי תפיסתי, אדם חי ממילא עם אלוהים, ואלוהים בתוכו.

— כמעט אנתרופוסופיה.

— קרוב. אצל שטיינר אני עדיין מוצא חומרנות מסויימת. אבל התוצאה דומה. אני השתניתי בכל התחומים. אני שקט יותר, מבין יותר, סלחן יותר, רוצה לעזור, ולא מעוניין בתמורה.

— בגדת בפסיכולוגיה.

— לצערי, כיום הפסיכולוגיה אינה עוסקת עוד בפסיכה, בנפש, והפכה אקדמית מדי. התפיסה שלי איזוטרית יותר. למדתי פסיכולוגיה איזוטרית במכון בגרמניה, ובכיוון הפוך מהמקובל: אני לא מטפל בסביבה, אלא ברגש. אם הרגש בריא, גם הסביבה בריאה. אני מטפל ברגשות ולא בתגובות.

— אתה יודע לשנוא?

— כבר לא. כשאתה חלש — אתה שונא, משום שאינך יודע ואינך משלים, ואז אתה נוקט בכוח. אם מישהו מצליח לפגוע בך, סימן שעדיין אינך מקבל ושלם עם הכל. העולם הוא בית־ספר ואנחנו באנו אליו כדי להתפתח, ללמוד, ואחר־כך לחזור למקום שאליו אנחנו שייכים, לעולם אחר. עולם מלא אור.

— את זה דווקא יאהבו הדתיים.

— בבקשה. איך שלא תקרא לזה, אין ספק, ויש הוכחות, שיש עולם גם אחרי המוות.

— אינך פוחד, איפוא, מהמוות?

— לא ממנו ולא מאף אחר אחר. לחיים אין סוף, ואני החיים. אין מוות, יש רק שינוי. הכל משתנה וזורם כל הזמן. אין סוף אמיתי.

רומן נאכט. אדם שאינו נפגע בנקל

— כלומר, אני ואתה שוב ניפגש פעם.

— אני בטוח. נדמה לי, שפעם כבר נפגשנו. אנשים שיש להם מה לומר זה לזה תמיד נפגשים. אין מקרה. מי שהתחלק על בננה ברחוב, זה לא מקרה. היפנוזה תוכל לגלות, למה בחר בבננה כדי לשבור רגל. הכל קורה במודע, או בתת־מודע, ולכל דבר סיבה. קוסמוס, פירושו סדר ביוונית. יש חוקים קוסמיים, ועלינו לחיות לפיהם. אם נצא נגד החוק הזה, נקבל מחלה, מלחמה, מצוקה. זה מה שקורה כיום.

— גם המלחמה והשלום הם בידינו בלבד?

— בוודאי. אם אני לא צודק בעיניך — זה בסדר. אבל אם אני פועל על־פי סיסטמה מסויימת, הכופה עליך דברים, אתה תתנגד, ואני אהיה אשם בהתנגדותך. אתה תאסוף את חבריך, אני אאסוף את חברי, ונילחם. זה מה שקורה בינינו לבין הערבים.

— אתה אדם מאושר?

— יותר משהייתי. אני מרגיש ורואה ומסוגל לסייע לאנשים. רמת האושר שלי וערכו השתנו. כסף, בית, מכונית לא יגרמו לי אושר. אולי יוסיפו לו. אינני יכול לקבל אושר מבחוץ, אלא רק מבפנים. כשאני נפגע, אני שואל את עצמי מיד, מה קורה לי, ומתקן את שגיאתי. בניגוד ל... שתמיד חושב, שהוא צודק והאחרים טועים, ... לאחרים לחיות, אפילו בטעויותיהם. קבל כל ... כמו שהוא. אלה המתנגדים לי בקיבוץ לא ... כנראה, את עזרתי. יש אפילו חבר שאמר לי, ... מעצבן אותי. אני מקבל זאת, שיחיה באילוזיה שלו, ואני אבין ואשתדל, שלא יראה אותי יותר מדי ולא יתרגז.

— שאלה קשה: אתה יכול לשער, איך תגיב ... מקרה מוות במשפחתך, חו"ח?

— בחיים שלי לא קורים דברים חס־וחלילה. ... מאמין בחיים. במשפחתי נפשות חיות, כמוני. ... עוזר לבני משפחתי, אבל אינני יכול ליצור סביבם אטמוספירה, שתמנע מהם כאב, או אסון. הם יעברו מה שהם צריכים לעבור, ובכל מה שיקרה להם, אפילו יהיה קשה לי, אראה ... עבורם. כי אין אסון ואין מוות, אלא רק אלה שהאדם מייצר בעצמו, כמו פצצת האטום. זה אסון.

אנחנו נמצאים כיום במלחמת גוג ומגוג. התנגשות של אנרגיה שלילית וחיובית. לא ... שכולם מתלוננים על לחץ. אני מבקש לשחרר ... אנשים מלחץ, ולהביא אותם לשינוי, להתחדשות...

•

ברוב של 18 נגד 14 התקבל, כאמור, רומאן נ... למועמדות בלוטם.

■

סולם רוחי

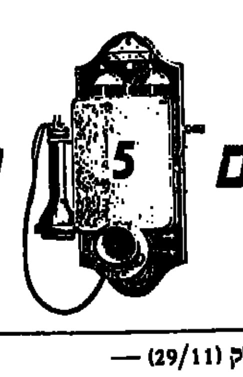

בפרי־מסריק (29/11) — תגובה מהירה, הזדהות ואריכות, הרבה רצון טוב בחיפוש אחר האדם המבוקש 5

המוסד החינוכי „מבואות עירון" (24.11) — תגובה מיידית, הזדהות, אריכות, ברכה, העברה מהירה לכתובת המבוקשת 5

דליה (24/11) — תגובה מאוחרת, אריכות, רצון טוב 4

מפלסים (25/11) — רעשים בקו, חסרות הזדהות וברכה, אריכות וחביבות בכתובת המבוקשת (האקונומיה) 3

רמות־מנשה (25/11) — תגובה מהירה, הזדהות וברכה, המתנה עד בוש על השלוחה לחדר־האוכל. בנסיון נוסף (להנהלת החשבונות) תגובות מהירות, יעילות ואריכות [illegible]

בית־השיטה (28/11) — תגובה איטית, נטולת חביבות („הלו"), פחות מדי רצון טוב ואריכות („עכשיו נחים אצלנו") 1

אצל סוניה ושמיליק

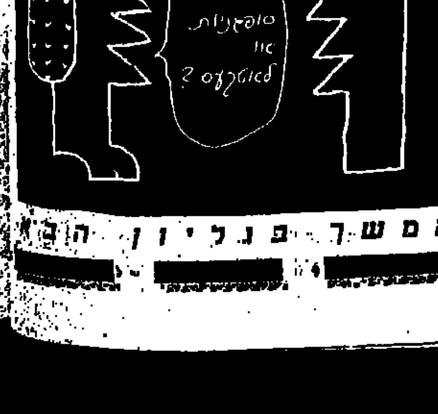

המשך בגליון הבא

ביצת קולומבוס

פנים רבות לו, לצוק העתים. בקיבוץ מפלסים הוא מתבטא, בין היתר, בקיצוב חמור של מצרכי המזון שרשאים החברים להצטייד בהם לביתם, ומה שדרמטי עוד יותר, לדידם של טורפים יוצאי דרום־אמריקה — בקיצוץ מנות הבשר בארוחות הצהריים.

קלרה, אקונומית סימפאטית, אם מותר לשפוט על־פי משמע אוזניים, מונה את המצרכים והכמויות המוקצבים לחברים מדי שבוע, על־פי המדיניות החדשה: 8 ביצים למשפחה עם ילדים, 6 ביצים למשפחה ללא ילדים. 4 ביצים ליחידים. מרגרינה — ללא הגבלה. הסוכר, הקמח והשמן — בהקצבה (צריכה שמעבר לה — על חשבון החבר). הוא הדין גם לגבי נייר־הטואלט. ועוד בחלוקה השבועית: פרי, שמרים בשקיות, לימונים. הרשימה הצייקנית הזאת מעוררת כמה שאלות, למשל:

— מה קורה אם נשברת אחת מן הביצים המוקצבות?

— אנחנו לא עושים מזה עניין. למזלנו, יש לנו אספקה עצמית של ביצים מהלולים שלנו.

— ומה תעשה חברה, שדרושות לה, לאפייה, יותר ביצים מן הכמות המוקצבת?

— אני לא מכירה עוגה, שנחוצות בה יותר מ־6 ביצים. מקסימום שבע.

— ורווק לא יוכל לאפות עוגה?

— זו באמת לא בעיה. הקירור במטבח שלנו פתוח במשמרת שנייה, תחת פיקוח של האחראית. אם נחוצות לחבר עוד כמה ביצים, לאירוע כלשהו, הוא יכול לקחת. הכוונה היא, שאנשים לא יפריזו, ועובדה, עומדים בזה, חוץ מכמה חריגים. אבל חריגים יש בכל קיבוץ.

— כיצד נקבעה מכסת נייר הטואלט?

— לפי הצורך. הרי מנייר טואלט לא עושים גולאש. חברים מקבלים כמה שנחוץ להם, אבל כפיקוח.

— מהו שיעור החיסכון שהשגתם בקיצוב?

— במרגרינה ירדה הצריכה ב־60 ק"ג לחודש. מדובר בסכום משמעותי. בביטול הלחמניות חסכנו 3000 דולר.

— מה שומעות האוזניים — לחמניות?

— כן. עד לפני 3 חודשים עוד הגשנו פעם בשבוע לחמניה בארוחת הבוקר. כשנכנסתי לתפקיד, בדקתי את הנושא, והחלטנו לקצץ.

— ובבשר תקצצו?

— או. כאן זה כבר יותר מסובך. בסך הכל — אין אצלנו אנשים רעבים וכולם די שמנים. אבל אצלנו יש הרגלי אכילה שונים לחלוטין מביתר הקיבוצים. אוהבים מאוד בשר. פעם אכלנו כל יום בשר בצהריים. אחר כך הורידו יום אחד, ועכשיו הורדתי עוד יום בשר, ובמקום זה אני נותנת מנה צמחונית. גם בימי הבשר אני לא נותנת כבר בשר ארום, אלא מערבבת עם עוד משהו, כדי לחסוך.

— והיה ויחייב המצב קיצוץ נוסף בבשר?

— אני לא מעיזה לחשוב על זה. יתלו אותי על עץ.

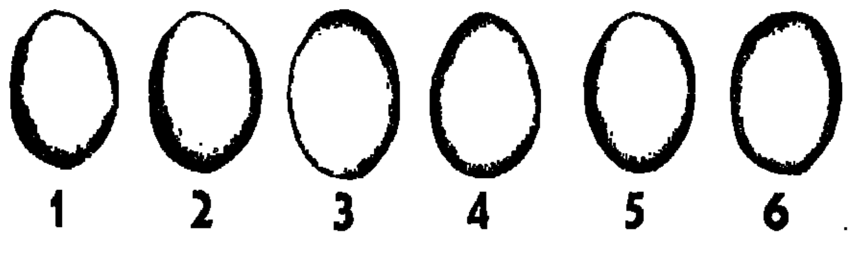

הקצבות במפלסים. בתמונה: מכסת ביצים שבועית למשפחה (בלא ילדים!)

שעשועי רוטאציה

כמה ימים לאחר שסמכה מזכירות התק"ם ידיה על החלטות ועידת התק"ם, שתבעו, כזכור, יישום עקרון הרוטאציה לגבי נציגיה ופעיליה במוסדות השונים, אישרה אותה מזכירות ממש, קדנציה נוספת, שלישית, על פעילות, לשניים מבכירי פעיליה. האחד הוא דני רווליו, מזכיר חברת־העובדים, השני הוא נחום פסה.

— נחום פסה (ברור־חיל), רכז אגף התרבות והחינוך בהסתדרות, אתה מרגיש נוח עם כך, שעליך נשברה החלטת מזכירות?

— אין כאן חריגה מהחלטות תנועתיות. נכון, שהנורמה הרצויה היא קדנציה, או שתיים, של פעילות, אבל החלטות התק"ם אומרות גם, שמי שמילא שתי קדנציות בתפקיד, יוכל למלא גם שלישית, וזאת בתנאי שהמזכירות תהיה מעוניינת בכך, ותאשר זאת.

— מה הצדיק את האישור המיוחד במקרה שלך?

— לאחר דיון ממצה, הגיעה מזכירות התק"ם למסקנה, שלאור הנסיבות הקיימות והמצב הפוליטי, ומתוך רצון למנוע את היחלשות השפעת התק"ם בהסתדרות ובוועדה המרכזת, רצוי שאמשיך בתפקידי. ההחלטה במזכירות התקבלה פה אחד, ובמרכז המפלגה קיבלתי 70% של תמיכה. כלומר, כ־10% יותר מהדרוש.

— נכנעת, איפוא, לדין התנועה?

— אל תהיה ציניקן, ותן לי להסביר: התלבטתי מאוד. רוטאציה אינה רק עניין פוליטי או תנועתי, אלא גם עניין אישי. אדם צריך להתרענן אחרי תקופה ממושכת של הליכה באותו מסלול. אינני מן המתחסדים, ולא אכחיש, שאני מעוניין בפעילות ציבורית ובשליחות תנועתית. עם זאת, היו לי לבטים רבים, במשך חודשים, ושיתפתי בהם רבים. היו כאלה, שהבינו את התלבטויותי והציעו לי לחזור הביתה, אך היו גם שאמרו, שהאינטרס התנועתי מחייב שאמשיך. יותר מכך: היו במזכירות התנועה, שהציעו לי ללכת ישר להתמודדות במפלגה, אפילו לפני הדיון במזכירות. לא הסכמתי. אמרתי, שאם אלך, יהיה זה רק בברכת התנועה.

— מתוך כל זה קשה להבין: אתה רוצה, או נאלץ להמשיך קדנציה נוספת?

— אני מוכן להמשיך קדנציה נוספת. ■

בחורה מהילטון

השתלמות והתמחות בת שנה בבישול, במטבח של מלון הילטון־ת"א, הן ממין הגזירות, שטבחי קיבוצים יכולים, ללא ספק, לעמוד בהן. הבעיה עלולה להתעורר מאוחר יותר, עם תום ריצוי הגזירה, ועם שוב הטבח המשתלם אל מטבח קיבוצו, שאז אפשר שיקרה ויקום איזה חבר, שקציצת צהריי־יום־ב' לא טעמה לחיכו, ויטיח בפני הטבח: נו, בשביל זה שלחנו אותך להילטון?

— יונתן קליגר (רוחמה) טבח. אתה מבקש להביא את המטבח ברוחמה לסטנדרטים של המטבח בהילטון, שדווקא שם בחרת לעבור השתלמות?

— הלכתי להילטון, כדי להתמחות תוך כדי עבודה בבישול, במקום ללמוד ב„תדמור". לפני כן עברתי גם קורס־טבחים, 5 חודשים, במדרשת־רופין. האמת: אין דמיון רב בין המטבח הקיבוצי למטבח של הילטון. חומרי הגלם בהילטון —

— המלה המתאימה היא פרודוקטים —

— או קיי. הפרודוקטים בהילטון משובחים בהרבה מאשר במטבח שלנו. אבל, לעומת זאת, למדתי שם שיטות בישול ועבודה, שאפשר בהחלט ליישם גם אצלנו. חוץ מזה, הילטון עוסק הרבה בבישול לאירועים גדולים, בדומה למטבח הקיבוצי, תוך הקפדה על הגשה יפה ודקורציה. וגם כאן למדתי משהו.

— מי שאכל פעם בהילטון — יוכל לשוב ולאכול ברוחמה?

— למה לא? נכון, שבהילטון יש לך מה שאתה רוצה וכמה שאתה רוצה. שם אין תקציב וחשבונות של יום־כלכלה. לעומת זאת, לפחות בקיבוץ שלי, שהוא לא מהמעולים בעולם, תשומת הלב שמקדישים המבשלות לאוכל, רבה מתשומת הלב שאני, או עובדים אחרים בהילטון, נתנו למנות בחתונה של שפירא. לא פעם ראיתי בהילטון אוכל, שאילו הגשתי אותו בקיבוץ, היו זורקים לי אותו בפרצוף. אצלנו רמת האוכל קשורה ברצון ובכוונות של עובדי המטבח לשרת ולהשביע את החברים. ואלה בהחלט קיימים.

— ולארוחת צהריים קיבוצית יש מקום על שולחן בהילטון?

— לא. שם לא יקבלו את הבשר הטחון, ההודו, הכנפיים והקציצות שלנו. אצלנו משתמשים בבשר בקר — שם בבשר עגל. וזה הבדל תהומי. בהודו כמעט לא משתמשים שם. עוף — רק הקורניש הקטן, כשהוא ממולא. או חזה עוף לשניצל־קוקטיילים. הבשר הטחון שלהם תמיד יהיה מבשר בקר מעולה, מעורב במעט בשר כבש. את האוכל שלנו אפשר אולי להשוות לאוכל שבחדר האוכל של עובדי המלון, שם מגישים את השאריות מהמסעדה.

— במה כסף, להערכתך, שווה ארוחת צהריים קיבוצית בעיר?

— אני משער, שבין 15 — 12 אלף שקל.

— אתה שמן? שמנמן? מלא?

— בכלל לא. קשה להיות רעבים ולזלול. אחרי יום שלם במטבח, כשכל הזמן דוחפים אצבעות לסירים וטועמים.

— גם בהילטון דוחפים אצבעות לסירים?

— תשמע, טבח שלא דוחף אצבעות, משהו דפוק אצלו.

— לסירים, כוונתך.

— בהחלט, בהחלט.

— והעיקר — החברים נהנים משנת ההשתלמות שלך בהילטון?

— אומרים לי, שכן. כמובן, לא תמיד ולא כולם. למה שלא תרים טלפון ותשאל מישהו?

— ש.ר. (חבר המבקש להישאר בעילום שם) מאז חזר יונתן מהשתלמות בהילטון השתפר האוכל ברוחמה?

— האוכל בסדר גמור. השאלה, אם בשביל זה היה צריך לשלוח חבר להשתלמות בהילטון.

— והתשובה?

— אתה מנסה לסכסך. זה מה שאתה מנסה לעשות...

תמונה של מפגש בין „פרודוקטים" נוסח הילטון, ואוכלים נוסח הקיבוץ.

מכון „צור" ישועתי

מכל הקיבוצים, אליהם שלח יוסי חובב הזמנות לחברים, לבוא ולהשתתף בקורס (חינם!) להכרת היהדות במכון „צור", שהוא מרכזו, לא נענה, אלא קיבוץ גונן. אפילו מעורבותו במכון של הרב עמיטל, החביב על הקיבוצים בזכות מתינותו והשקפתו את שלמות עם ישראל ושלמות א"י, לא פיתתה אלא תריסר מחברי גונן. אלה אירחו כבר שלוש פעמים את אנשי המכון בקיבוצם, וימשיכו בכך גם להבא. אבל אין הקומץ משביע את חובב. מטרתו: להגיע אל כל מי שמחפשים את „היהדות האותנטית, מקורותיה ושורשיה התרבותיים־רוחניים, ושלא מתוך כפייה". בקיבוצים, לדידו, מצוי הפוטנציאל.

— יוסי חובב (כפר עציון), מרכז מכון „צור" בישיבת הר־עציון, מה מבדיל את הישיבה הזאת מישיבות של חוזרים בתשובה?

— מכון „צור", הוקם בראשית השנה על־ידי אנשי רוח מהציבור הדתי־לאומי, בגוש־עציון וירושלים, שהתחנכו על ברכי הציונות. מטרתם, הנובעת מן הציונות, להביא למעורבות, ערבות ומחוייבות בחברה הישראלית, ולא להסתפק רק ב„אני את נפשי הצלתי". כציוני, אני מאמין בדרך הזאת, ואיני מאמין בדרכן של „אור שמח" ו„אש התורה", החסרות, לדעתי, פן בסיסי בתפיסתן את היהדות. אדם דתי, צריך שיהיה קשור בתרבות הכללית ובערכים שהמדינה מושתתת עליהם. התנתקות מאלה, פירושה, הסתגרות בעולם דתי שאינו רחב דיו. אני רואה במדינת ישראל ערך דתי, מעשה של התחדשות, של תהליך אלוקי. כך צריך לראות את שיבת עם ישראל לארצו. מי שאינו רואה זאת כך — מעלים עין מהתגלות אלוקית בעולם.

— התעלמות הקיבוצים מהזמנתך מובנת לך?

— בהחלט. הייתי בבית הקבה"א בת"א, ביקשתי לשים את ההזמנות בתיבות הדואר של הקיבוצים, וזרקו אותי משם. אמרו לי, נכוונו מספיק. זה מובן לי. אני אפילו שותף לחשש של הקיבוצים מהתחרדות של בניהם. כשהצעתי לגונן לפתוח אצלם חוג, התברר שחב"ד פנה אליהם במקביל, אבל אנחנו זכינו במכרז. לדעתי, צריך להיות איכפת לקיבוץ מאיפה הוא יונק את יהדותו. פחדם של הקיבוצים נובע, בחלקו, מחוסר ידיעה. נושא החזרה בתשובה הוא חם, סנסציוני ודוחה. חבר קיבוץ, שחי בתחושת ערכיות מסויימת, לא מוכן להמיר את ערכיו בערכים אחרים.

— אתה מכיר בערכיותם של חיי הקיבוץ?

— אני מכיר באיכותו של הציבור הקיבוצי. זהו ציבור, שפנוי ממערבולות החיים ומהרדיפה אחרי החומר. אבל הציבור הזה נמצא במשבר ערכים ובהיפוך. מפעל ההתיישבות הוא, ללא ספק, מפעל יהודי ראשון במעלה. הרב קוק, שאני רואה את עצמי כממשיכו, הכיר בכוחה הכונה של החילוניות. הכוח הזה בנה את המדינה והשיג הישגים גדולים. אלא שכיום הוא נותר ככלי ללא תוכן, והוא משווע לתוכן חדש. אינני רוצה לגזול מהקיבוץ את ערכיו היסוריים, אלא לתת להם מימד אחר, נוסף. ראייה שונה. אני וחברי שואפים להביא לחברה הישראלית, המחפשת והמתלבטת, בשורת חיים.

הייתי לא מכבר במפגש בין כפר־עציון לנתיב־הל"ה הסמוך. במפגש סיפרו חברי נתיב־הל"ה על התמודדותם עם השאלה, איך לנהוג בחברים שהם גויים. נדהמתי. אם החברה הקיבוצית, שהיא כל כך מקורית, ארץ־ישראלית יהודית בהסתכלותה, מוכנה לקבל אל תוכה גוי, הרי יש כאן פשיטת רגל איומה.

— תוכל להרגיע אותנו, שאין בכוונתך להחזיר בתשובה את מי שייענו להזמנתך?

— אני מציע קורסים של 3 חודשים במכון, או ביקורים ופגישות בקיבוצים עצמם. גם אם יכיר אדם את היהדות מבלי להניח כיפה על ראשו, יהיה זה צעד גדול קדימה. אני שולל כל כפייה בתחום זה.

— אתה מסכים שיש כפייה דתית בארץ?

— יש נטייה כזאת. אני מתנגד למירוץ החקיקה הדתית בכנסת, כי הוא גורם רק אנטי. חוק מיהו יהודי הוא, לגבי, מעבר לכל ויכוח. אבל אינני חושב, עם כל הכאב, שחוק החזיר הוא כנפשנו. יש לשקול היטב, מה הרווח ומה ההפסד הכרוכים בכפייה, בכל מקרה. ההכרה וההתקרבות אל השורשים צריכה להתחיל מלמטה, ולא מלמעלה.

•

עכשיו, נדמה, אין עוד סיבה שלא לסייע לחובב בקידום מטרותיו. כתובתו: מכון „צור", גוש עציון, טל — 02־935186.

■

עקרון ההבדלה

"שיבוש המימוש של עקרון־ההפרדה בקריאת המפה הפוליטית הוא אולי אחת הבעיות החשובות ביותר לכל המפלגות. בגלל ריבוי הצירים במרחב הפוליטי כיום, עבר זמנן של המפלגות המסורתיות, הטוטאליות, מימין ומשמאל". גיורא פורמן נעזר בעקרון המקובל בדיון הצבאי לניתוח שאלות אקטואליות בחברה ובכלכלה

אחד העקרונות החשובים ביותר באסטרטגיית הביטחון של ישראל, קשור בצורך לחפש דרכים לבירורה של כל חזית, ביכולת לטפל בכל חזית בנפרד, לרכז את מירב הכוחות לשלבים המרכיבים של לחימה (או לפעמים הרתעה מלחימה) באותה חזית, גם אם יש בכך סיכון מסוים בגזרות אחרות. אחרי ההכרעה באותה חזית אפשר להעביר את "מרכז הכובד" לגזרה אחרת וכך להכריע את אויבינו, אחד לאחר, בכמה שלבים.

האפקטיביות של עיקרון בטחוני זה נבעה בעבר ממה שכונה ע"י יגאל ידין בראשית שנות החמי־שים: "קווים פנימיים". כאן נעשה ניצול היתרון של "להיות קטנים יחסית" בארץ, בה המרחבים שבין החזיתות השונות מאפשרים תנועה של עוצבות צבא בתוך מספר שעות מגזרה אחת לשנייה. היה בכך גם ניצול של המרחקים, מכשולי הקרקע ו־הקומוניקציה שחצצו בין מדינות האויב שהקיפונו.

פרט לכך, עיקרון זה היה פועל־יוצא ממגבלות בניית הכוח בתקופת "ראשית המדינה". גודלו של הצבא היה מוגבל וכן מספר כלי הלחימה העיקריים. כדי לנצל כוח מוגבל זה ביעילות, היה הכרח להפעילו במדרוג (כל מי שאמון על תולדות מלחמת העצמאות, זוכר את הצורך לרכז כלי נשק לכל מבצע בתוך חשיפת אזורים וישובים).

עיקרון זה, שדרש את יכולת התכנון והארגון של צה"ל להבדלה ולמדרוג ההכרעות בחזיתות השונות, נשחק כמעט לחלוטין ב"תקופת־גלית". הגידול המספרי הרב של צה"ל והשענותו על עוצבות מסורבלות וכבדות (שבסיסן הוא השריון) עשו את הניידות והיכולת להעביר "מרכזי־כובד" בזמן לחימה ל"מס שפתיים היסטורי של הפיקוד הבכיר, ללא כל אחיזה במציאות". גם ריחוק החזיתות במלחמת יוה"כ תרם לא מעט לכך. כל אוגדה רותקה לגזרתה לאורך כל ימי הלחימה.

אחרי יוה"כ נבנתה הקונצפציה של הימ"חים, שנבנו במרחקים מוגבלים מגזרות הלחימה הפוטנציאליות וקשרו את היחידות, עוד בימי רגיעה, לאזורי לחימתן. נכון, הגורמות והמסורת אמרו, שכל יחידה תתכונן לכל האפשרויות, ובתכנונים השונים שובצו היחידות בגזרות רבות (והמפקדים גם מכינים עצמם לכך). אך הגמישות, שעקרון "ההבדלה והדרוג" דורש, כבר מזמן איננה. גם ההיקף המספרי של צה"ל מקשה מאוד על ריכוז רובו בגזרה צרה. פשוט, כדי ל"מצות את הכוח ולהביאו לביטוי בלחימה", צריך "הרבה מגרשים", שבכולם יתאפשר המגע עם כוחות האויב. גודלו של הצבא נותן לו אפילו יתרון בתכנון מספר רב של "מרכזי־כובד" בלחימה... כך, הגודל המספרי, מצד אחד, וסרבול יחידות היסוד מהצד השני, בעצם, הכריעו את עקרון הלחימה, שהיה "בימי הראשית" מן "קונצפציית דוד" (מול קונצפציות גלית)...

הממד האווירי: תסריט עצמאי, או חלק מלחימה יבשתית

"עקרון משנה", ליכולת להבדיל בין החזיתות, הוא ביכולת להבדיל בין הממדים השונים באותה חזית.

אחד הממדים, שיש יתרון רב בהפרדתו מהשאר, הוא התסריט והתכנון של הפעלת זרוע האוויר. ה"ממד האווירי". במערכות צבאיות כל כולו שייך למאה ה־20 והמחשבות על ניצולו עברו גילגולים מהפכניים. בשנות ה־30' כתב הגנרל דואה, האיטלקי, את נבואותיו על הפצצות מאסיביות טוטאליות בכל שטח מדינת האויב, שכתוצאה מהן תוכרענה המלחמות מחוץ לשדות הקרב הקלאסיים. במלחמת העולם השנייה הושקעו משאבי ענק ביכולת לתקוף מהאוויר "מעבר לשדה הקרב היבשתי", אך התפישה לא מימשה את עצמה עד לשימוש בנשק הגרעיני.

גם בתולדות צה"ל היו גילגולים לתפישה על התפקיד והדרישות מזרוע האוויר. ברשימה זו, ברצוני להבליט רק צד אחד של גילגולים אלה והוא: מרחב האפשרויות לבניית הכוח ותיפעולו (האווירי) שבין תסריט עצמאי ובלתי תלוי בנעשה על היבשה, לבין הפעלת הזרוע כחלק מתוכנית של הלחימה היבשתית.

דוגמה לאפשרות השנייה היתה המחשבה שלפני מלחמת יוה"כ, שאפשר לערוך בלימה רבתי מול כוחות מצריים רבים בחזית תעלת סואץ על־ידי חיל־האוויר. (היו אומרים אז: "השקענו כל כך הרבה בזרוע סדירה זו, אז אנו מצפים לקטוף את הפירות מהשקעה זו"...)

דוגמה ל"תסריט עצמאי אווירי" אפשר לקחת ממלחמת ששת הימים, בה הופעלה זרוע האוויר בראש וראשונה ל"מלחמה הפירטית האווירית" להשגת עליונות אווירית (תקיפת שדות התעופה המצריים ואח"כ הסוריים והירדניים). בשלב שני הופעלה זרוע זו לצבירת הישגים כנגד כוחות היבשה של האויב. גם שלב זה נעשה ב"תסריט־עצמאי" ועיקר ההישגים היו בהמנעה על צירי התנועה, או בתקיפת ריכוזי כוחות במרחק מהחזיתות, בהן התנגשו צבאות שני הצדדים. רק בשלב שלישי, או בהיקפים מצומצמים בשלבים מוקדמים יותר, הופעל חיל־האוויר למטרות סיוע בצמידות לכוחות היבשה.

הישגי זרוע האוויר במלחמת־ששת־הימים היו כמעט כולם בשני השלבים העצמאיים, שבהם הזרוע הופעלה במובדל ובנפרד מתכנוני הלחימה היבשתית. גם הפירות שנקצרו בסיוע הצמוד יותר (וצריך לזכור, שרוב גיחות הקרב של חיל־האוויר, גם בסיכומה של המלחמה ההיא, היו למטרות סיוע) היו, אחרי וכתוצאה מהתסריט העצמאי בשלבים הראשונים.

מלחמת יום־הכיפורים שיבשה מאוד את ה... להפעיל את לחימת האוויר ב"ממד־עצמאי"... ספק, שתוצאותיה היו מרחיקות לכת בשטח... הישגי חיל־האוויר באותה מלחמה היו ... ביותר. אך תרומתו להכרעה הכוללת ... "למולנו", ידעו מפיקי הלקחים מאותה מלחמה להחזיר במידה מסויימת את הגלגל, וכך ... בלחימה בלבנון זרוע־אווירית, שהופעלה ביעילות...

עקרון ההפרדה: בנו החוקי של עקרון ריכוז הכוח

מספר חזיתות לחימה, או כמה ממדים בכל אחת מהן, אינם יכולים להיות בלתי־תלויים לחלוטין... אפשרות להשוותם לממדים מתמטיים)... הצלחה בחזית הסורית יש לה השפעה על הלחימה בחזית הירדנית; או כישלון אווירי נותן אפקט... על המצב הקרקעי וכו'. יחד עם זאת, מי שאין לו היכולת להביא למקסימום־נפרד את הלחימה ב... אחד מממדי הלחימה (או החזיתות), מפסיד הרבה מאוד, במיוחד בתנאים של ישראל.

עקרון ההפרדה איננו מנוגד לעקרון לחימה קלאסי של ריכוז כוחות לנקודת הכרעה. אפשר

"...עקרון ההפרדה אינו מנוגד לעקרון לחימה קלאסי של ריכוז כוחות לנקודת ההכרעה. אפשר אפילו לומר, שההפרדה היא 'בתו החוקית' של עקרון ריכוז הכוח ובתנאי מחסור אי אפשר לרכז כוחות בלי הפרדה ומדרוג של נקודות הכרעה".

אפילו לומר, שההפרדה היא "בתו החוקית" של עקרון ריכוז הכוח, ובתנאי מחסור אי אפשר מ... לפעול לריכוז־כוח בלי הפרדת ומדרוג נקודות ההכרעה.

קל להדגים את השימוש בעקרון־ההפרדה במיקרו־כלכלה. ב"עולם העסקים" אסטרטגי... בחירת הידידים, שהופכים בתנאים שונים, בתוך ... קצר מאוד, ליריבים — ממש מדהימה. בעיר ... למשל, רכש דודי מבעלותו של ראש־העיר ... באיזור החוף (זה היה לפני יותר מעשור שנים, ... שאין לשייך לדמויות העירוניות של היום) ושילם תמורתו בהון רב. לאחר שבועות מספר, הסתבר לדודי, שהעירייה החליטה להקים על שטחים נרחבים גן ציבורי, ואותו מגרש שנקנה יופקע (ללא תמורה) למטרה זו. אין צורך לומר, שאותו ראש־עיר (ששימש בתפקידו זמן רב ועסקיו הרבים פזורים בארץ) לא היה אהוד על משפחתנו. לא עבר זמן רב והופתענו לדעת, שדודנו הקים רשימה פוליטית משותפת עם אויבו, ראש העיר לשעבר, כדי לנסות להיבחר ביחד בבחירות המוניציפליות. לא היה צורך בהרבה חקירה להבנת העניין. הדוד המכובד פשוט ידע טוב מאוד להיפרד מרגשותיו וליישם את עקרון־ההפרדה בעסקים. (שבהחלט לבשו גם גוון פוליטי מוניציפלי באותו זמן...).

בחצרות "התעשייה הקיבוצית", מי שלא למד את "עקרון־ההפרדה", ימצא עצמו מפסיד. הרבה דיו נשפך ב"על המשמר" עד היום, כדי להוכיח, ש"אנחנו — שונים מהם" והם ("התעשיינים האחרים") ממתינים לנו מעבר לפינה בגלל השוני המיסטי הנ"ל. אודה, הרבה מהנכתב בשטח זה, לא הצלחתי מעולם להבין.

כאשר, למשל, במשטר פיקוח־המחירים של היום מתחברים כל יצרני הפלסטיקה, או המזון, למלחמה משותפת על מחיר הוגן לתוצרתם, מצד אחר, ולהורדת הריבית, מהצד השני, האם זו ברית פסולה? רק מי שאינו מבין ואינו מסוגל להפריד בין החזיתות השונות, לא יבין זאת. נוכל להמשיך ולהתחרות עם "התעשיינים האחרים", נוכל גם לנסות לקיים עקרונות סוציאליים במפעלינו בשונה מהם. אך נהיה טפשים, באם לא ננצל חזיתות משותפות!

לא באותה חזית

בשטח המקרו־כלכלי הישראלי קל לעשות טעויות בהקשר להבנת "עקרון־ההפרדה". בשנה האחרונה קמו לנו המון "כלכלנים עממיים", כך שהציבור כבר מבין, שאפשר למקד את בעיות כלכלת ישראל בשנים האחרונות בשלושה נושאים:

● שיעור האינפלציה הגבוה.

● מאזן תשלומים שלילי, שתוצאתו גידול מתמיד ומסוכן במצבת חובות המדינה.

● חוסר צמיחה כלכלית.

על הצמיחה הכלכלית ויתרו ממשלות ישראל כבר לפני עשור ובכך ניסו ליישם את "עקרון־ההפרדה". (ובכנס התעשייה הקיבוצית השנה, ניסה שר המסו"ת להציג השקעות של כמיליארד דולר בתעשייה הישראלית בשנה הקרובה. הוא כמובן שכח, שהפחת על הציוד הקיים במגזר זה הוא כמעט כפול, וההשקעות שהציג פירושן ההפך מצמיחה...).

ביחס לאינפלציה ומאזן התשלומים ניסו ממשלות ישראל לערוך הפרדה. אולי תקופת

"...מי שלא למד את עקרון ההפרדה מפסיד גם בתעשייה הקיבוצית. אפשר להמשיך להתחרות בתעשיינים 'אחרים' ולקיים עקרונות סוציאליסטיים במפעלינו. אך נהיה טפשים, אם לא ננצל חזיתות משותפות, למשל במלחמה על מחיר הוגן לתוצרת".

אירידור היא הדוגמה לאיך נלחמים באינפלציה על־ידי הרעת המצב במאזן התשלומים. ברור, שההפרדות הנ"ל, כולן, נידונו לכישלון, כי עקרון ההפרדה נועד לחזיתות שונות ובמקרה הנדון זו אותה החזית.

ההפרדה שמומשה

אין דבר קל מהגדלת היבוא, על־ידי כך הגדלת כמות הסחורות בשווקים, שתיתן תשובה לביקוש ולכמויות הכסף שבידי הציבור ותוריד את האינפלציה (על־ידי גידול פערי מאזן התשלומים). במקרה זה, שיפור בנושא אחד על חשבון הרעה בשני. כך גם אפשר לעצור את המשאבים, שזורמים להשקעות, שפירושן צמיחה כלכלית, את אותם המשאבים אפשר להזרים כסחורות לשווקים, ועל־ידי כך להוריד את האינפלציה.

אפשר להראות, שבשלושת הנושאים הבעיי־תיים המרכזיים בכלכלת ישראל קל מאוד למדיניות ממשלתית לשפר האחד על חשבון השני. הם כולם "אותה חזית". במדיניות הכלכלית האחרונה שהונהגה, דומה, שהבינו גם הפוליטיקאים (אם כי, הבנה זו לא הגיעה לידי מעשה בוויתור על פעילויות במשרדיהם הממשלתיים), שעקרון ההפרדה הוא פרובלמטי באותה חזית, ויש למצוא חזיתות אחרות, כדי ליישמו על כל שלוש בעיות הכלכלה שלנו בבת־אחת.

החזית, שבה היה צריך לוותר, כדי לרכז מאמצים ב"לחזית־העיקרית", היתה במדיניות זו, בעיקרה, חזית השכר ופערי ההכנסות (ויחד גם הפערים החברתיים בישראל). כלומר, פחות אינפלציה ושיפור מסוים במאזן התשלומים על חשבון הרעה גדולה בהכנסות השכירים והגדלת הפערים החב־רתיים והאי־שוויונות. אם נצרף גם את מדיניות האשראי, שהיא "חוד־החנית" של המדיניות המוני־טרית המצמצמת, והיא שהביאה לנו את שערי הריבית של 120% לשנה (כשבעולם הרחב הם 4%־7%), נוכל להבין את "עקרון־ההפרדה" שמומש.

לצערנו, השקט התעשייתי המדהים בחודשים אלה והיכן ההסתדרות? האם הוועדים הגדולים התמסרו בחשבון גס — עם הפחתת שינוי מדרגות המס, השכר בתעשייה נשחק ב־32% ויותר) לא יכול להתקיים זמן רב. גם סכנת התמוטטות מפעלים והפגיעה היא בכל המגזר היצרני. וזהו הענף שעליו כולם יושבים...) מכניסה את הממשלה לזמן־מוגבל. השעון מגביל הזמן כבר דופק ועקרון־ההפרדה כאן, כמו בחזית־הביטחון, אין פירושו ויתור על חזית מסויימת, אלא מדרוג הפעולה בהן. כל זמן שהצריכה הציבורית היא כזו, שיש פער של כ־16% בתקציבי הממשלה, הסיבות הריאליות לבעיות היסוד נשארות ועקרון־ההפרדה יכול לתת פסק־זמן בדרך לפתרון, אך אין הוא הפתרון עצמו.

קריאת המפה הפוליטית

שיבוש מימוש עקרון־ההפרדה בקריאת המפה הפוליטית־מפלגתית הוא אולי אחת הבעיות החשובות ביותר לכל המפלגות וגם לשמאל. יתכן, שבגלל ריבוי־הצירים במרחב הפוליטי כיום, עבר זמנן של המפלגות המסורתיות הטוטאליות. באלה היה שמאל (או ימין), שכלל את כל שטחי החיים. מספיק לקרוא בעיתוננו תיאורים על נעמי שמר, כדי להבין זאת. נדמה לי, שמדובר בתופעה יוצאת דופן בשטח השירים העבריים. היות, שמחברת זו צעדה עם גוש־אמונים על גבעות העשורון, היו בינינו כאלה, שפסלו את האמונה והשירה לכל יצירתה הנפלאה. אלה לא הצליחו ליישם הפרדה בין הצירים השונים של המרחב הפוליטי. אדרבה, זה לא קל, כי הצירים אינם יכולים להיות בלתי־תלויים, כמו חזיתות־קרב נפרדות...

ננסה לבנות חלק מהצירים של המרחב הפוליטי הישראלי:

● הציר הלאומי־ציוני־בטחוני. יתכן, שהכנסת כל הגוונים שבין ציונות שפויה, אחוות־עמים ואולי גם אנטי־ציונות מצד אחר, ללאומנות צרופה, שביטויה הקיצוני הוא גזענות, בעל סממנים פאשיסטיים, מהצד השני, יהיה דבר בלתי אפשרי. מי שמנסה לבנות מודלים למרחב חברתי, חייב לקבוע את צירי המרחב ולפזר על אותו ציר את השקפות העולם בתחום הלאומי. על אותו ציר אפשר למקם את המפלגות הקיימות.

● הציר המעמדי־סוציאלי; בורגני־סוציאליסטי. אין כאן כוונה לשרטט כל דרוג מעמדות ביורדני ולכן, אין צורך בעניין זה להתמודד עם הגדרת "המעמד", שכבר איננו רק מצבו של האדם בהקשר לבעלות על אמצעי־הייצור. צריך למקם בנקודות שונות על ציר זה את ההכרה והמחשבה של הציבור, את האידיאולוגיות הסוציאליות השונות.

● ציר הדת וההשתחררות ממנה. בעבר היה לנו קל, כשהעולם האידיאולוגי היה חד־ממדי. מי

"...בעבר היה לנו קל. כשהעולם האידיאולוגי היה חד ממדי. מי שרצה להיות סוציאליסט, היה צריך להיות קשור למטריאליזם פילוסופי. משוחרר מאמונה דתית. תהיה זו עצימת עיניים כיום. לדרוש מכולם חד־ממדיות זו. אם לא ניישם את עקרון ההפרדה — נפסיד".

שרצה להיות סוציאליסט, היה צריך להיות קשור למטריאליזם פילוסופי, משוחרר מאמונה דתית. תהיה זו עצימת עיניים כיום, לדרוש מכולם חד־ממדיות זו. יש לנו בני־ברית בשטחים רבים בתוך הקיבוץ הדתי, למשל, ואם לא נדע ליישם את עקרון ההפרדה — נפסיד...

(המשך בעמוד 25)

גיורא פורמן ■

סולם אחד

של וואקו•
נותן לך כמה
סולמות של
אחרים!

קומפקטי בהחסנה והובלה. מצטיין בחוזק ויציבות.
אפשרויות שימוש מגוונות בסולם אחד.
יבוא ושווק: ברקאי בע"מ טלפון 735178 03-732044

Ferrari

מנהל/ת מחסן חברים
מנהל/ת מחסן ילדים

את מגוון דגמי החורף מבית היוצר של פרארי ניתן להשיג:
★ במשביר המרכזי — בסניפים ברחבי הארץ
★ במחסן הקיבוצים

המפעל: רח' חפץ חיים 10, נחלת יצחק, תל־אביב טל. 218985, 03-218991

Ferrari Ferrari Ferrari Ferrari

רכישת מערכת סטריאו
חוויה וגם כדאי
ב-סטריאו שירי

מבחר מערכות KENWOOD, ROTEL, HITACHI, JVC, LUXMAN, YAMAHA, TOSHIBA, ONKYO, MARANTZ...
מבחר רמקולים JAMO, BOSE, WHARFEDELE, ITT, SEAS, WESTRA, WHD...
★ מעבדת שירות — תיקונים במקום

סטריאו שירי
הרצל 59, חיפה טל' 04-671273-4
סטריאו שירי איתך לאורך שנים...

העילית שבסטריאו
Sansui
הגיעו דגמי 86
במחירים מיוחדים לחברי קיבוצים.
להשיג ב־מ.ת.מ., שק"ם, כל־בו שלום
וכן בחנויות המובחרות ברחבי הארץ.
יבואנים:
דינמיק 80 בע"מ
רח' בן־יהודה 84, תל־אביב, טל. 03-233961

מגור
אש מגור בע"מ
ציוד לכיבוי אש

מערכות כיבוי אוטומטיות
שרות ואחזקה בכל חלקי הארץ
■ רמת־גן, רח' חיבת ציון 42, טל' 03-707347, 03-787542
■ חיפה, רח' יוליוס סימון — ביתן 26
אזור תעשיה בלרבנר, טל' 04-727781, 04-722665
■ ירושלים, רח' יד חרוצים 14, ביתן 34, טל' 02-719098

קיבוץ חנתון:

גם מקווה יהיה בע"ה

ארון הקודש עדיין עומד ליד מסלול ההגשה העצמי בחדר־האוכל, ולמקווה נוסעים עד קיבוץ לביא, אבל בעזרת־השם (והסוכנות), אחרי שהנגריה תעבור למשכנה החדש יתפנה גם מקום לכונן בית־כנסת. שנה להיווסדו של הקיבוץ הקונסרבטיבי הראשון בתק"ם ובעולם

„אורח חיינו מבוסס על השקפה דתית, הגורסת נאמנות להלכה ורואה ביהדות דת שאינה קופאת על שמריה. לכן אנו שומרים על שבת, כשרות, תפילות קבועות ומקיימים מסורת בדרכי נועם, ללא כפייה ומתוך פעילות חינוכית מתמדת".
(מתוך פרסומי קיבוץ חנתון)

התנועה הדתית בתק"ם מתעמקת. בקיבוצים כמו תל־קציר וגונן כבר עולים בני המצוות לתורה. שני קיבוצים של התנועה הרפורמית, שהוקמו בערבה, קיבלו חסות תק"מית. ועכשיו נדבך נוסף: חנתון, הקיבוץ הראשון של התנועה הקונסרבטיבית זוכה לאפוטרופסות.

עוד נקודה לזכות הפלורליזם של התק"ם. ויש כבר פניות, אומרים בחנתון, של משפחות מקיבוצים חילוניים, המבקשות להן „אורח חיים מסורתי יותר".

אפשר כבר לחזור בתשובה ולהישאר בפנים.

מקץ שנה להיווסדו — על גבעה נישאה למול אגם נטופה שבגליל התחתון — ארון הקודש עדיין עומד ליד ההגשה העצמית ובשביל מקווה נוסעים עד לביא. אבל בעזרת השם (והסוכנות), כשיהיה חשמל בנגריה המשוכנת (זמנית) בבית־הכנסת והיא תעבור למשכנה ובית־הכנסת יהיה לבית־הכנסת. גם מקווה טהרה ייבנה.

מי שרוצה להצטרף — בבקשה. רק שיש כמה קריטריונים: „אנחנו קולטים אנשים, שיכולים ורוצים לעזור לנו לבנות חברה חזקה, עובדת, לומדת, שומרת מצוות, מתורבתת..." ראו הוזהרתם.

אורתודוקסי, קונסרבטיבי, רפורמי ומה שביניהם

המבקר בחנתון, קיבוץ דתי, כדאי לו שיקדים וילמד את ההבדלים. האורתודוקסיה, הזרם המרכזי ביהדות, רובו ככולו של הציבור הדתי־בארץ משתייך אליו, מהחרדים במאה שערים ועד הקיבוץ הדתי.

האורתודוקסיה שולטת במימסד הדתי (הרבנות הראשית) ושוללת את כל הזרמים האחרים. על פי גישתם אין ואסור לשנות, ולו תג אחד בתרי"ג מצוות, ואין לפרש את ההלכה פירוש מודרני. ההלכה אינה ניתנת לשינוי בידי אדם.

התנועה הרפורמית לוקחת מן הדת את מה שנוח לה. לדידם, עיקרה של היהדות באמונה, והמצוות — הן על מצפונו של כל אחד. בקיבוץ הרפורמי (יהל, לוטן) גם אם נוהגים בכבוד בשבת, לא יעשו סקנדל, כך אומרים, אם חבר'ה יקחו בשבת־קודש טרנזיט ויסעו לים, נשים וגברים בצוותא, כמובן.

הקונסרבטיבים הם בין לבין, לוקחים משני העולמות.

בחנתון שומרים את השבת וחובה לבוא לתפילות בציבור. אך אין עזרת נשים. יושבים יחד. והנשים, כמו הגברים, עולות לתורה.

נשים וגברים לומדים ביחד תורה ומלמדים את הבנות ואת הילדות. שהן שוות בכל לגבר. ובבריכת השחייה (משתיבנה) ירחצו יחד. אולי (הנשים) בבגד־ים שלם.

בחנתון, נשים צעירות ונחלאיות מתנועת הנוער הקונסרבטיבית „נועם", מסתובבות בשורטס גם בחדר־האוכל, ליד ארון הקודש ואיש לא מתרגש. וגם הכיפה אצל הגברים, זה עניין של בינו לבין קודקודו. הגישה הקונסרבטיבית היא שהחיים המודרניים מציבים אתגר קבוע לפני הדת, ולכן גם ייתכנו כמה דיעות. והם לא מכירים ב„פוסקי ההלכה" מטעמה של הרבנות. בשאלת השימוש בחשמל בשבת, דרך משל, יש בחנתון שתי גישות: גירסה אחת — אוסרת; גירסה שנייה — מתירה. (מדובר רק בחשמל, לא באש, כתיבה או זריעה).

מכאן, שבערב שבת, לאחר התפילות והזמירות, אתה עשוי למצוא את הרב אלי חביבי, שהוא המנהיג הרוחני של העדה, מדליק רדיו, ושכנו — לא. יש שצופים בטלוויזיה בשבת ויש שלא. וכל אחד, מרגישים כאן כולם, מכבד את גישתו של השני. הסיסמה בחנתון: סובלנות בכל עניין שקשור לפרט בתחומי ביתו. בציבור, לעומת זאת, יש נורמות קבועות. מי שיתחיל לנסוע בשבת — יעירו לו בעדינות. בשבת איש לא ירים מתג חשמל במבנה ציבורי (יש שעון אוטומטי), לא ישמע רדיו או יצפה בטלוויזיה.

בשבת, אתם החילוניים, מוזמנים לבקר בחנתון אבל נא להעמיד את הרכב מחוץ לגדר המשק, אם תיכנסו איתו פנימה — ינהגו בכם בעדינות. יש בקיבוץ ועדת דת, שתפקידה אדמיניסטרטיבי: קובעת התור של העולים לתורה ומי יזכה לכהן בקידוש וגם את האחריות על ניהול חוגי לימוד התורה. אך ועדת הדת אינה קובעת הלכות.

גניבת כבשים דוחה שבת?

על גבעה, כקילומטר ממערב למשק, קצת רחוק מבתי המגורים (בגלל הריח, אלא מה?) בנוי דיר כבשים מודרני, שבחלקו כבר מאוייש בכבשים פועות.

מדרום לקיבוץ יש כפר ערבי גדול, כפר מנדא ממערב שוכנים כמה ישובי בדואים קטנים יותר. בין שכנים אלה, כך מסתבר, יש חומדי כבשים ובמהרה תפסו הגנבים, עם מי יש להם עסק. אז דווקא בשבת נשמעת מדי שעתיים האזעקה האלקטרונית, המתריעה על נסיונות פריצה לדיר. מדי פעם גם נצפו זרים עם עגלה וטרקטור. המנסים להבריח כבשים.

להגיע בריצה מהמשק עד לדיר (ויש גם עלייה תלולה) זה נותן לגנב הזריז זמן מספיק להסתלק עם השלל ועוד לעשן בשקט סיגריה.

החליטו עובדי הדיר, שגניבת כבשים דוחה שבת ומשנשמעה אזעקה מיהרו לקפוץ לטנדר ולמהר לדיר; שאם לא ימהרו — הסיפור עלול להסתיים בהפסד כלכלי עצום. כן יסעו — יחללו שבת. אסור, או מותר? בעיה בחנתון.

טיכסו עצה ושקלא וטריא לכאן ולשם ולבסוף מצאו: להעמיד שומרים בתורנות כל השבת.

ארון הקודש הצמוד למסלול ההגשה בחדר האוכל. בחנתון שומרים את השבת וחובה לבוא לתפילות בציבור. אך אין עזרת נשים ואיש לא מתרגש כשנשים צעירות מסתובבות בשורטס

רב אלי חביבי והעוזר בנגרו, הרבנית ג'ודי. המנהיג הרוחני הוא גם רכז הבניין: „חנתון הוא לא רק קיבוץ של התנועה הקונסרבטיבית, הוא גם אקספרימנט הלכתי".

רב אלי רכז הבניין

רב אלי חביבי — לא קפוטה. לא זקן ולא פיאות. בגדי עבודה כחולים וכיפה קטנה על הראש — הוא המנהיג הרוחני (הוא מאוד לא אוהב את הכינוי הזה) — תואר לא רשמי — של העדה.

רב אלי, בוגר סמינר רבנים קונסרבטיבי באמריקה. הוא אינו רב הפוסק הלכות. בהחלט לא סיני ועוקר הרים. אבל בחנתון דעתו של רב אלי נשמעת ומתקבלת. ביום הוא רכז בניין. מתעסק בתוכניות ושרטוטים. מתרוצץ עם קבלנים ומדריכים וכל מיני בנאים. היום הוא מגלגל עם מדריך הדיר מקיבוץ כברי את השאלה: האם 12 מנורות כספית נחוצות שם. או אולי יספיקו 16 בערב הוא לומד ומלמד תורה. „חנתון," הוא מבקש לומר לנו. „ראשית וחשוב מכל, הוא קיבוץ לומד". רבנים (קונסרבטיבים) ופרופסורים מאוהדי התנועה (שיש לה כבר 41 ישיבות בארץ) מתגייסים. באים ומלמדים. מרצים ועורכים חוגים ורבי אלי מנצח על המלאכה. חשוב לומר כאן, שחנתון הוא לא רק קיבוץ של התנועה הקונסרבטיבית. הוא גם אקספרימנט הלכתי.

בהתאם לגישה הקונסרבטיבית, שההלכה משתנה מדי דור ודור, הבעיות שחנתון תיתקל בהן יאפשרו לתנועה לפתח הלכות הקשורות ל„מצוות התלויות בארץ". „כיוון חדש, שעוד לא עסקנו בו", אומר הרב אלי. שאשתו, הרבנית היפהפיה יהודית (ג'ודי), שגם עולה לתורה — היא עזר כנגדו.

זכי הגבאי

זכי שפר מכפר־החורש (הקיבוץ המאמץ), חילוני גמור. הוא המלווה המשקי וגם קצת גבאי לעת הצורך. כל מה שניתן לספירה — זכי דואג. בין שאלה מקררי „סיביר", שהתגלגלו באין שימוש בסוכנות, ובין אם מדובר בספרי קודש (על המשקל), שזכי חילץ עבורם מהמחלקה הדתית של ההסתדרות.

זכי על חנתון:

„הייחוד שלהם, שהם אנשים מאמינים, שעומדים על מסורת, אבל לא כופים על אחרים. אני בא הנה גם בשבתות. בענייני עבודה. אבל עושה את זה כך, שלא יבלוט. הם היו אצלנו בכפר־החורש במשך שנה ולשם כך הקינו בקיבוץ בית־כנסת והפכנו את המטבח לכשר. בהתחלה היו חברים, שקצת הרימו גבה למראה בעלי הכיפות, המסתובבים בקיבוץ שלנו. שהוא, כמובן, חילוני למהדרין".

יש פתגם הונגרי (כפר־החורש קיבוץ הונגרי) שאומר: „כל פלא נמשך יומיים". אנשים התרגלו אליהם. התרגלנו, שהם שרים בערב שבת את הזמירות שלהם, מצד אחר, ואנחנו עורכים את קבלת השבת החילונית שלנו מהעבר השני וכולנו אוכלים באותו אולם. בשר וכרוך בצוותא. לא, לא היו חששות שהם יחזירו אותנו בתשובה. הם לא אנשים מהסוג הזה. במסגרת תפקידי יצא לי לעסוק גם בענייני דת. אילו הדרישה שלהם למקווה, שנפלה איפה שהוא בביורוקרטיה שבין משרד

(המשך בעמוד 24)

עמירם כהן ■

חשב

ייצור
בדי ריפוד ווילונות
מכירה לחברי קיבוצים באמצעות המחאות של אירגוני הקניות הקיבוציים

הצעה מיוחדת!

בדי קוסמו לכל מטרה – וילונות, מפות, כיסויי מיטה, ציפויי קיר ומזרונים – במחיר מדהים!

★ בדי קטיפה ★ בדי יבוא
★ בדי וילונות ★ בדי קנבס
★ בדים מודפסים ★ בדי בוקלה וטוויד
★ בדי גובלן ★ שירותי ריפוד

עבור מוסדות קיבוציים, חדרי־אוכל, מועדונים, פרוייקטים ואולמות ציבור,
ניתן לבצע הזמנות מיוחדות, כולל בדים חסיני אש.

חנות המפעל אולם תצוגה
ברחוב הרצל 36, תל־אביב, טל. 03-829881

דגם הולנדי-תוצרת כחול לבן

סלון יפה ונוח המיוצר במבחר דגמים (הולנדיים) על פי ידע בלעדי. הסלון הזה מיוצר כולו בארץ.

לריפוד הסלון נבחרו ספוגים מיוחדים, המתאימים גם לישיבה נוחה וגם לשינה טובה ובריאה. ספוגים אלה מיוצרים במפעל

פולירון - קיבוץ זיקים, המייצר ספוגים ברמה טכנולוגית גבוהה.

פולירון קבוץ זיקים

כיצרן בעל שם בענף הסלונים בארץ בחרנו בקפידה את כל מרכיבי הסלון, על מנת להגיע אל הלקוח, עם מוצר שישא בגאווה את השם ואג.

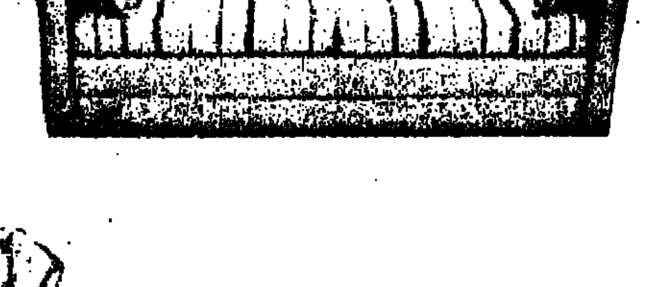

לילה טוב-במשיכה קלה

במשיכת יד קלה, הופכת כל כורסא למיטה.
הבודדת למיטה בודדת הכפולה לכפולה, וכך הלאה....
תוספת הלינה כלולה במחיר, אין צורך להוסיף עבורה תשלום כלשהו.

"האג" - הדגם ההולנדי
1+2+3
וכל יחידה נפתחת לשינה.

יצרן - חנות המפעל
ואג
רח' הרצל 37 • תל־אביב • טל' 03-824623

פולירון קיבוץ זיקים

גליון מס' 18

מדריך שימושי לקיבוצים ולמושבים

מבחר תנורי חימום מכל הגדלים והסוגים להשיג במחלקת כלי בית

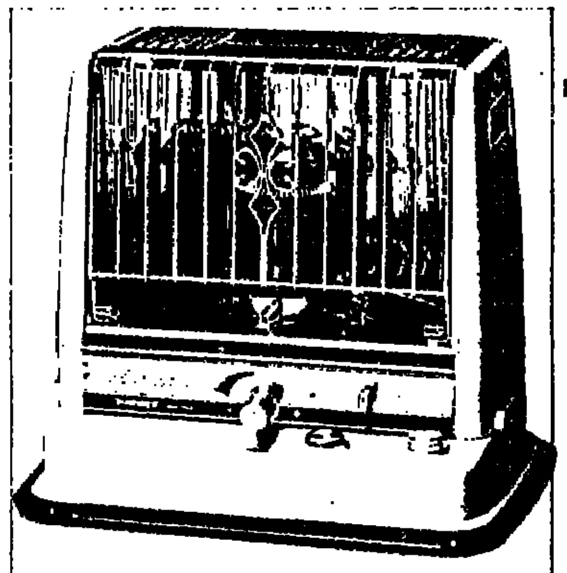

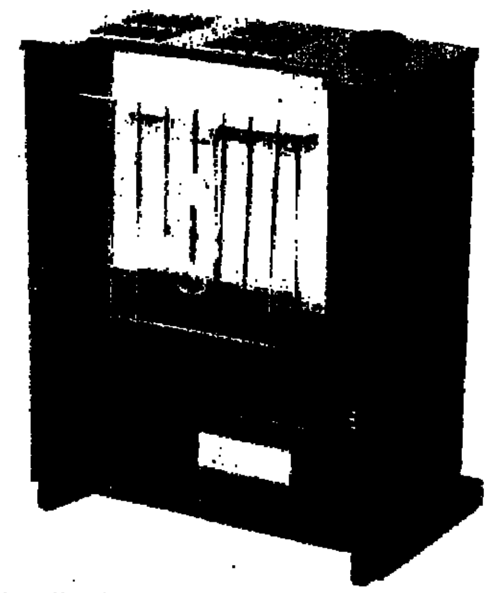

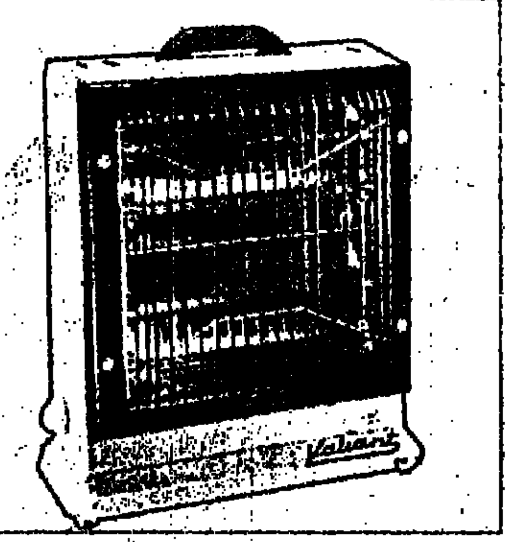

מחלקת כלי בית הכינה עבורכם מגוון גדול של תנורי חימום מכל הסוגים: גז, חשמל ונפט.
מחירים זולים.

שם התנור	שם הספק	דלק	הספק ק"ק/ש	שעות בעירה רצופות	הערות
טויוסט	ישראמיל	נפט	2380	27	הצתה אוטומטית
טויוקוני	סלבו	נפט	2200	15	הצתה אוטומטית
גלקסי	A&G	נפט	.2350	48	הצתה אוטומטית, נייד על גלגלים
טרמוג'ט	A&G	גז	4500	—	הצתה אוטומטית, נייד על גלגלים
אינפרא 4500	A&G	גז	4500	—	הצתה אוטומטית, נייד על גלגלים
אינפרא 3000	A&G	גז	3000	—	הצתה אוטומטית, נייד על גלגלים
קונבקטומט	A&G	חשמל	3000	—	
פלורידה	A&G	חשמל	3200	—	4 גופי חימום
וליאנט	A&G	חשמל	2000	—	4 גופי חימום

מה הולך

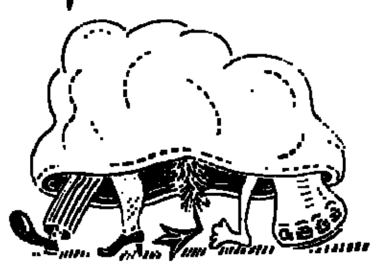

מוטק והפרות. הרפתן הותיק מגן־שמואל במרכז התצוגה. הישראליות הותירו רושם

יפות־יפות

הן באו ממזרע ומיפעת, מיגור, עין־שמר, מרחביה, שער־הגולן וכנרת. כולן צעירות וטובות מראה. לתחרות מלכת היופי הגיעו רק המועמדות הסופיות. הגזרה 90־60־90. העטינים צמודים לגוף ואינם נפולים. הפטמות לא עבות יתר על המידה. זקורות וקרובות אחת אצל רעותה.

השבדיות והניו־זילנדיות לא הותירו רושם עז. האמריקניות היו יפות ומשובחות. מעל לכולן בלטו הישראליות. אם רצינו הוכחה נוספת ל„אתה בחרתנו", הרי היא לפנינו.

בתצוגת בקר של „און" — אגודה להזרעה מלאכותית, הוצגו תוצאות ניסוי, שבו הזריעו פרות ישראליות בזרמת פרים מובחרים מחמש ארצות שונות.

הישראליות שפעו חלב פי שניים ויותר מהאחרות.

צילם וכתב גידי סלע ■

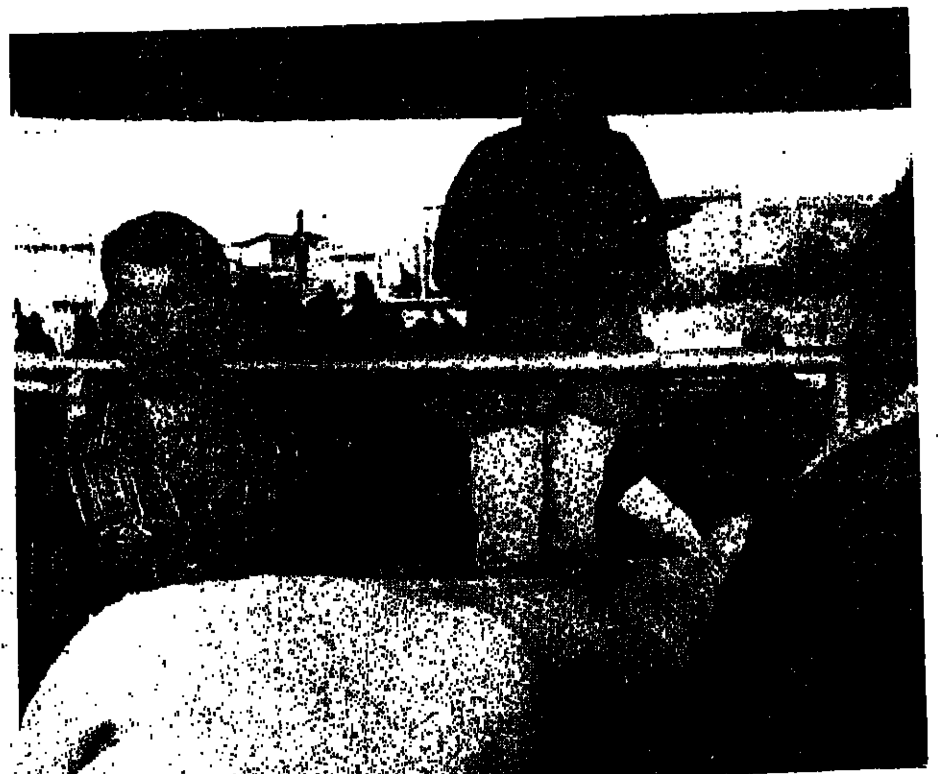

מבט על האחוריים של בתו היפהפיה של חמר לייזר. שמעון (משמאל), הרפתן מאפיקים, ודאי יודע מהן המידות הטובות, שזיכו אותה בפרס.

חפש את האשה. לתחרות „מלכת היופי" הגיעה גם הרפתנית מבית־העמק. שימו לב למקצועיות.

אנו מחדשים את השיווק הישיר לחברי קיבוצים!

חסוך את פער התיווך. קנה ברשת חנויות המפעל. הנחה של 10% תינתן עם הצגת תעודת חבר בכל חנויות המפעל ברחבי הארץ. קניות מרוכזות והתערבות בתאום עם המשרד הראשי ת"א יצחק שדה 38 טלפון: 03-335776

נעלים לנשים וגברים
איכות אירופאית מוניטין עולמי

Eterna אטרנה

ROMIKA

● תל־אביב: יצחק שדה 38; א'־ה' משעה 9.00–17.00, חניה חינם בחניון יצחק שדה 34 ● אטרנה – ירושלים: בן־יהודה 2 (חנות מרכזית); מרכז כלל, רח' יפו 97 (חניה חינם בחניון) ● אטרנה – פתח־תקוה: רח' מוהליבר 1 ● אטרנה – נתניה: רח' סמולנסקין 10 (בפסג'), חניה חינם ● אטרנה – חדרה: רוטשילד 46 ● אטרנה – חיפה: רח' הרצל 38, רח' בלפור 57 ● אטרנה – הרצליה: רח' סוקולוב 57 ● אטרנה – רמת יצחק: שד' ירושלים 14 ● אטרנה – בני ברק: רח' ר' עקיבא 31 ● אטרנה – באר־שבע: רח' קק"ל 131

מדור הריהוט

חיסול עודפי הקיץ של ריהוט גינה

תוצרת כרמלי דורון	הנחה	מחיר מבצע
שולחן קוטר 94 ס"מ	20%	73,124 ש'
כסא שלבים גבוה/נמוך	32%	33,660 ש'
כסא פלסטיק דגם "מלגה"	52%	31,680 ש'

תוצרת פרימה	הנחה	מחיר מבצע
שולחן אלומיניום 80/60 ס"מ	5%	57.459 ש'
שולחן אלומיניום 100/100 ס"מ	5%	61.931 ש'
כסא אלומיניום	5%	33.202 ש'
כסא נוח לוקס	15%	73.693 ש'

מבצע הנחות על מזרני עמינח

מזרני עמיגב פלוס

הגודל	מחירון עמינח	מחירון מבצע להתיישבות
70/190	213.195 ש'	147.748 ש'
140/190	305.711 ש'	253.445 ש'

המבצע לכל הגדלים

מערכות קיר משולבות

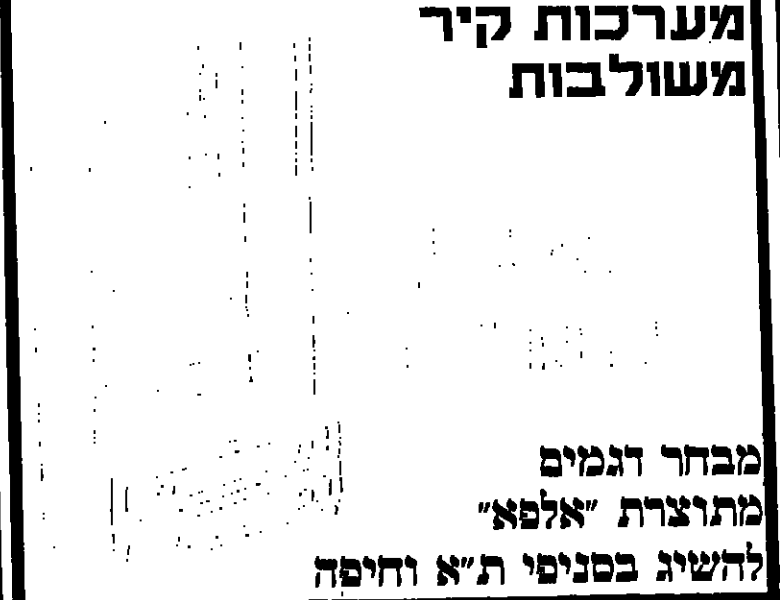

מבחר דגמים
מתוצרת "אלפא"
להשיג בסניפי ת"א וחיפה

הערה: המחירים אינם כוללים מ.ע.מ. המחירים להתיישבות לאחר הנחות.

במשביר המרכזי

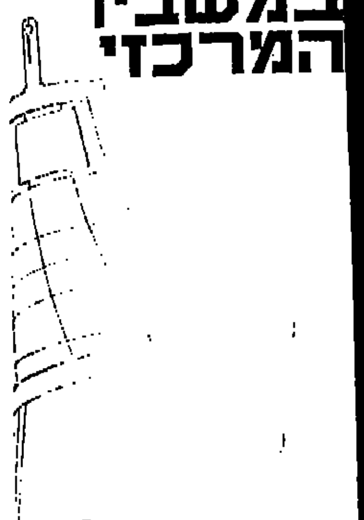

כורסת טלוויז[יה]
ריפוד עור
להרכבה עצמ[ית]

● מחיר להתייש[בות]
286.957 ש'

חנוכה במחלקת ספורט וצעצועים

מבחר גדול של הפתעות לילדים:
צעצועים לילדים, פאזלים,
משחקי חברה, משחקים חינוכיים,
ומבחר גדול של ספרים.

פליימוביי[ל]

playmobil

10%
הנחה על
כל
הדגמים
בשבוע
החנוכה.

המחלקה למכשירי הכתיבה

מבצע הנחות לחג החנוכה

10% הנחה

ניירות צבעוניים
נייר צלופן
סולפיט צבעוני
נייר מבריק וקרפ
דבקים
סלוטייפ
צבעי טוש
צבעי גואש מתוצרת אומגה
עפרונות כתיבה

מחשבים ביתיים
אמסטרד 664 עם מוניטור
צבעוני או ירוק.
מחשבי ספקטרום 48.
ספקטרום פלוס
מחשבי כיס קסיו

כמו כן להשיג במחלקה למכשירי כתיבה,
מכונות משרד מעולות מתוצרת בלמוט

מבצע הנחות על מכונות חישוב מתוצרת איביקו-יפן

10% הנחה

"איביקו" – מכונות חישוב אלקטרוניות
* 8 דגמים שונים לבחירתך.
* אחריות לשנתיים
* קיבולת של 10 ספרות, 12 ספרות, 14 ספרות
* עיצוב מהודר – טיב מעולה –
שירות מצוין בכל חלקי הארץ

מחלקת טקסטיל

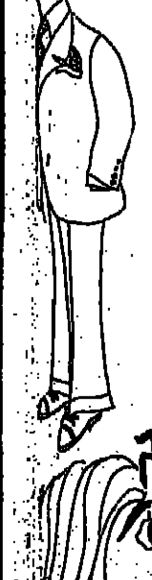

חדש
היית מאמין!
עכשיו ניתן
להזמין במשביר
חליפות וז'קטים
לפי מידה!
פרטים
במחלקת
הטקסטיל ת"א

באיוחד בשבילך
תכשיטים
ואביזרים
להשלמת
המראה
האופנתי.
צמידים,
שרשרות,
עגילים במבחר
עשיר ובמחירים
נמוכים במיוחד.
במחלקת
הסדקית.

מחלקת מזון

יש חדש "מעיין תעשיות מזון בע"מ"

מפעל לייצור מזון מוקפא (עם מחירים אטרקטיבים ומיגוון מעניין הכולל: – פיצות, בורקס, בצקים) יחל בהספקה ישירה להתישבות העובדת החל מ־1.12.85 באמצעות "המשביר המרכזי"
(תנאי האשראי להתישבות, שוטף ועוד 45 יום).

מוצרי "יכין":

מיצים, סירופים, ממותקים, לימון משומר, חומץ הדרים (בכל האריזות)	– 10%
סירופ הדרים, 2 ליטר, 4 ליטר	– 15%

ההנחות שיעניק "המשביר המרכזי" מהמלאי המצוי במחסנים (עד לגמר מלאי זה).

***מפעלי השימורים של "כור":**

ריבות 900 גרם, 450 גרם	– 18% (נון)
סלט טונה, 100, 180, 600 גרם	– 14% (נון + יונה)
טונית 600 גרם	– 14% (נון + יונה)
טונה בשמן / מים 180 גרם	– 14% (נון + יונה)
טונה בשמן 600 גרם	– 14% (נון + יונה)

***מוצרי מפעלי "עסיס / מן":**

ריבות, 900 ו־450 גרם	– 10% (עסיס)
מעדני ריבות, 450 גרם	– 10% (עסיס)
קטשופ בבקבוק 750 גרם, 340 גרם	– 10% (עסיס)
דובדבנים מסוכרים 4 ק"ג (אדום וירוק)	– 10% (עסיס – אדרי)
חרדל 5 ק"ג	– 10% (עסיס)
שוקו, "שוקודי" 500 גרם	– 15% (עסיס)
סרדין ביצקי 600 גרם	– 10% (מן)
"גפילטע פיש" קציצות (12) 600 גרם	– 10% (מן)
סלט טונה 600 גרם	– 10% (מן)

שימורי ירקות – תוצרת הארץ:

אפונה, אפונה וגזר (בכל האריזות)	– 20%
מלפפונים 9 ליטר (בכל הגדלים)	– 10%
רסק עגבניות (בכל הסוגים והאריזות)	– 15%
קטשופ 3 ק"ג	– 10%
רוטב פיצה 3 ק"ג	– 30%
שעועית ירוקה/צהובה (בכל האריזות)	– 15%
תירס גרעינים (כל האריזות והסוגים)	– 15%
תפוחי אדמה קלופים 3 ק"ג	– 20%
תפוחי אדמה קלופים 9 ליטר	– 10%
מיקס פיקלס 9 ליטר	– 10%
מיקס פיקלס 600 גרם	– 20%
כרוב כבוש 1 ק"ג, 9 ליטר	– 20%
כרוב כבוש 600 גרם	– 12%
גמבה 9 ליטר, רצועות / וחצאים	– 10%
רסק פלפל חריף (חריסה) 3 ק"ג	– 10%
זיתים מנסנילו בחבית 60 ק"ג	– 15%
זיתים מנסנילו 600 גרם ו־9 ליטר (15/12, 17/15, 19/17)	– 10%
לקט ירקות מעורבים (יכין בלבד בכל האריזות)	– 10%

שימורי ירקות – תוצרת חוץ:

אספרגוס שלם / חתוך (בכל האריזות)	– 10%
ארטישוק לבבות/ותחתיות (בכל האריזות)	– 10%
פטריות חתוכות / שלמות (בכל האריזות)	– 15%

לפתנים – תוצרת הארץ:

לפתן אגסים (בכל האריזות)	– 10%
לפתן מילון 3 ק"ג (קוביות)	– 30%
לפתן משמש 3 ק"ג	– 30%
לפתן שגיב 3 ק"ג	– 20%
לפתן שגיב 600 גרם	– 10%

לפתנים – תוצרת חוץ:

לפתן אננס שלם / חתוך 850 גרם	– 25%
לפתן אננס שלם / חתוך 600 גרם	– 15%
לפתן אפרסקים חצאים / חתוך (כל האריזות)	– 25%
לפתן מישמש 3 ק"ג	– 10%
לפתן קוקטייל 3 ק"ג	– 15%
לפתן אגסים (כל האריזות)	– 10%
קפה נמס 200 גרם (קו־אופ תוצרת אנגליה)	– 8%
קפה נמס גבישי 200 גרם (נסטלי תוצרת בראזיל)	– 25%
שימורי דגים נון/יונה/מן (שלא פורטו בסעיפים קודמים)	– 5%
שימורי דגים תוצרת חוץ בכל האריזות והסוגים	– 10%
משקאות קלים בבקבוקים בלבד, מתוצרת יפאורה, טמפו, גולדסאן	– 5%
כל סוגי התה באריזות (בית האריזה של המשביר + מלרוז)	– 5%
משקאות קלים בפחיות תוצרת גולדסאן וטמפו בלבד	– 5%
כל היינות והמשקאות החריפים – מתוצרת כרמל מזרחי	– 5%

הערות על קוד אשראי 02 ו־32 ההתישבות תקבל הנחה נוספת בשעור של 8% על הרשום בסעיפים הקודמים. כל ההנחות תוענקנה ע"י המחשב.

המחלקה הטכנית

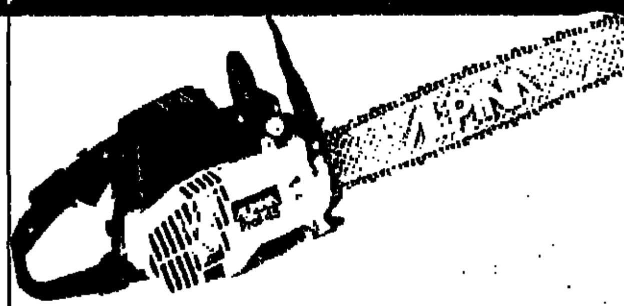

חדש!

משורי "אלפינה" - תוצרת איטליה
"18–"16–"14–"12 סוכנות ושיווק בלעדי בכל סניפי ומיקומי המשביר המרכזי

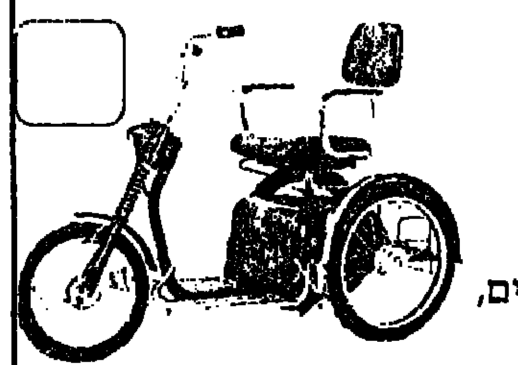

רכב חשמלי קטן מימדים
עצמאות וניידות לקשישים,
נכים ומוגבלי הליכה

פרטים בסניפי המשביר: בחיפה,
ירושלים, ת"א – במחלקה הטכנית.

מדור מערכות משקיות

במדור ציוד החליבה של המשביר המרכזי, משווקים ומתקינים מכוני חליבה לבקר ולצאן בטיב מעולה. אנו משווקים את תוצרת "FULLWOOD" לציוד בסיסי ואת ציוד צ.ח.מ. אפיקים, ואוטומציה בחליבה. כל המוצרים המשווקים על־ידי המדור, הוכיחו עצמם בארץ וברחבי העולם והינם בעלי רמת דיוק ואמינות גבוהות. מחירי החלקים והשירות של מדור ציוד החליבה, הינם זולים יותר מאלה של ספקי ציוד החליבה האחרים.
כדאי לבדוק לפני רכישת פריטים.

משמנת טפטוף למשאבות ואקום.
קומץ חליבה פלסטי, עם שסתום סגירה ומהירות פינוי חלב גבוהה.
צינורות פעימה וחלב שקופים,
תוצרת חב' "NORTON".
אביזרי נירוסטה, זוויות ומחברים לצנרת חליבה.

(הכתובת החדשה של המחלקה למערכות משקיות:
דרך השלום 12, ת"א.) טל: 03-339731

שיא הכיף עם אופני קלקהוף

תוצרת גרמניה

מחירים ותנאים ללא תקדים!
להתיישבות העובדת לקיבוצים ולמושבים.
האופניים המעולים באירופה!
עשרות אלפי זוגות נעים ברחבי הארץ.

במלאי: מבחר גדול של דגמים בגדלים וצבעים שונים: "12 לילדים, "26 לגברים ונשים, "26–"27 דגמי ספורט עם 10 הילוכים, "16–"18–"24
"20 (מתקפלים),
"BMX" ואופני כושר.

המשביר המרכזי המחלקה הטכנית

תל־אביב, רח' יגאל אלון 76, טל. 389333, 389410־03.
חיפה, שער פלמר 2, טל. 662161־04. ירושלים, אזור התעשייה עטרות, טל. 852211־02.
באר־שבע, רח' וולפסון טל. 671021־057. קריית־שמונה, אזור התעשייה טל. 42671־067.
אילת, אזור התעשייה טל. 72204־059.

איווקו דיילי

המסחרית הפרטית שלך

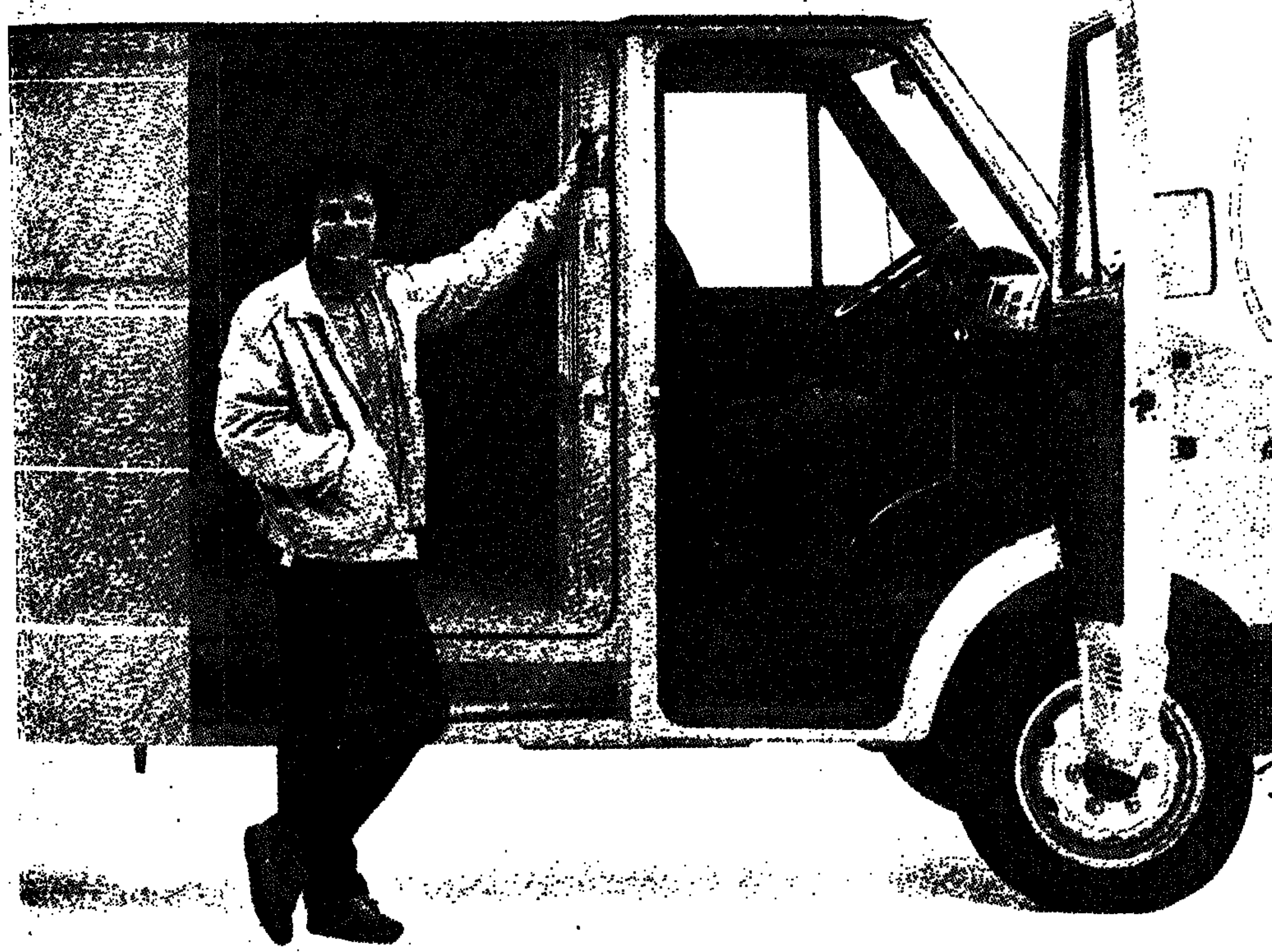

איווקו מציגה לפניך את הכוח המוביל באירופה בתחום המסחריות הקלות – איווקו דיילי.
נסיעה אחת תבהיר לך מדוע אנו מכנים אותה "המסחרית הפרטית". אתה יושב

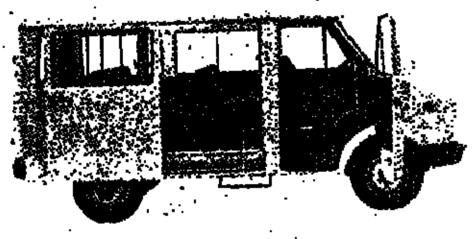

בתא נהג מרווח ונוח להפליא, המעוצב כמו במכונית הדורה, ויש לך שדה ראיה רחב.
וניגש לעסקים. באיווקו דיילי שולבו כל היתרונות של משאית חזקה: תא מטען ענק המורשה לשאת 3.5 טון משקל כולל ומנוע דיזל חזק, אמין וחסכוני האופייני לכל דגמי איווקו, ועם כל זאת, רשיון הנהיגה הנדרש הינו רשיון סוג ב'.
לבחירתך איווקו בדגמים פתוחים וסגורים עם אפשרות לתוספות: הגה כח, תיבת הילוכים אוטומטית, מזגן וגג מוגבה.

מבצע 100% אשראי

עכשיו במבצע עם כח, המשביר המרכזי מעניק לך הזדמנות מצויינת לרכוש את איווקו דיילי בתנאי אשראי מיוחדים, 100% ממחיר הרכב, כולל התאמה לרכב נוסעים, והספקה מיידית.

המבצע עד 31.12 או עד גמר המלאי. (*בהתאם לתנאי המבצע).
מהר ובוא אל המשביר המרכזי, מחכה לך שם "המסחרית הפרטית" החדשה שלך.

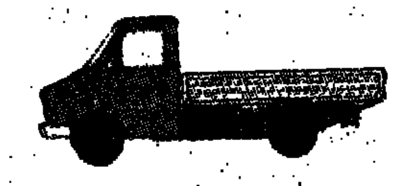

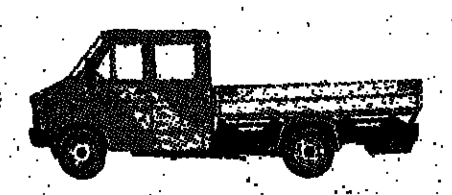

IVECO

הכח המוביל באירופה

המשווק: המשביר המרכזי
אולם תצוגה ומכירות: דרך השלום 12 ת"א, טל. 03-339731.

סימה באר

אספקה קטנה

203/15
„לאותו אחד מני רבים, שהיה בהופעה של שלום חנוך, ואוהב כמוני שירים עבריים, ומשוגע כמוני על קיץ וים (היא צודקת — עדיין קיץ), על טיולים בארץ, נבון ופתוח וגבוה — זו אני, שעדיין לא פגשת. רווקה בת 24.5. מקיבוץ בדרום".

204/15
„בסבלנות", מבקשת בת ה־26, ולה ילדה בת 1. בסבלנות היא רוצה להקים איתך בית ולשם כך אתה צריך להיות בן 26־35.
עוסקת בחינוך — ובשניים היא בוודאי תספר לך יותר מאשר לי.
חברת קיבוץ בצפון.

205/15
אם אתה סובלני, בעל חוש הומור, משכיל ועוד ועוד, תתקשר איתה. היא בת 61, שולטת בשפות, פעילה בתפקידים שונים, בריאה בגופה ובנפשה, אוהבת את הארץ ומטפחת גינה ובית. הילדים כבר מזמן מחוץ לקן.
חברת קיבוץ בצפון, ורוצה אותך לידה, במקום שהתפנה.

206/15
אשה (36 + 1) בעלת דמיון עשיר מאוד ונטייה חזקה לחלום. אומץ לב וכוחות נפש גדולים וגם חולשה גדולה. רגישה מאוד לצבעים, קולות וריחות. פועלת הרבה (לא תמיד) על־פי אינטואיציה ורגשות. אינדיווידואליסטית. נתעבת חוסר הגינות. שקרים קטנים ורכילות. לא מחבבת קרתנות. נוטה ליצור קשרים בעוצמות־ריגשיות גבוהות ובאינטנסיביות גדולה. זקוקה למרחב מסוים של ברידות.
חברה בקיבוץ בצפון. מחפשת גבר, בעל רוחב נפש ורוחב דעת ויחס חם לבני־אדם, הפותר בעיות בתבונה באהדה ובהומור, ושוקק לקשר עשיר אחראי ומחייב.

207/15
אוהבת חיות ואנשים שהם בני־אדם, כך כותבת בת ה־44, שאוהבת, קודם כל, את שלושת ילדיה — ומפנה מקום בסביבה גם לך — אם לבך במידה EL והראש כנ"ל ואתה חייכן — חביב — וסימפטי.
אתה יכול להתקשר עימה דרכנו — חבר קיבוץ במרכז.

208/15
ועוד משהו מיוחד. בת 38 מתנשאת לגובה 165 ס"מ + שלושה. עסוקה בסיעור. ברוחות הפרט. איכפתניקית — אוהבת את הארץ — כואבת את כאבה (כך היא כותבת) ואפילו עוסקת, באופן פאסיבי, בפוליטיקה, פסיכולוגיה, ועניינים שברוח.
מה מתאים להז גרוש או אלמן, בעל מראה סביר. יצירתי, אוהב ספרים ואת עבודתו (ברור!).
אז מי שמוכן להיענות לאתגר -- צריך לקום ולשבת ולכתוב.

209/15
בקיצור - - פנויה מקיבוץ במרכז הארץ. שכבר עברה את גיל ה־50, וילדיה כבר נישאו, תשמח להכיר אדם תרבותי (ואין צורך לפרט) מ־60־63.
פרטים אצלנו.

210/15
אם אתה בן 50, איש שיחה חם ומעניין, הסכת ושמע, כי היא באותו גיל, עם אותן תכונות, שהיא דורשת. ויותר מזה, בעלת חוש הומור. רוקדת, קוראת ושרה, כותבת ועוסקת בהוראה. רזה וגבוהה, 165 ס"מ.
חברת קיבוץ במרכז. ילידת ארה"ב.

211/15
בת 40, אך זהו רק גיל כרונולוגי -- היא צעירה בנשמה. בבריאות ובפעילות. גבוהה, 162 ס"מ. תחביביה רבים. תרבותית ונוחה לבריות.
מחפשת חבר מתאים לחיים משותפים — אדם שמצטיין ביושר ובכנות.
ליקחת עוד נשימה... ולכתוב. הכתובת אצלנו.

212/15
זהב... זהב... זהב... גיל הזהב...
ניתנשא לגובה 1.50 — לא הרבה. אבל לא נורא. מלא. אך לא שמן. ועם הכל הגיע לגיל 70 וכוחו עדיין במותניו. בריא, חזק, עובר את כל שעות העבודה. שרק ישנה. קורא, מטפח גינה, שומר ואוהב סדר, ניקיון ועזרה לזולת. אוהב חיי חברה — אבא טוב, סבא משגע וכל סובביו מכבדים. ויותר מזה. אוהבים אותו. וגם את תאהבי אותו, בטוח...

213/15
וקצת צעיר בגיל מקודמו: 38 +. 1.75 גובה. תחביבים: כל מה שאפשר. קולנוע, צילום, מוסיקה. הוא חושב, שזה אומר עליו הכל, ולכן לא העמים אותי בפרטים נוספים.
אם את סימפטית ובא לך לגלות מיהו ואת לא שמנה ובעלת הופעה חיצונית, ניתן לך את הפרטים הראשוניים ליצירת הקשר.
הוא חבר קיבוץ מהצפון.

214/15
ממש נהניתי לקרוא אותו — חוש הומור, נשמה

ממש: בן 53, ואני מוכנה לערוב לכך, שבנשמתו הוא צעיר, שמח ושובב. על עצמו הוא כותב: נאה למדי, בריא וחזק, שנון וטוב מזג, לב חם ואוהב, רחב אופקים, פתוח ומבין, אוהב מוסיקה, לשיר, לצחוק ולעסוק במלאכת יד. שלא לדבר על ילדים, שמביאים שמחה לחיים. וכל מה שמשפחת ח'בנאדם שייך לו. את עצמו הוא מעריך, כלא שגרתי, מיוחד ומעניין.
חבר קיבוץ בדרום.
אני יודעת שהפסדתי — אבל את?

כמו שכתבנו בגליון הקודם, האספקה עוברת לת"א. עם צאתה של סימה לפעילות משתנים המען למכתבים למדור ושעת השיחות הטלפוניות.
המען למכתבים: סימה באר, „אספקה קטנה", הדף הירוק, „על המשמר", שירות שק דואר נעול.
קבלת השיחות הטלפוניות עוברת ליום ד' בשבוע, בין השעות: 17.30־18.10. בטלפון: 03־332301.
שימו לב: כל פנייה טלפונית והתקשרויות בימים אחרים ובשעות אחרות — לא ייענו.
הדיסקרטיות מובטחת ונשמרת היטב — גם בסידורים אלה!

215/15
אסור לעשן! אם את פחות מ־126(?!), הוא רוצה לספר לך על גילו, שהוא 52 (איזה הבדל!). 170 גובה, פנוי + בן. שיער חום, ירוקות העיניים (ואחרי כל הפרטים האלה הוא עוד שואל אותי, אם הוא שכח משהו. איך ווייס נישט). הוא פעלתן. מעריך ומטפח את הנוי מסביבו. מטייל, משחק כדורגל בשבתות — „היי היי הפועל" (תארו לכם שטעיתי בקבוצה), וכשהוא לא עסוק בכל זאת. הוא מקשיב למוסיקה קלאסית. קורא וחושב. שבכל זאת יש לו מספיק זמן גם בשבילך.
פרטיו אצלנו.

216/15
סיפור פשוט: רווק בן 40 גובה 1.82. כרגיל... אוהב מוסיקה קלאסית, אפילו מנגן בפסנתר. אוהב חיות, כלבים במיוחד, צמחים, סרטים והצגות. תכתבי?

217/15
שגעון... שגעון... טמפרמנט. טיולים, ריקודי עם, שירים ישראליים. מחפש שותפה ללא תסביכים, שהפריחה כבר את הז'וקים וזה הכל. בן 14.
הקצב מתאים ואפשר לכתוב "בצעדי מחול". מקיבוץ בצפון.

218/15
תגידי, את רצינית? את לא מוכרחה להיות יפהפיה, אבל רצינית. טובת לב ונבונה. רווק בן 18. 1.52. תחביביו: טניס, שחמט, שירה וטיולים — קונה?

מודוליון יחליף אצלך את האויר. והאוירה.

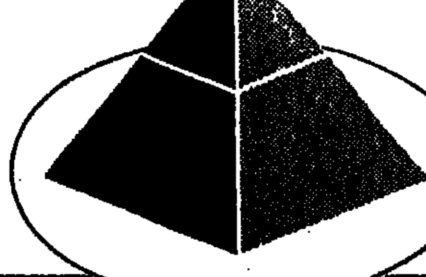

אם אתם סובלים מ־
- אסטמה • מיגרנה
- כאבי ראש • עייפות
- מתח נפשי
- אויר דחוס ומחניק
- רגישות לשינויים במזג אויר (חמסינים)

מודוליון הוא מכשיר חשמלי ל"ינון" האויר. הוא מנקה את האויר מזיהום (עשן, אבק, פיח, חיידקים וכו') ומעשיר אותו ביונים שליליים ממש כמו בטבע. אידיאלי לחדרי מגורים, חדרי שינה, חדרי ילדים, משרדים ומקומות עבודה.

הקדימו תרופה לתרופות, השתמשו ב: **מודוליון אמקור**

מפיצים בלעדיים: מרפאת ריקי • רעננה־אחוזה 142, בית־רון, טל' 449872, 449867, 052-24088

ספריות עם חלונות זכוכית לשמירה מפני אבק

50 דגמי ספריות
100 אפשרויות הרכבה

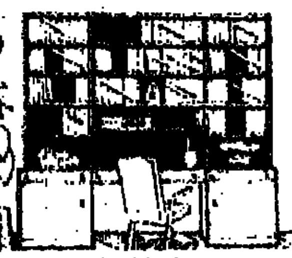

ייצור בלעדי

התאמת המידות
לפי דרישות הלקוח.
חוזק ועמידות
הודות לשיטת הייצור הבלעדית של Intersystem

צוות אינטרסיסטם מרכיב את הספריות בכל הארץ

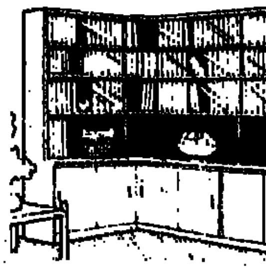

קטלוג צבעוני חינם
ספריות אינטרסיסטם בן יהודה 148 ת"א מיקוד 63402

ספריות **אינטרסיסטם** בן יהודה 148 ת"א ☎ 03-249327
פתוח רצוף כל יום מ־09.00־19.00

"האם בתרבותנו יש הערצה לגבורה לוחמת?"
אריה בן־גוריון מבית־השיטה חונך את "ערב חג" ומאיר את מאפייני חג החנוכה ואת המסורת והמנהגים המלווים חג זה

על מלחמת אור

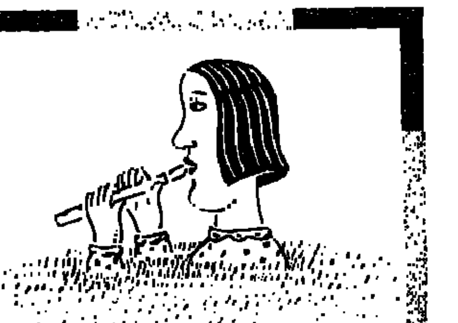

ערב חג

נר ראשון של חנוכה: מוצאי שבת, כ"ד בכסליו, 7 בדצמבר. השנה נדליק בפעם ה־2150 (1985+165) את אורות חג החנוכה.

מאפייני החג

★ חג עתיק, שאירע על אדמת ארץ־ישראל, כתוצאה מהכורח של מיעוט יהודי לאחוז בנשק ולהילחם לעצמאות אמונית וצבאית.

★ חג שאינו מוזכר בתנ"ך. ואירע לאחר הכרונולוגיה התנ"כית.)

★ לכן, 8 ימי חג — ללא שבתון מקודש. חג של חולין.

★ החג מוזכר בספרים חיצוניים: מכבים א', מכבים ב'. אין לו מסכת משלו במשנה. את מרד החשמונאים ומלחמותיהם — יש ללמוד מול מפת ארץ־ישראל, ומתוך ספרי המכבים.

★ המרד פורץ לא בירושלים ולא על־ידי ההנהגה הרוחנית במקדש, אלא בכפר, על־ידי משפחת מתתיהו וחמשת בניו ואיכרי מודיעין. (האב והבנים — מטה מלחמתי).

★ חג לזכר ניצחון צבאי, ולא לזכר נס.

★ מסורת המקרא ומסורת חז"ל אינם מפארים גבורה פיזית, אלא גבורת הרוח והאמונה.

★ מה הותירה המסורת מהניצחון החשמונאי: "נר איש וביתו", אור גובר מבית, פרסום הנס.

★ אורות הנרות האירו בבית־המשפחה את חשכת הגולה.

★ בארץ־ישראל הציונית, מראשית המאה — מהפך בתפישת נס חנוכה: אנטי־נס: אתה (החלוץ) המכביו / "הו, בני המכביו" / "כל אחד עם נר ביד" / "אנו נושאים לפידים" / "נס לא קרה לנו, פך שמן לא מצאנו. בסלע חצבנו עד דם. ויהיה אור" (זאב). אדם נושא אור.

★ הסמליות להיות שַמָש בשֵרות הרעיון והחברה. להדליקו "אשרי הגפרור שהדליק להבה ותצית לבבות" (חנה סנש).

★ כסליו: עונת מסיק הזיתים ועצירת השמן בגליל. "מועד השמן".

★ היום הקצר — הלילה הארוך. (21/12)

איך עושים מה

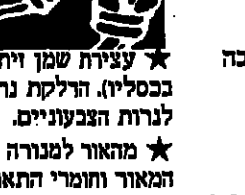

★ עיצוב אישי (כל ילד — בבית האמנויות. או גם שותפות משפחתית): נרות חרס (חנוכייה/מנורה).

★ עצירת שמן זיתים בשלים (עונת המסיק בכסליו). הדלקת נר חרס במשפחה, במקביל לנרות הצבעוניים.

★ מהאור למנורה — נושא בהתפתחות כלי המאור וחומרי התאורה.

★ הזית והשמן.

★ יציקת סביבונים מעופרת. סביבונים מעץ.

★ טיול: בעקבות המכבים: מודיעין / אמאוס / בית־חורון / תל־זכריה / בית־צור / אלעשה. (דאגה רצינית לאבטחת הטיול באזורים אלה).

★ ויטרג'ים לחלונות חדר־האוכל, הכיתות, הדירה.

★ אוסף כולים בנושא תימטי: חירות / אור / זית / כלי־נשק אוסף מטבעות עתיקות ושל היום: סמלי מטבעות.

★ סמל החודש: קשת ("ללמד בני יהודה קשת"). קשת בענן (גשם). פרח החודש: דם המכבי.

גבורה יהודית

הגבורה מצויה בתחום האדם ובתחום ההכרעתי־הרצונית. מושג הגבורה מחייב הגדרה, כמו מושג הצדק, החירות, האהבה. מושג הגבורה שייך למושגי הערך של היהדות.

גבורה היא כוח אנושי שטמון באדם. הגבורה היא עניין של מאבק אדם נגד עצמו. כי לאדם יש תכונות אנושיות, שמציאותן לא מותנית בהכרתו ולא נתונה להכרעתו, אלא הם דחפים, יצרים בטבע של אדם. אבל יש תכונה נוספת באדם, שנובעת מהכרתו: היא המודעות. המודעות קשורה בערכים הנרכשים של האדם. וערך קשור בבחירתו ובהכרעתו.

בכל אדם מתרחשת התנגשות בין דחפים של טבע מול עולם החובות, ואז האדם עומד בניסיון להתגבר על טבעו.

לכן, גבורה היא הכרעה ערכית להתגבר על הדחפים הטבעיים. בן עזאי הגדיר זאת: "איזהו גיבור? הכובש את יצרו". כובש, פירושו: מתגבר בהכרעות ערכיות על הנתונים הטבעיים שבקרבו (יצר).

בין יצרי האדם (היצר המיני, יצר הכבוד, יצר השלטון, יצר הרכוש) — יצר הקיום הוא החזק ביותר. כי אדם מטבעו רוצה לחיות ויש לו מורא למָות. אדם מוכן להקריב את החיים, לכן האדם מודע לסיכון חייו.

ללחום בגבורה — כולל את האפשרות לסכן או להקריב את חייך.

תרבויות נבדלות לפי היחס ללוחם־הגיבור. האם בתרבותנו יש הערצה לגבורה לוחמת? ביהדות יש מודעות למציאות מלחמתית. אבל אין הערצת המלחמה.

מה היא תפישת הגיבור והגבורה במקרא? בחז"ל? בציונות המגשימה? ומה קרה במלחמת החשמונאים? זו היתה המלחמה למען ערכים, למען תורת חיים יהודית. מלחמת החשמונאים היתה התמודדות בין שתי תרבויות ובין שתי תפישות חיים ערכיות.

●

במציאות החיים בגולה, עם התעוררות הרעיון הציוני, היתה מצויה ההנחה, שהעם היהודי חולה וחלש ועליו להכיר במצבו זה ולהשתדל לשנותו. ביאליק ביטא זאת ב"על השחיטה", כמסקנה לפוגרום קישינייב. ברנר ביטא זאת אז ב"הוא אמר לה". המסקנה האישית, החינוכית והתנועתית היתה: יש לחנך להיות יהודי חזק, עם כבוד לעצמו. צריך להכשיר כוח הגנה יהודי. לכן, ההכרח לגלות עוז וכוח הוא ערך מוסרי. הגבורה בגולה היתה פסיבית, גבורה של מוות על קידוש־השם. רק בארץ־ישראל יצר המפעל החלוצי כוח מגן, עם הגדרת מטרות וערכים מוסריים, שהגבילו והדריכו את השימוש בכוח. חוסנגו היה מוסרי.

אבל גם באופן וכאופי ציון חג החנוכה בארץ־ישראל הציונית חל מהפך. בהשוואה לתפישת המסורת והגולה: חנוכה היתה לחג הגבורה החלוצית, ולא לחג הניסים.

החלוץ, המתיישב, המגן הוא הגיבור.

א.ב.ג

גרדה כהן

ארוחת ארבע

חנוכה היום!

שוב שרים את השירים הישנים והטובים. שוב מסתובב הסביבון ושוב מקבלים דמי חנוכה. אז למה שלא אחזור על המתכון הטוב שלי לסופגניות? וזו כבר הפעם הרביעית — אינשאללה גם בשנה הבאה:

החומרים: ½ ליטר חלב חם (אפשר פושר), 4 ביצים, ½ כוס סוכר, ½ חבילה מרגרינה, מומסת, 60 גר' שמרים, 3 כפות קוניאק או רום, כפית מלח, קליפת לימון מגורדת מלימון גדול ו־1 ק"ג קמח.

ההכנה: מערבבים את כל החומרים פרט לקמח. מוסיפים את הקמח ולשים בצק. (הבצק רך מאוד! לא צריך להיבהל הוא מתקשה במקרר). שמים לפחות 4 שעות במקרר. (אפשר כל השבוע ובכל פעם להוציא קצת ולעשות סופגניות טריות). מרדדים עלה בעובי של ס"מ אחד וחותכים עיגולים. נותנים לעיגולים לתפוח ואחר־כך מטגנים בשמן עמוק וחם! את הצד הראשון מטגנים עם סיר פתוח ואחרי שהופכים את הסופגניות גומרים לטגן בסיר סגור. מזריקים ריבה ומנפים מלמעלה אבקת סוכר.

●

ועוד דברים טובים מטוגנים בשמן עמוק, כיאה לחנוכה:

שקדיות מתוקות

החומרים: 60 גרם חמאה, 80 גר' סוכר, 250 גר' קמח (2 ספלים), 2 ביצים, 1 כף מיץ לימון וקליפה מגורדת מחצי לימון, ½ כפית סודה לשתייה, קורט מלח, 1 שקית סוכר וניל.

ההכנה: לעבד את הכל לבצק. לרדד עלה בעובי של ס"מ אחד. לחתוך שקדיות ולטגן תוך נענוע של הסיר בשמן עמוק לצבע צהוב. לפזר למעלה סוכר וניל. את השקדיות אפשר לשמור בקופסה זמן רב.

מאפה מסולסל

החומרים: 150 גר' מרגרינה, 150 גר' סוכר, 5 חלמונים, 5 כפות יין לבן, קמח — כמה שתופס.

ההכנה: מערבבים את כל החומרים ומוסיפים קמח עד שנוצר בצק, שאפשר לרדד אותו (ולא קשה מדי!). נותנים לבצק לנוח כמה שעות במקרר. מרדדים עלה דק וחותכים כל מיני צורות. ריבועים עם חתך באמצע, דרכו מעבירים את הקצה השני ונוצר מין סרט, או סתם אצבעות מסולסלות. מטגנים בשמן עמוק וחם ומגלגלים באבקת סוכר עם וניל.

בתיאבון!

מה הולך

סרט? עשה זאת בעצמך

גם בקיבוץ מותר לחלום. עודד צנטנר (41) מגן־שמואל, פועל בתעשיית השימורים המקומית, רוצה להיות במאי קולנוע. ולא סתם סרטי וידאו, אלא במאי של "סרטים מסחריים ודרמטיים באורך מלא".

לאחר שניסה כמה שנים את כל הדרכים המקובלות והבלתי מקובלות, התרוצץ בין מפיקים, מצנאטים ומוסדות למיניהם, ולשווא, החליט, שאם אין אני לי מי לי.

כתב האיש תסריט, ביים בעצמו והפיק במו ידיו סרט דרמטי שלם (45 דקות). סרט של איש אחד — לא בדיוק: קיבוץ שלם נתפס להתלהבות, נתן כתף ונרתם למשימה (או לשיגעון) באמצעים, בכוח אדם, ציוד ואפילו — בימינו אלה — הלוואה כסף. עודד מתכוון להחזיר כל פרוטה לקיבוץ: "כשאתחיל להרוויח מהסרט הזה".

הסיפור מתחיל לפני מספר שנים בקורס קצר לאמנות הקולנוע, שעשה עודד באולפני הרצליה. הוא ממשיך בכמה תסריטים שכתב וניסה להפיץ בין גורמים מסחריים. במהרה הוא למד, שגם אם מישהו מתעניין בתסריטיו, זה מותנה בכך, שלא הוא יביים. במאים מנוסים וידועים נלחמים על כל פיסת הפקה, ומי ילך לשים את כספו על אחד, עודד, מקיבוץ גן־שמואל?

"החלטתי, שאין לי ברירה, אלא לעשות בעצמי סרט (וידאו), כדי שיהיה לי משהו ביד. להוכיח שאני מסוגל לביים ולהראות את רמת הביצוע שלי".

החליט ועשה. לקח רשימה של ארנון לפיד בשם "שלאפשטונדה", שפורסמה ב"דף הירוק" במסגרת הסידרה הפופולארית "רציחות קטנות", ועיבד אותה לתסריט בשם: "המקרה של לוטה רוט". דרמה העוסקת בסירובו של קיבוץ לקבור בתחומו חברה שלו לשעבר. ניצולת שואה, שמסיבות משפחתיות, חיתה את שנותיה האחרונות בגרמניה.

מחפשים את המפיק

עודד, חסר נסיון, עם תסריט ביד, הלך לחפש מפיק: "גיליתי", שיש חמישה־שישה גורמים תנועתיים, שעוסקים בהפקות וידיאו וניסיתי לעניינם בתסריט. האמנתי, שאמצא מתוכם מפיק. במשך שבועות עברתי מאחד לשני וכל אחד הציע לי שם של מישהו אחר... המסלול הזה התגלה כמאכזב: מכל הגורמים התנועתיים רק שניים, "בימת הקיבוץ" ומחלקת החברה של הקבה"א, טרחו בכלל לקרוא את התסריט ומאלה, באמת, זכיתי לסיוע ולהכוונה.

באין סיכוי אחר, החלטתי ללכת להפקה לבד. התחלתי לחפש ציוד, שחקנים, תקציב, צוות, מנהל הפקה. בינתיים הצלחתי להשיג בחלק מן המוסדות התנועתיים עזרה מסויימת: במימון ימי פעילות, השאלת ציוד (גבעת־חביבה), עריכה (גבעת־חביבה) ושחקני בימת הקיבוץ נענו להזמנה להופיע בסרט".

עודד, חדש בשטח, עדיין ניסה, בשלב הזה, לעניין מפיקים ב"הצעה מפתה": תמורת סיוע די קטן, היה מוכן למכור, למי שיפיק, את הזכויות על הסרט ואפילו לאפשר לו החלטות אמנותיות. אבל דבר לא עזר: קיבוצניק פשוט, שלא נשלח על ידי שום "גורם", "מחלקה", או "מוסד", ולא עומד מאחוריו דבר מלבד עצמו — סיכוייו קלושים.

אך אמרנו כבר. דבקות במטרה משתלמת וסוף טוב הכל טוב. "בימת הקיבוץ" סייעה בשחקנים (תמר עוזיה, אורנה ספיר, שמואל טוביה, יהודית סלומון בתפקידים הראשיים), כן גויסו שחקנים נוספים (גרשון סובלמן, שרה סופר ואלן ברדה) מקיבוצים אחרים, צוות הפקה (כ־10 איש, לפי הצורך), שכלל סטודנטים לקולנוע ומתנדבים מגן־שמואל. נאסף גם הוא.

צילומי חצות

הכל היה מוכן ו"סגור" מלבד העיקר: ארבעה ימים לפני תחילת הצילומים עוד לא נמצא התקציב ולא מנהל להפקה. עודד, באין ברירה, ממנה את עצמו גם למנהל הפקה ותקציב, איך אומרים — "טוב שיש קיבוץ".

"הלכתי לוועדת כספים ואישרו תקציב של 1000 דולר פלוס הוצאות אירוח של השחקנים (כ־500 דולר). בפועל זה עלה עוד כ־500. סך הכל כ־2000 דולר לסרט וידיאו, שאורכו 45 דקות". למי שמבין קצת בהפקות — זה יותר חינם מחינם.

עודד בטוח, שהכסף יחזור: "אני מקווה, שאוכל להרוויח על הסרט ולהחזיר את הכסף".

ככלל, קיבוץ גן־שמואל לאורך כל הדרך הפתיע לטובה. עודד: "היענות בקיבוץ, של חברים ומוסדות באמצעים, בלוגיסטיקה, בציוד ובכל מה שרק ניתן — ולא רק מבחינה כספית — היתה חסרת תקדים. חברים ותיקים העמידו לרשותנו את דירותיהם, גם כשהיינו צריכים לצלם בהן בשתיים אחר הצהריים, שעת המנוחה הקדושה. צילמנו בחצות הלילה באיזור של החברים הכי ותיקים. וצילום זה הרבה רעש ומהומה וטרדה — ואיש לא התלונן".

עודד, מסכם את החוויה של להיות מפיק־מנהל — במאי־תסריטן: "לא הייתי חוזר עוד פעם על הנסיון הזה... בערב האחרון הגעתי לעייפות כזאת, שלא זכרתי את שמותיהם של חברי גן־שמואל שהשתתפו בסרט... זו בדיוק הסיבה שלא עשיתי עד עכשיו סרט. לא רציתי להתעסק עם הפקה. חיכיתי, שימצאו אותי ויתנו לי לביים פרופר. אבל, מסתבר שזה לא הולך. אני מקווה, שעכשיו אנשים יראו את התוצאה ויגיעו למסקנה, שכדאי להם להזמין אותי לביים".

עמירם כהן ■

אמקו מבנים בע"מ
יש לנו פתרון קבוע למבנים ניידים!

אמקו מבנים בע"מ:

שקולניק את מרשלק בע"מ
הפצה ושיווק של צבעים, כימיקלים וחומרים לעבודת יד ותחביב

חורט זכוכית צורב זכוכית	עיניים ואפים לבובות
צבעי בד עמידים	צבעי זכוכית
אמאיל קר	תבניות למסלונים, לנרות ותמונות.
צבעי פנטסיה	
גומי ליצירת תבניות	ספרים לעבודות יד

רח' העליה 62, ת"א 66082 טל. 831268

מבצע בלעדי לחברי הקיבוצים
הרמקולים המעולים מתוצרת:
SEAS, ITT, WESTRA
ב־4 תשלומים שקליים
ללא ריבית
+ אחריות ל־3 שנים
♦
הצג מודעה זו באחד מחנויות הסטריאו המובחרות:
✦ סטריאו פלוס — רח' אידלסון 7, פינת בן־יהודה 9, ת"א
✦ אחים עייני — רח' העליה 12, ת"א
✦ פוטו מספורט — רח' בן־יהודה 8, ת"א
✦ סטריאו וידאו קלאב — רח' ארלוזורוב 15, ת"א
✦ צבי גרינוולד — רח' הרצל 68, ת"א
✦ סנסור — קניון אילון, רמת־גן

מה שאתה שומע
סטריאו
ב־3 תשלומים
ללא ריבית
ב"סטריאו פלוס" — אולם התצוגה הגדול בארץ — תמצא מערכות סטריאו, רמקולים ואביזרים, מהחברות הטובות בעולם. תתייעץ עם אנשי מקצוע ותקבל שרות אישי ומסור. ● מתנה על קניה ● החנות פתוחה במוצאי־שבת ● הנחות למזומן
המחירים כוללים מע"מ
מערכת MARANTZ
• רסיבר + טייפ OMS240 • פטיפון TT130 • רמקולים WESTRA 60WATT
604,900×3 ש'
מערכת LUXMAN
• רסיבר R404 • טייפ K205 • פטיפון PO210 • רמקולים SEAS
881,475×3 ש'
סטריאו פלוס
לא רק שלוש שנים
רח' אידלסון 7 פינת רח' בן־יהודה 9, ת"א
טל' 03־656027

שטיחי מוריה בעבודת־יד
חנות המפעל — דיזנגוף סנטר ת"א
חנוכה יהיה זול השנה ב־33%
33% זו ההנחה שמפעל שטיחי מוריה יעניק לכם בחנוכה
שטיחי לבד, תוצרת חוץ מעולים, מקיר לקיר רק — 9000 שקל למ"ר
מבצע מכירות מהיצרן לצרכן במחירים מוזלים וללא פערי תיווך — במבצע יימכר כל מלאי השטיחים בחנות, כולל שטיחי רצפה שטיחים מקיר לקיר ושטיחי קיר אמנותיים.
אל תקנה שטיח לפני שביקרת אצלנו ונוכחת בהבדל
MORIA מוריה
חנות המפעל: דיזנגוף סנטר ת"א (כניסה שער 3 ר־5) טל. 285391 פתוח 10.00–19.00

אצלנו תוכל לרכוש ציוד מקצועי מחוץ־לארץ ★ ישירות מהיבואן
חבלים ✦ אמצעי בטיחות ועגינה ✦ קסדות ורתמות ✦ ספרות מקצועית

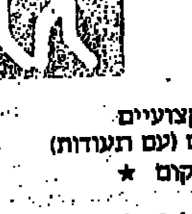
✦ תרמילים מחו"ל Lowe
✦ שקי שינה Mountain Equipment
✦ אוהלי סיירים ואיגלו
טיולים וקורסים מקצועיים בהדרכת מדריכים מוסמכים (עם תעודות)
★ ייעוץ והדרכה במקום ★
צבי לפידות
פרץ 34, תל־אביב 383266, 03־371016 (ליד התחנה המרכזית)

פרסם בהדף הירוק

דרוש
לעבודה בת"א
קיבוצניק/יוצא קיבוץ
(רצוי עם רשיון נהיגה)
אריה: טל' 03־414545

להשתחרר מתחושת האשמה

"....אנחנו יצאנו מארץ ישראל ואליה נשוב. היהודים חיים בהרגשת אשמה תמידית. צריך להשתחרר מההרגשה הזו". פגישה עם יוסף ארגמן, איש חניתה.

"אני רוצה להסביר לך דבר, שלאנשים בגילך, אולי קשה להבין. מיום היוולדי, מאז שהתחלתי להבין דבר, תמיד שמעתי על מעשי השוד והרצח של הערבים. חיינו בהרגשה קבועה, שכיהודים אנו אובייקט להתקפות הערבים. חוויה אחת, זכורה לי היטב, מתקופת הילדות בכפר־תבור. הלכנו, קבוצת ילדים, עם יגאל אלון (הוא היה ראש הקבוצה), לאחת הבארות, לא רחוק מן הכפר. ליד הבאר, התקבצה לה גם קבוצת ילדים בדואים. אינני זוכר כיצד, אך לפתע התפתחה תיגרה בין שני הצדדים. הילדים הבדואים נסוגו וברחו אל אוהליהם ואנו רדפנו אחריהם. כילד, זו היתה הפתעה עצומה עבורי: איך ייתכן, שאנחנו אלה הרודפים! הרי על פי מה שסופר לנו תמיד, אנו היהודים, אלה שנרדפנו על ידי הערבים. עוד כילד חשבתי, שלמעשה, אנחנו ממשיכים להיות בגולה, כאשר אנו מותקפים והגויים הם התוקפים. החוויה הזו ליוותה אותי הרבה שנים."

במבטא מסחאי שרוט ושקט, ובאתנחתאות, המתחשבות בקצב הכתיבה שלי, מגלגל בפני יוסף (יוסקה) ארגמן את קורות חייו ועיקרי השקפת עולמו. השנים, או אולי חולי עמום — מכבידים משהו על תנועתו ומשחיחים מעט את קומתו. אנחנו יושבים בביתו, בחניתה. 67 שנותיו, כולן, לא עלה בידיהן לגבב ולהערים בביתו מיני חפצים ואביזרים ביתיים, ששוב, כך נדמה, אי אפשר בלעדיהם. אשתו, בת־שבע, מגישה קפה ופירות, בנגיעה קלה וחומקת, כאילו מחרידה היא איזו מלאכת קודש.

יוסף ארגמן, דור שלישי בארץ. נולד בכפר־תבור וגדל שם עד שהוריו עקרו לחיפה. הוא הצטרף לנוער־העובד בגיל 17½ והלך להכשרה באשדות־יעקב, עם הקמת הנקודה. צבא לא היה באותם ימים, והאתגר הממשי והרציני לנוער באותה עת, היה ההליכה לקיבוץ. "זאת היתה גם חזרה לנוף ילדותי וגם נושא להגשמה ציונית סוציאליסטית."

"בנעורי חונכנו נגד אנשי העלייה הראשונה, הרכושניים ומנצלי העבודה הערבית, בעוד שהקיבוץ היווה את הניגוד לכל אלה. רק לאחר קום המדינה, השיב בן־גוריון את כבודם של אנשי העלייה הראשונה. אני חושב, שאנו חייבים חוב גדול לאנשים אלה, ולכן אני מרגיש בערך מעשה ההוצאה־לאור של הספר של סבי ("בטרם האיר הבוקר"). הוא מתאר באור הנכון והאמיתי את פועלם. על הטוב והרע שבו. על כך, על תיאוריו האמיצים של סבי, על אי נכונותו לייפות את הדברים, יצא קצפם של ותיקי הגליל."

עם חנה סנש באוהל

במאורעות 36' נחרתת בליבו התמונה, כיצד כל פליטת כדור, אשר נורתה באיזור, היתה מצמיתה את חברי אשדות־יעקב לקרקע, לשוחות ולעמדות, והיתה משמשת עילה לכוננות של שעות. בעוד שעל הגבעות ממול, המשיכו החיים כסידרם והערבים ישבו להם בשקט סביב למדורות. "באותם ימים התחלתי להבין, שיש לצאת מחוץ לגדרות לפעולות תגמול." בזמן ההוא, אירגן הקיבוץ־המאוחד, שתי פלוגות לעבודה בנמל חיפה, מחשש שהערבים ישביתו אותו, ויוסף הצטרף אל "קבוצת־הים", היא שרותי־ים של היום. הוא נזכר במין־התלהבות, בנפחים היהודים, החסונים, שהיו מפרזלים עבורם את פרסות הסוסים ומתקנים את עגלותיהם. ועד שהוא מתאר ומעריץ את דמותם, כבר יוצאת חמתו על אותו עולה חדש, שאינו מבין והטוען כנגד המאמץ המיותר והשחתת הכספים הרבים על הרי הגליל — עם העלייה לחניתה. "מאז ומתמיד היו שהתריעו נגד בזבוז כספים ומאמץ על התיישבות..."

לאחר כמה שנים, עם גיבוש התוכנית של קיבוץ, המשלב חקלאות וימאות, הוא עולה עם מייסדי שרותי־ים להתיישבות. החיים שם קשים, הרעיון לא עולה יפה ועיקר ההכנסות מגיעות מקבוצת החברים שנשארה בחיפה. רק לאט לאט, עם רכישת חלקות אדמה על־ידי הקק"ל, מורגשת התייצבות מסויימת. השליטה של ערביי הכפר הסמוך על הקרקעות סביב, הגם שהיו בחלקן בבעלות פיק"א, ממשיכה להעיק על המשק.

זמן מה לאחר מכן, מגיעות למשק שתי בחורות צעירות. אחת מהן חנה סנש. מאחר והוא גר באוהל אחד עם עוד חבר אחד בלבד, אוהל שנמצא בו מקום לשלושה, היא מצורפת אליהם, על פי מנהג הימים ההם. יוסקה, אף שהוא מנסה שלא להיסחף אחר תיאור דיוקנה, אינו עומד בכך. "רק לאחרונה, כאשר נכתב על אודות השופט ההונגרי ש... למיתה, עלתה בי שוב דמות אישיותה ה... והיא היתה באמת כזו, וללא קשר לאי... מות קדושים אמור". היא נחשבת בעיני... נכבע לדמותה — "כסמל האידיאליזם של... ההם. גם באשר לציונות ולסוציאליזם ו... הפעילות הבטחונית."

כרוז "התחיה", סניף רמת־גן, מה־9.8.85: "ההקבלה נכונה רק לגבי השיקול של ה... באזורים צפופי אוכלוסיה ערבית".

גירוש מסודר ומתואם

בין קיסריה לחיפה היו כ־15 כפרים ... ופרוץ מלחמת השחרור התקבל אצל חברי ה... כזמן הנכון להחזרת האדמות, אשר היו ... יהודית. התנועה מתל־אביב לחיפה לא ה... בגלל התנכלויות הערבים, כך שה... לכבוש כפר אחרי כפר. "כל כיבוש ... תושבים. בכפר ליד קיסריה התנהל ... התושבים אם לנטוש אותו. בואה של ... שיכנע אותם לעזוב, ברמז הברור של ... הרעפים של הבתים בכפר. כמו עיני ראי... מארגנים אנשי הצלב־האדום וה... הסעתם של תושבי הכפרים, שהתקבצו ... פארדיס, אל איזור טול־כרם. זה היה ... ומתואם עם מטה ההגנה, ככל הנראה. ... היו שלנו. אינני יודע, אם העיתון שלך ... זאת. היתה הרגשת ניצחון ורווחה. ה... לרשותנו. כבן הארץ, אשר גדל על ה... מעשי העוול של הערבים נגד היהודים, ... סוף סוף. אדון על הארץ הזאת. נדמה לי, ש... השומר הצעיר חשו באותה תקופה ... בקיבוציהם, ואיש לא חשב לוותר על ההישג הקרקעי שלהם. גם לאנשי הבוהמה, היושבים בעין־הוד, כדאי להזכיר למי היו שייכות האדמות האלה."

עם החרפת העימות בין מפ"ם למפא"י, בראשית שנות החמישים, כשברקע הסגידה לקומוניזם הסובייטי, מחליטה קבוצת המפאיניקים של שרות־ים (26 חברים) לעבור לקיבוץ אחר. יוסף ובת־שבע ארגמן בוחרים בחניתה. ביום בו עלו לחניתה — 31.12.54 — נאסר מרדכי אורן, בפראג, והחל תהליך פירוקה של מפ"ם. "מה שכאב לי, זאת היתה השנאה העזה מצד חברי מפ"ם. היתה תחושה, שהסטאליניזם בער כמו אש בעצמותיהם. אני זוכר את ההתלהבות שאחזה בין אלה מבינינו, שהיו חברי מפ"ם (והמאוחדת עם אחדות העבודה), כאשר נודע שרוסיה פיתחה לעצמה פצצה אטומית משלה. ההזדמנות כנגד השימוש בנשק גרעיני פסקו מאותו יום. לא יכולתי להבין, כיצד נתפתו עד כדי כך."

"גוש־אמונים" לקחו את הכתר

האם "חברון וחניתה — היינו הך!" אני מציג לו את הכרוז, שהוצא על־ידי התחייה. אף ששמע עליו, הוא קורא בו בפעם הראשונה.

"לא. לכותרת אינני מסכים (אגב, הכרוז הופץ שלא על־פי הסיכום עם עוזר), אך יש לזכור, שאנשי "השומר" נלחמו קשה על ההתיישבות בארמת מרחביה, כנגד ערביי האיזור, עוד בזמן הטורקים."

ומה ההקבלה?

"יפתח בדרורו כשמואל בדרורו. ההקבלה נכונה רק לגבי השיקול של ההתיישבות באזורים צפופי אוכלוסיה ערבית. האם מדינת ישראל קמה כדי לבלום התיישבות יהודית?"

"לעיתים נדמה לי, שההתנגדות לכך היא היחלשותה של התנועה הקיבוצית. תש כוחנו. לפחות מן הבחינה החינוכית. ההליכה כיום לקיבוצים, היא רק לאלה המבוססים. אילו היו לנו רזרבות של ממש להתיישבות, הדברים היו נראים אחרת. גוש־אמונים לקחו לנו את הכתר. אם זה טוב לציונות, לא איכפת לי מי יעשה את המלאכה הזאת. לא כל מעשיהם של ה'גוש' הם חלוציים, אך בזכות אותם מעשים, קמו גם התיישבויות לא חלוציות. לא כל מי שעבר את הקו־הירוק הוא חלוץ, ממש כפי שלא כל מי שהתיישב בגליל היה חלוץ."

"הערבים רוצים להשמידנו. אין מנוס מן המסקנה הזו." הוא שולף קטעי עיתונים שגזר ושמר. מצביע וטוען. "הנה, ראש עירית טול־כרם, חילמי חנון, שאל את ח"כ אהרון הראל, ממפלגת העבודה, בעת שביקר אצלו: היכן נולדת? וכשהשיב לו: נולדתי בפולין ובאתי ארצה בגיל רך. השיב לו חילמי חנון: למה לא תחזור אל ארץ מוצאך?"

"אנו יצאנו מארץ ישראל ואליה נשוב. היהודים חיים בהרגשת אשמה תמידית, וכך אנו מחמיצים את מחצית המערכה. צריך להשתחרר מהתחושה הזו." אני מנסה למצוא בקולו אותו הד מתלהב ונזעק של משיחי גאולת הארץ הזו, ואינני מוצא. קולו נשאר שקט וחפוי. אינו ניצת מגודל המלים.

"בנוסף לכך, יתכן ואי שם בתת ההכרה שלנו, קיים החשש, שלא יהיה מי שיעבוד עבורנו. בזמנו התהלכה השמועה "שתושבי זכרון ובנימינה הציעו לתושבי הכפרים — פארדיס וערב־אל־זורקה — להיכנע ל"הגנה", על־ידי מסירת חלק מנשקם, ואילו נציגים משתי המושבות האלו, בעזרת הקשרים שלהם, ידאגו, שלא יאונה להם כל רע. הם חששו, שאם יחוסלו שני הכפרים האלה, כפי שחוסלו כל השאר, לא יהיה מי ש'יעבוד' עבורם".

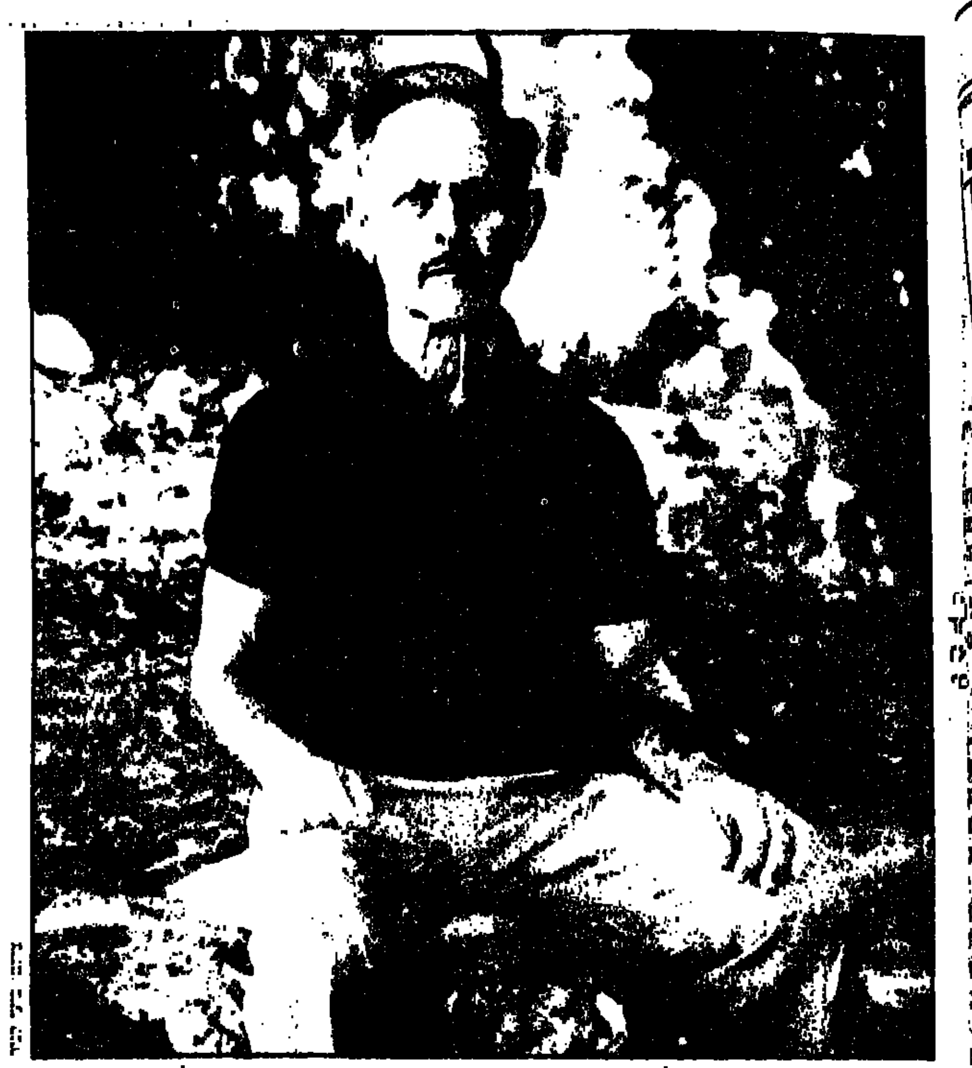

יוסף ארגמן: "פה העימות הלאומי חופף את העימות המעמדי. ומכאן צומחים כל התסכיכים הגלותיים של האינטליגנציה הנאורה שלנו. מכאן גם השנאה העיוורת ל"גוש־אמונים"

המנטליות הגלותית חוגגת

"היו זמנים בהם אנחנו, אנשי תנועת הפועלים, מפא"י, ההסתדרות והקיבוצים עסקנו הרבה ב'כיבוש העבודה'. הוצאנו בכל דרך אפשרית את הפועלים הערבים מהמשק היהודי, כדי שהפועלים היהודים יבואו במקומם. כל זה לא הפריע לנו להיות גם סוציאליסטים נאמנים. והנה, היום הכל התהפך. הכל חוזר לקדמותו והמנטליות הגלותית חוגגת את נצחונה עלינו. כמעט כל המשק נתון כבר בידיים של פועלים ערבים. ואלה שונאים אותנו. שונאים מאוד. אני אינני שונא ערבים, וכמוני אף אנשי 'התחייה'. דווקא מתוך ההיכרות העמוקה שלי את הערבים, אני מכבד אותם ומאחל הייתי לעצמנו — תכונות כשלהם, אך מה שמתסכל בכל זה, הוא היותם אויבים לנו. פה העימות הלאומי חופף את העימות המעמדי. ומכאן צומחים כל התסכיכים הגלותיים של האינטליגנציה הנאורה שלנו. מכאן גם השינאה העיוורת לאנשי גוש־אמונים.

עם העלמותו של הפועל היהודי, עם מסירת כל העבודות השחורות לידיים ערביות, אנו מתקרבים למצבה של דרום־אפריקה. אבל לכך איננו קוראים — גזענות. רק כהנא הוא גזען. אני שולל את תורתו מכל וכל, אבל הוא נבנה מן הזעם והתסכול של המוני יהודים בארץ לנוכח חולשת השלטון בשמירה על חיי יהודים בארץ. הנה, שמעון פרס שלח מברק תנחומים למשפחה ולקיבוץ כפר מסריק ובו הוא כותב: 'מזועזע מן הידיעה המרה על הריגתה של בתכם הדס'... — הריגתה ולא רציחתה. מה המשמעות לכך? שאולי זו היתה הריגה בשגגה, או בטעות?"

— יוסקה, איך חיים עם זה בקיבוץ?

"חניתה היא קיבוץ פתוח לכל דיעה שהיא. חניתה היא קיבוץ של חברי חניתה ולא קיבוץ של... הזמן חולף וזמן בא. מפלגה שוקעת ומפלגה עולה, והקיבוץ על מקומו עומד. רק שטן ההיסטוריה [illegible] לו לצון. לדעתי, 'התחייה' של היום היא מפא"י של פעם: במובן של האידיאלים ובאופי החברים בה. יצחק טבנקין, מנהיג הקיבוץ המאוחד, מי שנחשב לאיש השמאל ומעריץ נלהב של בריה"מ, גם הוא, עיניו נפקחו באחרית ימיו והחל לראות את הדברים באורם הנכון. הוא עשה תפנית קיצונית בדרכו הפוליטית והיה לאחד מראשי 'ארץ־ישראל השלמה'. שניים מבניו, הם אלה שמשכו את בני, עוזר ארגמן, לפעילות ב'התחייה־צומת'. אני רואה בכך סגירת מעגל בהיסטוריה האישית שלי ושל התנועה הקיבוצית. אבל, לעומתו הולכים ונפתחים מעגלים אחרים של שנאת אחים בתנועה. שנאת חינם. כשביקש עוזר לעבוד, לפני הבחירות, למען 'התחייה', הדבר התקבל לא טוב בקיבוץ. פנייתו נענתה, אבל לא מתוך כבוד של נתינה. באסיפה נאמרו דברים קשים וזה הכאיב לי. אך לבד מן המקרה הזה ועניין ההפגנה שבני אירגן בראש הנקרה, ההתייחסות הוגנת בהחלט. אבל, אתה יודע, למרות שעברתי את גיל העשרים, אני עדיין סוציאליסט. ואינני חייב הסברים לאיש על דרכי המפלגתית. זה עניין אישי גם אצל חבר קיבוץ. כל הרוצה לקרוא לי: ימני, לאומני, שוביניסט, או פאשיסט — שיבוסם לו."

"עכשיו נעלה לאכול וניגש אל השער לסדר לך טרמפ, שיוריד אותך לשלומי, או אולי לנהריה."

אהוד דור

עטרת
נעל בריאות אלגנטית
בהתאמה אישית
סלון עטרת Atereth Shoes
חדש!
מי כמוך, הסובל מבעיות בכף הרגל, יודע עד כמה קשה להשיג נעלים שיהיו גם נוחות וגם אלגנטיות.
נעל הבריאות של "עטרת" פותרת את הבעיה. ב"סלון עטרת" מעצבים נעלים אישיות, על פי תבנית גבס, המותאמת בדיוק לכף הרגל שלך.
ב"עטרת" מתמחים בעצוב נעלי בריאות מיוחדות, לסובלים מבעיות אורטופדיות או מפגיעות בכף הרגל — בקו אלגנטי יוקרתי שהפך לסימן ההיכר של "נעלי עטרת".
מתקבלות הפניות ממשרד הבטחון אגף השיקום וממשרד הבריאות המכון ע"ש לואיס.
סלון "נעלי עטרת" - דיזנגוף 105 תל־אביב

חימום בטוח וזול!
★ רדיאטור שמן חשמלי — "פרג"
★ קונוקטור חשמלי מ־1000–2500 ווט
★ מפזרי חום
מפיץ בלעדי
חישור בע"מ
ארלוזורוב 145 ת"א. טל' 216138

מרפדית י. בר־דוד
ייצור ושיווק מערכות סלון בדגמים בלעדיים
המרפדיה האמינה והמקצועית של התנועה הקיבוצית ♦ אפשרות לתשלומים
מבצע ללא תקדים מהמפעל לצרכן

קורדובירו 8, תל־אביב, טל' 03-822257

אחים עיני בע"מ
יבוא שיווק והפצה
תל־אביב, רח' העליה 12, טל. 03-624314
מערכות סטריאו ואלקטרוניקה ביתית
מבחר גדול של מערכות סטריאו
ישירות מהיבואן ובהספקה מיידית
מעבדה משוכללת יעילה ואמינה
חדש! הגענו להסכם חדש!
המכירה גם בהמחאות

למה לך להפסיד?
חידושי הסטריאו האחרונים יוסיפו לך הנאה רבה
החלף ישן בחדש
עד 12 תשלומים דולריים במסגרת עסקת מימון
מערכת סטריאו – רדיו, טייפ, פטיפון ורמקולים 54 $ x 12
סטריאו בסיטונות
סטריאו בחלקים: מרנץ, גולדסטאר, סנסוי, אקאי .... מ־690,000.–
טייפים־דק: אקאי, סוני, שארפ, סנסוי, טיאק .... מ־190,000.–
רסיברים: לקסמן, טונר, J.V.C. לורנץ, סנסוי, רוטל .... מ־249,000.–
פטיפונים: C.E.C. דואל, לנקו, נשיונל, מרנץ .... מ־160,000.–
המרכז לרמקולים בחצי מחיר עם שריטות קלות • ללא תוספת מע"מ
סטריאו־ויזיה, חלוץ 62 תל־אביב
פתוח מ־10.00 עד 13.00 16.00 עד 19.00

ביכלר בע"מ
ייצור ושיווק הלבשה
חיפה
רח' שפירא 19
רח' הרצל 45
טל' 04-669447

א. דמבו בע"מ
הנדסת חום ומיזוג אויר
מבצע מכירות מיוחד לקיבוצים ומושבים
■ הסקה מרכזית ומים חמים בסולר נפט וגז לדירות, בתים פרטיים, משותפים, מוסדות, קיבוצים ותעשיה.
■ מערכות סולריות מרכזיות לבתים משותפים, קיבוצים ותעשיה.
■ מתקני קיטור למוסדות, קיבוצים ותעשיה.
יצוף * תכנון * ביצוע * שרות
קרית מוצקין, שד' בן־גוריון 69, טלפון: 04-710308

לקראת חנוכה ועד סוף חודש דצמבר ש"ז
הנחות עד 60%
על ספרים ממיטב בתי ההוצאה בארץ.
מפעל הספר נמשך וכן אפשר לקנות ולהזמין את
כל האנציקלופדיה העברית,
מהדורת ספרית פועלים ב־17 כרכים כפולים.
ספרית פועלים — מחלקת ההפצה
תל־אביב, אלנבי 73

סטריאו & וידאו קלאב בע"מ
תל־אביב, ארלוזורוב 15, פינת בן־יהודה, 231253, 03-221751
הנחות מיוחדות לחברי קיבוצים
★ החנות המקצועית בעיר
★ מבחר מערכות סטריאו
★ יעוץ והדרכה מקצועיים
★ מעבדת תיקונים
ציוד אקסקלוסיבי ומקצועי המבחר הגדול ביותר
ממיטב היצרנים המובילים בענף הסטריאו
LUXMAN, DUAL, BOSE, JENSEN, A.R.
TEAC, J.V.C., PIONEER, ONKYO, YAMAHA,
MARANTZ, SONY, HITACHI, WESTRA, ITT.

השווה את האיכות! — השווה גם את המחיר!

אג'יאשווילי קורא עברית

אדם הבא מחו"ל מופתע לגלות את בירת גרוזיה, כמטרופולין של תרבות. תיאטרון מעולה, אופרה משובחת, להקת מחול סוחפת ואנשי רוח הבקיאים בתרבות העולם. פרק נוסף מרשמי מסע בבריה"מ, סתיו 1985

פגישת המשפחה — מאורע מרגש מאין כמוהו. נראה, כי פגישתי הקודמת עמם, בשנת 1981, לאחר ניתוק של חמישים שנה, עשתה להם משהו. רחל טוענת, כי הכניסה איזו מהומה בליבם. המושג משפחה, קירבת-דם, קיבל איזו משמעות, שלא היתה לו קודם: "מה יש בה בקירבת-הדם?" שואל אותי אחד מהם, "שהיא מחוללת בנו את אשר מחוללת, ומכנסת אותנו מכל קצות מדינת-הענקים הזאת להיפגש אתכם?" ועם כל זאת, מן היהדות — לא נותר בהם כלום. פגישתנו מתקיימת ביום הכיפורים, בדירת בן-דודי, הבוגר ממני בשנתיים, טייס קרבי לשעבר, שנטל חלק בהפצצות בסטאלינגראד ובברלין. כיום הוא פנסיונר, אבל ממשיך לעבוד כמהנדס-בניין, אשתו רופאה, שני בניו נשואים. דירתו מרווחת יחסית, והוא בעל מכונית פרטית.

אני שואל אותו, אם הוא יודע, מה זה יום הכיפורים.

— נו, בוודאי, הוא יודע, אוכלים פְּרוֹזְ'קִי עם פרג...

פורים — כיפורים, משהו, מסתבר, עוד מרמרם בזכרונו. אצל בניו אפילו המעט הזה איננו.

— "אילו היו נפתחים שערי-היציאה, האם הייתם יוצאים?", ממשיך אני ושואל.

— "לשם מה?", משיב הוא לי, "כאן הקיום, כאן הפנסיה, כאן השפה, התרבות, הזכרונות"... אם יתאפשר פעם לבקר כתייר — יעשה זאת בחפץ-לב.

— "ואם יתירו ללמוד כאן עברית, תלמד?"

— אלמד ברצון רב!

לאחר ארוחת הערב, מוציא הוא אלבומי תצלומים משפחתיים. אחד, אפשר המפואר שבהם, הוא מימי שירותו הצבאי. תצלומים של חברים לקרב. כולם קצינים בכירים, מקיימים "פגישת מחזור", מדי שנה בשנה, כל פעם בעיר אחרת. רבים מהם כבר אינם בחיים. אחד התצלומים — לרגלי האנדרטה של הגיבור הלאומי בוגדן חמלניצקי, הרכוב על סוסו, שאיחד במאה ה-17 את אוקראינה עם רוסיה. המצולמים כולם — עיטורי הגבורה על חזותיהם. אנו שואלים: אתה יודע, מה משמעו של הגיבור הזה חמלניצקי לגבי היהודים? הלא הוא היה לבני-עמנו אחד מגדולי הפורעים! בן דודי מחייך. בהיסטוריה שלנו, לפחות מן הבחינה האמוציונאלית, הפרק הזה אינו קיים ואחוות הלוחמים שלו עם חבריו לנשק היא חוויה ריאלית בעלת משמעות.

הנה כי כן. דגם אקראי, אך אופייני מאוד לקיבוץ שלם, שנגזרה עליו טמיעה מאונס.

ג. בין טְלָבִי לתל-אביב

בטביליסי אין מי שעומד עמנו בקשרי-מכתבים, ומשום כך, אין מזומנות לנו פגישות מתוכננות מראש. החלטתי איפוא לנצל שהותי בעיר מקסימה זאת לשם עשיית "יחסי ציבור" ל"ספרית-פועלים". מיד עם הגיענו למלון שואל אני ב"סֶרְוִיס-בִּיוּרוֹ" לכתובתה של אגודת-הסופרים הגרוזית, ובעת ה"סִיטִי סִיאִינְג" — סיור חטוף על פני העיר — יורד אני מן האוטובוס, ושם פני לרחוב מצ'אבֶלִי, שבאחד מבתיו שוכן כבוד ועד-האגודה.

הלוח אינו לטובתי. היום יום שישי אחר הצהריים, ולבד ממזכיר טכני וכמה פקידות, אין איש. אני מגיש לו את כרטיס-הביקור שלי ואומר, כי רצוני להיפגש עם חברי ועד-אגודתם לשם שיחה בעניינים של ספרות. זה מתנצל, נותן לי את מספר הטלפון של אחד מעורכי כתב-העת "ליטראטורנאיה גרוזיה" — אשר את שמו שמעתי בארץ, והומלץ לי להיפגש עמו — ועם האינפורמאציה הזאת אני חוזר למלון. את הנ"ל איני משיג בטלפון. מסתבר, שיצא לשמונה-עשר ימי נופש. כל נסיונותי לאחר מכן, ביום שבת וראשון, ליצור קשר טלפוני עם ועד-האגודה — אינם מצליחים, פשוט אין תשובה. ביום שני לפני-הצהריים, אני גומר אומר להעמידם בפני עובדה, ללכת שמה שוב, מבלי להודיע על כך תחילה, כדי שלא ישיבו לי, כי אין איש בנמצא. לשמחתי נמצא במקום אחד מחברי הוועד, משורר נעים-הליכות. הוא מתחיל לעבוד במרץ, מגייס לעזרתו מזכירות אחדות, מטלפן בעצמו, ובתוך חצי שעה מתכנסים חברי ועד-האגודה לפגישת היכרות עמי.

האווירה מצויינת, ידידותית. אני מציג את עצמי. איני בא בידיים ריקות. "ספרית פועלים" הוציאה לאור במהדורה מפוארת את האפוס הגרוזי הלאומי מן המאה ה-12, "עוטה עור הנמר" מאת שוטא רוסטאוולי, בתרגומו הנודע של רב גאפונוב. המעשה זכה להד נרחב בגרוזיה בשעתו, וגם כיום ידוע הוא היטב לכל שוחרי-הספר שם.

בידי אלבום תמונות צבעוניות, מאלו המשמחות את ההוצאה העברית, ואני מגישו כשי לוועד-האגודה. — "היינו רוצים להכיר משהו מן הספרות הגרוזית העכשווית. הדיאלוג בין העמים ראוי לו, שיתנהל באמצעות ספרים".

הם מסכימים בהחלט לדעתי. מתנצלים על כי הפגישה מאולתרת. ביום שבת וראשון אינם עובדים: "אתה מבין — מסביר אחד הוועדים — ביום שבת איננו עובדים לכבודכם, וביום ראשון איננו עובדים לכבודנו. מה גם שאמש איחרנו בנשף"... והוא ממשיך ואומר: "אנחנו גאים, כי

בית האופרה של טביליסי, שנבנה עוד בימי הצאר.

גרוזיה, בכל ההיסטוריה שלה, לא ידעה מעולם פוגרומים ואנטישמיות. חיינו והננו חיים בשלום ובאחווה עם יהודי גרוזיה, והננו שומרים ידידות גם לאלה שעזבו אותנו ועלו לישראל. ולראיה: מביאים הם סרט שעשה בימאי גרוזי. המספר על בן גרוזיה, שנתגלגל לאירופה מאחת הערים ש... ומנסה לצלצל לטביליסי. אומרים לו: "אי-אפשר". שואל זה, אם יכול הוא לצלצל לטְלָבִי — אי... כפר נידח בגרוזיה. "טלבי, אומרים לו, הנך יכול לצלצל". והוא מצלצל ומקבל את... תל-אביב, ומרים את השפופרת יהודי גרוזי תל-אביבי, ומתפתח ביניהם "רומאן" טלפוני. ואין הם רוצים להינתק זה מזה, והם שרים בצוותא שירים גרוזיים משני עברי הקו. כללו של דבר, קומדיה חביבה, המדברת בעד עצמה. אגב, על הסרט הזה שמענו גם בערים אחרות בבריה"מ, וכמדומה שהוקרן אף בישראל.

בהמשך השיחה מספר אחד המשוררים, לבל יחשב להם הדבר ליוהרה, אבל בטביליסי מצויה קבוצת מתרגמי ספרות המעולה שבבריה"מ. אחד מהם, משורר צעיר, ג'ימאל אג'יאשווילי שמו, תירגם את שירת ימי-הביניים העברית לגרוזית. הוציא לא מכבר קובץ משיריהם של יהודה הלוי, אבן-גבירול, אברהם אבן-עזרא, משה אבן-עזרא, עמנואל הרומי ואחרים. והשירה הזאת מצלצלת בגרוזית נפלאה כל-כך, שהם סקרנים לדעת אם גם במקורה, בעברית, צלצולה כה יפה. ואגב, הטלוויזיה הגרוזית הקדישה תוכנית בת שעה וחצי למקרא שירי הקובץ, שהושמעו מפי טובי השחקנים של תיאטרון גרוזיה הנודע, בלוויית פיוטים מזומרים מפי חזנים. תוכנית זאת צוינה כהמשובחת ביותר שבין תוכניות הטלוויזיה השנה, ואפילו שוורדנארזה גמר עליה את הלל...

"האם היית רוצה להכיר את המתרגם?" — שואלים הם. "כמובן", משיב אני, "מה השאלה?" מנסים לאתרו בטלפון. אין מצליחים. עד כה וכה נכנסות לחדר מזכירות חינניות ומגישות לי תשורות בשם ועד האגודה, תקליטים, אלבום הדור של הצייר דוד קאקאבאדזה, מעטפות גלויות צבעוניות של גרוזיה. מבטיחים להיעתר לבקשתי ולמצוא במשך היום משהו מן הספרות הגרוזית העכשווית, בתרגום לרוסית, שמן הראוי להכירו לקורא העברי. שהרי הפתעתי אותם ותפשתים בלתי מוכנים...

אני מבין, שהמסיבה הגיעה לסיומה. נפרד מהם בלבביות. הם מעמידים מכונית לרשותי, המחזירה אותי למלון. עודני מחזיק את התשורות בידי, מדפדף באלבום, והטלפון מצלצל. מישהו מעברו של הקו מדבר בעברית רהוטה: "אני מדבר מבית ועד אגודת-הסופרים, נמסר לי, שהבעת רצון לפגוש את מתרגם שירת ימי-הביניים העברית לגרוזית. בתוך עשרים דקות אנחנו אצלך במלון". ואכן, לא יצאו עשרים הדקות, ובאו שניים. המשורר ג'ימאל אג'יאשווילי, שהוא קורא עברית, אבל אינו דובר בה. ויהודי נוסף, תלמיד-חכם, הדובר עברית רהוטה, אשר סייע למשורר בפענוח השירים. "היום חג ראשון של סוכות", אומרים הם. "התצטרפו עמנו בערב לבית-הכנסת?" מה השאלה? מי יוותר על חוויה שכזאת? אני מציע שיבואו לקחתנו אחרי ארוחת הערב במלון. "לא", אומרים הם, "זה יהיה מאוחר. לכן מזאת, רצוננו, כי תסבו עמנו אל שולחן החג אצל אחת המשפחות היהודיות בטביליסי". אילו נתפסנו לאמונות מיסטיות, היינו סוברים, בוודאי, כי איזו יד נעלמה כיוונה את הדברים, שכן, חוויות אלו, אשר זומנו לנו באקראי, היו מן העזות שידענו במהלכו של מסענו כולו.

נושאים מנושאים שונים, שלא כאן המקום לדון בהם, צפו ועלו בשיחתנו עם בני-המשפחה הגרוזית, משהסבנו עמם אל שולחן-החג. רק זאת אולי ראוי לומר, כי הבאנו עמנו רשימה ארוכה של ספרים עבריים, מילונים, קונקורדאנציות ושאר ספרי עזר, אשר נתבקשנו לשלוח להם מישראל. אין צורך לומר, כי בקשה זאת קיימנו ואף נקיים להבא...

טביליסי עצמה. עיר יפהפיה. בעלת אופי וחותם המיוחדים רק לה. עיר שהר צומח בלבה. ה"פוניקוליור" מעלה את המבקרים אל הפארק המרהיב שבפיסגה. אגב, הפארק קרוי על שמו של סטאלין, וכן הרחוב שלאורך נהר הקורה. אבל אנדרטאות שלו אין. ובכלל, יחסם של הגרוזים לסטאלין, מסובך מכדי לעסוק בו ברשימה זאת. כל מי שעסק בספרות הרוסית, בוודאי לא נעלם ממנו באיזו חיבה נוסטאלגית מתרפקים רבים

הרקדנים הגרוזיים. שבקצבם הסוער יש משהו רמוני.

ממשורריה וסופריה על גרוזיה, תושביה, נופיה, וראש לכל על בירתה טביליסי. אדם, הבא מחו"ל, מופתע לגלותה כמטרופולין של תרבות. תיאטרון מעולה, שהבימאי האנגלי הנודע פיטר ברוק בא לחלוק לו כבוד ושיבחו כטוב שבתיאטרוני העולם כיום. אופרה משובחת (אגב, בניין האופרה המפואר נבנה עוד בימי הצאר). להקת מחול וזמר עממית, הסוחפת בהתלהבות את כל הצופים במופעיה. הרקדנים — נערים דקיגו, שבתנועות קצבם הסוער יש משהו יצרי-רמוני, ולעומתם — הרקדניות — פיות גראציוזיות, הלקוחות ישר מעולם האגדה. ועיקר העיקרים — המשוחח עם אנשי הרוח שלהם, אינו יכול שלא להתרשם מבקיאותם בתרבות העולם ומפתיחותם הרבה לכל המתרחש בתחום זה בכל אתר ואתר.

מיודעינו החדשים ממליצים בפנינו לבקר אף באגודת הסופרים הארמנית. הם נותנים לנו שמות ומספרי טלפון של סופרים ארמניים, ומייעצים לנו כי בהתקשרנו עמם, בירוואן בירת ארמניה, נאמר, שהננו עושים זאת בעצת הסופרים הגרוזיים.

כבואנו לירוואן אני מתקשר מיד טלפונית עם עורך "ליטראטורנאייה ארמניה", מציג את עצמי ומבקש להיפגש עמו. "כן, כמובן, יעשה זאת בחפץ-לב". קובע את היום והשעה. המקום — לשכתו בבית ועד אגודת-הסופרים הארמניים. במועד שנקבע איננו מוצאים אותו בלשכתו — נאלץ לצאת לאן-שהוא בדחיפות. למחרת, יומנו האחרון בארמניה, הננו באים, רחל ואני, ללשכתו, כבר בלא שום הודעה מוקדמת. האיש איננו. לדברי מזכירתו, יבוא מיד. לאחר המתנה של כעשרים דקות, אני אומר למזכירה, כי מאחר שאין לדעת מתי יבוא, וזמננו דוחק בנו, מבקשים אנו להיפגש עם יו"ר ועד אגודת הסופרים. הארון פטרוסיאן וארדקס אמאזאספוביץ' בכבודו ובעצמו. המזכירה מופתעת, ואף-על-פי-כן מובילה אותנו אל לשכתו. בחדר-ההמתנה יושבת מזכירה הנוטלת את כרטיסי-הביקור שלנו, אינה מזכה אותם במבט. "שבו, בבקשה", אומרת היא, "המתינו, היו"ר עסוק". וממשיכה לשוחח עם איזו צעירה העומדת לידה. מילא, מה לעשות. ממתינים. כעבור דקות אחדות, נכנסת לחדר-ההמתנה גברת אלגאנטית, ופונה אלינו בחיוך: "אני הממונה על קשרי-חוץ מטעם ועד האגודה. חקרתי אודותיכם. ביררתי את הפרטים. יו"ר אגודת הסופרים יקבל אתכם לראיון". ואכן, באותו רגע עצמו נפתחה דלת לשכתו, והוזמנו להיכנס פנימה.

שיחה צוננת, פורמאלית, שנעדרים ממנה כליל החמימות והבלתי-אמצעיות הגרוזיים. עם זאת, מקבלים בחפץ-לב את בקשתנו לעשות היכרות עם הספרות הארמנית העכשווית. יתנו לנו עוד היום כמה ספרים, רומאנים, מחזות משלהם, מתורגמים לרוסית. ואכן, בשעה חמש אחר הצהריים, היתה על דלפק הקבלה של המלון חבילה ארוזה היטב, ובה שבעה ספרים של מחברים ארמנים, מתורגמים לרוסית.

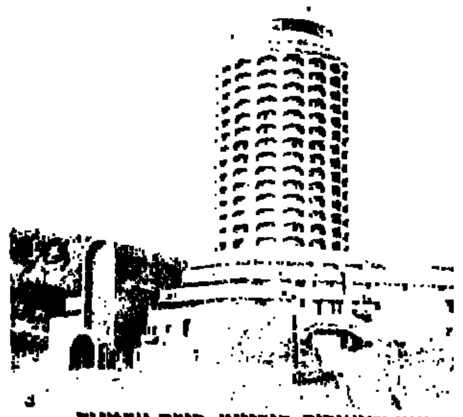

ארמון הצעירים בירוואן, בירת ארמניה.

הפתעה מזומנת לנו במוזיאון לציורי ילדים. יש מוזיאון כזה בירוואן, ולטענת הארמנים, הוא היחיד בסוגו בעולם. כבר ראינו ילדים בני חמש, המציירים כאמנים בשלים לכל דבר, ועם זאת, יש שם ציירים אחדים כאלה, בני חמש-שש. אחד ארמני, אחד סיני — שלמראה ציוריהם אי-אפשר שלא להתרגש. כמחצית הציורים בתערוכה — משל ילדים ארמנים, והמחצית האחרת - - משל ילדים מארצות העולם. המבקר הישראלי נדרך ומסתקרן מיד: האם ישראל נחשבת אצלם כארץ מארצות העולם, או שמא אינה קיימת? ולשמחתנו — אכן יש: יש שכונה ציורים של ילדים מישראל: מאת הלל אלקיים, אילן ברגלי, יוסף יעקב, טלי גמליאל, אסתר לפרנס, דניאל ארל, קפה עובדי, הראל בצלאל. כל הללו כבר אנשים מבוגרים כיום, שכן הציורים נשלחו לפני 17 שנים. אף-על-פי-כן, אין זה גורע כלום משמחת המפגש. צילמנו למזכרת את הציורים ואת דגל ישראל שמעליהם.

(המשך בגליון הבא)

אריה אהרוני ■

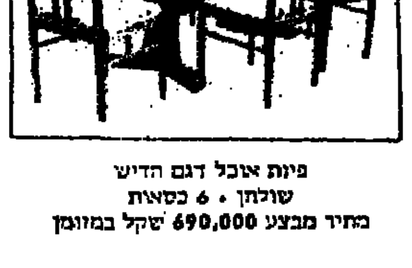
פינת אוכל דגם הדיש
שולחן + 6 כסאות
מחיר מבצע 690,000 שקל במזומן

חדרי ילדים · מבחר גדול ומרהיב. אספקה מיידית.
עם אחריות ל-5 שנים
בלעדי לרהיטי אליהו גלילי

פתוח במוצ"ש
פתוח גם ביום ג' עד 9 בערב
מבצע ענק
ברהיטי אליהו גלילי
* 40 מערכות סלונים * מזנונים
* חדרי שינה * פינות אוכל
* חדרי ילדים * מזרונים
* ארונות קיר * קטיפות תוצרת חוץ מרהיבות
בהנחות גדולות!!!
שי לכל קונה
50% הנחה לסלון "רגב" (שבתמונה)

מחיר מבצע 695,000 ש' במזומן
רהיטי אליהו גלילי
גבעתיים: רחוב סירקין 13, ככר נח, טלפון: 735125
אוטובוסים: 67,63,61,00,57,52,45.
פתוח כל יום רצוף בין השעות 9 עד 21
(כולל יום ג') ביום ו' מ-9 עד 13.

סלון דגם אביב
ב-4 תשלומים שקליים שווים

כורסת טלוויזיה עידן + הדום
מחיר מבצע 285,000 שקל במזומן

נעל סופר אור
SUPERMOR

ייצור נעלי נשים ומגפיים אלגנטיות.
* איכות גבוהה לכל עונה.
הנחה לחברי קיבוצים במחיר מפעל
פתוח במוצ"ש
* מכירה גם ליחידים
מפעל: לוינסקי 88, ת"א, טל. 03-383996

אסמור בע"מ
מבצע הנחות ענק
לחברי קיבוצים ומושבים
מערכות סטריאו
טלוויזיות וידאו ורמקולים

"אסמור" — העליה 25, ת"א
טלפונים 830605, 03-384910

שיחת הקיבוץ — בניה מעץ
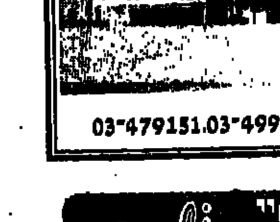
* תוספת קומה מעץ – גם על גגות רעפים
* ביצוע – תוך 3 חודשים, ללא פינוי החברים
* אפשרות לשיתוף נגריית הקיבוץ במקום
* יופי ועמידות לאורך ימים בבתי עץ תוצרת הארץ
"בר"—בתי עץ טל. 03-499390, 03-479151

מכנסי "רפי" Rafi
להיט לכל גיל
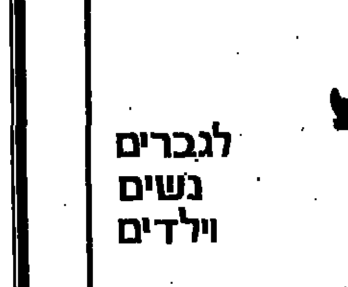
לגברים
נשים
וילדים
המבחר הגדול ביותר בארץ של מכנסיים לגברים, נשים וילדים מבדי ג'ינס, כותנה וסינטטי במחיר בית החרושת.
המכירה במחסן הקיבוצים. המשביר המרכזי ובחנות המפעל
מ.ברבר ובנו
בית חרושת למכנסיים "רפי"
ת"א, דרך יפו 9 בית רומנו טל. 03-658539-656458
פתוח בשעות 8.30-13.00, 14.00-17.00.

MS
מ. שטורם — אלקטרוניקס
✦ סטריאו בלבד ✦
יעוץ – מכירה – ושרות
שרות "לנקו" ✦ ככר המדינה 24 ✦ טל' 267560

משורי כריתה וגיזום
המעולים בעולם
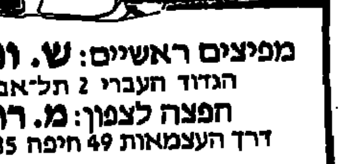
STIHL
מפיצים ראשיים: ש. ונציה ובניו בע"מ
הגדוד העברי 2 תל-אביב. טל. 03-382553
חפצה לצפון: מ. רוזנבלום בע"מ
דרך העצמאות 49 חיפה 04-661985 04-664891
סוכנות בלעדית VENECO SYSTEMS TRADING ת.ד. 1838 ת"א

סולרואיז
וילונות גליליים

✦ וילונות גליליים.
✦ מסכי הקרנה.
✦ מסכי האפלה.
✦ רפפות ורטיקליים.
✦ דלתות הרמוניקה (אקורדיאון).
✦ פנלים (מחיצה יפנית).
דיזנגוף 282 ת"א
טל: 441178, 456241
המפעל; טל: 252953

NI "נתלי אינטרנשיונל"
יבואנים בלעדיים לבדי כותנה אמנותיים לדקורציות, לעבודות יד, רפוד, וילונות, כיסויי מיטה והדפסות בד לתמונות.
בין לקוחותינו נמנים קיבוצים רבים
פרוייקטים של מיטב מוצרינו ניתן לראות בקיבוצים:
מזרע, גת ומרחביה
דיזנגוף סנטר, קומת הגשר, תל-אביב, טל. 03-285378

בתיה שחף

איך זה אצלכם

האם החורף הזה ייראה צו האופנה גם בחדרי האוכל הקיבוציים? מי עוד קונה בגדים? מה שרד על המדפים? ואיך מתמודדות המחסנאיות עם צו הקיצוצים?

הם עוד מתלבשים

מרחביה: הבחורים פחות נועזים

לפני יותר מ־60 שנה התיישבו ראשוני מרחביה בעמק וחיי הקבוצה נרקמו בתוככי „החצר". אותם מבנים של אז קיימים ועומדים גם כיום, ודומה, שהשנים לא פגמו בייחודם הקסום. ממדיה של „החצר" תאמו, אולי, את צורכי השנים ההן, אך רחוקים מלענות על אילוצי הזמן הזה: כל הפונקציות של ענף ההלבשה „לחוצות" בבניין האבן, בעל חלונות הקמרונים היפים. את הצפיפות הרבה מרווחים בפתרונות ואילתורים: „את חדר עבודתו של החייט, העלינו לקומה שנייה. זה מתאפשר הודות לתיקרה הגבוהה של המבנה", מספרות שתי הרכזות, חנה ושושנה, שהן גם הקניי־ניות. השיחה מתקיימת בעיבורה של ה„חנות" וכל העת — עסקים כרגיל: תנועת קונים, סקרנים שבאים לבדוק, למדוד ולקחת — או להתייאש.

מסתבר, שלמרות הכרזות מועדי פתיחה, יש מצבים שאי־אפשר לסרב. ומכאן, הפלישה לתוך שעות העבודה השוטפת. מה קונים? „היום, רק מה שנחוץ, ופחות בשביל הכיף. מביאות כמעט רק לפי הזמנות, ולפעמים, מגיחות על המדפים פריטים קצת שונים ויקרים יותר (סאבי) — אלה נחטפים".

במתפרת הטריקו מנסים לעמוד בקצב ובדרישות האופנה. קצת קשה, מה גם, שתופרת הטריקו הוותיקה היא כיום אחת מרכזות הקומונה. בעיה נוספת — הבחורות המבוגרות: „אנו מביאות חולצות אופנתיות מבדים נהדרים וברגמים ההולמים אותן. הן נבהלות מהמחירים... וכך, נותרות החולצות מיותמות עד... למועד החזרתן". רוב הסחורה כאן „זמן המדף והמתלה" שלה קצר ביותר. כך עובדים עם „המשביר", „המחסן" וכל אלה שקשורים להם.

למרות המבחר בחנות, שאין מה להתבייש בו: „פעם הסלים והמדפים היו דחוסים ומלאים, ויכולת לשמוע אנשים שנכנסים, מעיפים מבט מהיר ומכריזים: ממש ריק פה היום. הציבור מבין ומודע לתנאים שנשתנו. למי שאין המקום עונה על דרישותיו — יש אפשרות לנסוע העירה ולשוטט". בשוק של עפולה — אותם דברים ברבע מחיר. וכדאי תמיד לבדוק עוד פעם, האם המחיר הנמוך הוא כגודל הפגם...

שעת הצהריים מותירה את מרכזת פינות העבודה ריקות. הוותיקות, שסיימו מלאכתן — הלכו הביתה. רכזות הקומונה מתארגנות להפסקה מפוצלת, כדי לשוב ולשרת את בנות המוסד בפתיחת החנות, אחה"צ.

במרחביה — תקציב הלבשה כולל ומחושב בנקודות. יש גם שלוש תופרות סלוניות מעולות — כדברי המרכזות. „בכלל, האופנה כאן ברמה גבוהה. הבחורים פחות נועזים (בלבושו...). יותר קלאסיים".

כפר־הנשיא: לפני שהמדפים יתרוקנו...

בזמנים כל־כך קשים למשק, כשמאמצים אדירים מכוונים להקטנת המלאים, פתחו יוזמותיה הברוכות של קניינית ההלבשה, וחדרי־תצוגה „דלילי מדפים" הינם תמונות שגרתיות... ולמרות כל אלה, ידיה של הקניינית עדיין מלאות עבודה, ויש מה לעשות.

„אני קונה ב„מחסן המשותף" וב„משביר" וגם מספקים שמגיעים אלינו, ונזהרת מאוד בהזמנות, כדי להיוותר עם מלאי קטן", כך אביבה פינקוס, קניינית ורכזת הלבשה. בכפר־הנשיא יש מתפרה לילדים, וכזאת למבוגרים. עם תפירה אופנתית וטריקו. כמובן, שהיו רוצים להגביר את הקצב...

למעשה, „רמת הבגדים" נקבעת כמעט על־פי הזמנת החברים. „תערוכות אינני עורכת, וגם הזמנות לסוודרים, סריגים ומעילים, מבוצעות אישית, לפי דרישת החבר. הפריטים שאני מציגה בחנות, לזמן מוגבל כמובן, אינם בכמויות גדולות, ורצוי להגיע מהר, כדי לזכות, לפני שהמדפים יתרוקנו"...

אביבה שוקלת את צעדיה בזהירות, ובעצה אחת עם אנשי הכלכלה בקיבוץ. בכפר־הנשיא תקציב כולל, ו„החנות" של אביבה איננה סוף פסוק. חברים נוטלים בספם, מקדישים ימים, כוח וזמן, כדי למצוא את מולם בחוצות שווקים ובחנויות מפעלים. „למה לא? יש כאלה שאוהבים את זה..."

הבעיה — התאמת ביגוד אופנתי לשכבת הוותיקים ולבעלי מידות גדולות.

אביבה מודעת לכך ועושה כמיטב יכולתה והבנתה. שכבת הנערים גם היא „לא פשוטה", ובני הגילים י"־י"ב עברו לתנאי תקציב של חברים. „הבנות הבוגרות מסודרות יפה מאוד, ואין [..] לדאוג להן", מסיימת אביבה.

בית־קמה: לא דברים מנקרי עיניים

„קונים מעט מאוד בדים, וגם פריטים [..] אינם ממלאים את הארונות במחסן". [..] שתי קניינות ורכזות הלבשה. אילנה ו[..], עורכות קניותיהן — המחושבות היטב, כפעמיים בחודש, ב„מחסן" וב„משביר" ת"א. מביאות דברים מהיום למחר, כדי לא להישאר [עם] מלאי".

בקיבוץ אין חנות בגדים, ותוכניות להקמה נגנזו לפי שעה, יחד עם שיפוצים אחרים. [..] הבית „מחלקה" לתפירת טריקו ושלוש [..] שעברו הכשרה לכך. מנסות בכל מאורן ל[..] לתפירת בגדי־שבת לחברות, לא לפני שכל [..] „יכוסו" בטרנינגים אופנתיים...

ספקים וסוכני מכירות מנסים להציע מרכולתם ואף לזכות ברווח כלשהו... „כזה שמגיע אלינו [..] מצליח למכור. יש לנו הוראות וכללים [..] ברורים". קניות בעיר? „מי שמוכן לקחת [..] ולשוטט בחיפוש אחר מציאות ברחוב [..] ת"א [..] עושה זאת. נהוג גם לשלב יום־עיון עם קניות".

בימי שישי־שבת ובהזדמנויות אחרות לא [..] דברים „מנקרי־עיניים". אצלנו, מאז ומתמיד, [..] פשוט וצנוע. וזה לאו דווקא משהו של [..] האחרון".

מה שברור לבנות — התקציב יקוצץ עוד [..] 10% מזה שקוצץ כבר בקבה"א. „נסתדר גם [..] עירום — אף אחד לא יהיה".

לוחמי־הגיטאות: ובכל זאת, גם אופנה אחרונה

לילה הונדרט מחסנאית וקניינית [..] בלוחמי־הגיטאות זו השנה הרביעית. זמן [..] כדי לצבור נסיון וידע. הסיפורים שבפיה [..] הם פרספקטיבה: „פעם לא בדקו כל־כך [..] הבגד. ראו משהו יפה — קרימה, לקנות [..] בודקים היטב ומקדישים מחשבה נוספת. [..] ל„מקורות" שלי יותר פעמים — ומביאה [..] מעט פריטים, בתקווה שיימכרו בבית [..] שבועות. לא מסתכנת במלאים".

התפירה בבית — משהו צנוע [..] כשהילדים, כמובן, בעדיפות ראשונה. לילה [..] נבהלת משמות מפורצים המוצמדים [..] דומים... „הבאתי בגדים של ‚סאבי', ולמרות המחיר הגבוה — מי שרצה קנה. גם דגמי אמ.פי.אס. הבאתי הביתה, ועל־פיהם נגזור ונתפור במתפרה שלנו". במתפרת הבית נעזרים רבים משכבת הוותיקים, שלא אחת מתקשים למצוא מבוקשם בדגמים המוכנים. לילה שומרת במיוחד גם על קשרים טובים עם חנות סריגים, המספקת מוצריה בתנאים נוחים.

גילים אחרים „מפונקים" לא פחות: בנות י"א־י"ב, „לאלו יש תקציב, והן לומדות להסתדר בגבולותיו. אין זאת אומרת, שהן מוותרות על השוטטות בחנויות יד־שנייה וכו'. אבל, בסופו של דבר, הן מגיעות אלי ומוצאות מבוקשן".

בלוחמי־הגיטאות נוהגים בזהירות, והתקציב (כולל) נקבע לחצי־שנה בשלב זה. בימי שישי וחגים רואים אופנה אחרונה. „מקטרים על המחירים — אבל כולנו לבושים היטב. ברוך השם".

כרמיה: חולצה לבנה ומכנס כהה

בכרמיה מתלבשים יפה בלילות שבת וחג: חולצה לבנה ומכנס כהה. „הרוב אצלנו צנוע מאוד. ככה זה מאז ומתמיד". אומרת רחל אריאלי, קניינית ומרכזת הלבשה. ענף תפירת הבית, צעיר יחסית, ואל החנות מגיעים פריטי הטריקו והפלנל בצורת קונפקציה. „ספקים לא מגיעים אלינו ואת הקניות אני עושה ב„משביר' וב„מחסן המשותף'."

המושג ‚תערוכות' — אבד עליו הכלח. אפילו בכרמיה, ובכל זאת כדי להזין עיניהם בכמויות רבות של בגדים, בטרם ישימו אצבע על בחירתם, מגיעים חברים העירה ומכתתים רגליהם בחוצות השווקים ובחנויות המפעלים.

החורף המתמהמה אינו ‚מגלה צבע' בינתיים, אך יש להניח כי יגיע וכולם יזכו ללבוש מעילים. בכרמיה, מכל מקום, „החבר זכאי למעיל מדי מספר שנים, על־ידי צבירת סכום במשך אותו פרק זמן. השנה זו זכותם של עשרה חברים". במידה ו„המצב יתמיד" ויגבר הקור העז, אפשר להתכרבל בשקי־שינה ובשמיכות הנודעות, של המפעל המקומי...

כנרת: ענף ה„טריקויארדה" מניב תוצרת

מתפרה טובה בבית — יש למי שיכול. ובכנרת יכולים. ענף ה„טריקויארדה" מניב תוצרת יפה והספקים נאים, ומושבים רבים באיזור, ואף הרחק מכאן — „עולים לרגל". להתקנא. להתרשם. ולהביא משהו הביתה...

רותי ויעל — אמונות על כל נושאי ההלבשה בקיבוץ, מציינות בסיפוק כי כל בגדי הילדים נעשים בבית. המחסן, הקטן בממדיו, מכתיב הבאת סחורה מעטה והגבלות ברורות באשר למלאי: „אנחנו לא לבד, ופועלות כל הזמן בשיתוף עם כלכלני המשק".

שלא כבמשקים אחרים, לכנרת מגיעים ספקים המציעים סחורתם, ולעתים — מורידים משהו מהאוטו... „בתנאי, שהם מתואמים איתנו בכל הקשור לתשלום והחזרה". תערוכות? — משהו מרכזי בכל עונה: מעילים בחורף, וכן תערוכת בדים. ובקיץ — בגדי ים, מן הסתם.

מחשבה יתרה מוקדשת לגיל הנעורים, וכבר הולידה מספר יוזמות. בוגרי התיכון נהנים מתקציב חברים — אך אינם מאבדים מ„חסותה" של מחסנאית הילדים. פעם בשבוע מגיעים בני הנעורים עם המטפלות ומחסנאית הילדים אל „החנות", ובוחרים להם בגדים. „אנחנו גם מנסות להיות גמישות איתן (הבנות בעיקר) בכל הקשור בתפירה בבית, ולהיענות לשגעונות שלהן, ויש, ברוך השם".

המצב הכלכלי אינו מתיר ‚השתוללות', אך בחנות „הסחורה זורמת, אין מלאים, ותפקידנו לדאוג להבאת דברים מהעיר — בעיקר צמוד להזמנות החברים. זאת — עד שנקבל הוראות אחרות". כך רותי ויעל.

נטור: בעזרת ההורים

נטור, קיבוץ צעיר ברמת־הגולן, וכמו דברים רבים, כך גם מחסן הבגדים: משהו חדש, המתבסס והולך, ועולה על פסי תפעול קבועים. „כל הנושא קורם עור וגידים, כרגע בשלב נסיוני ובתקווה להגיע לקביעות ו„למיסוד" של הענף". מסביר גיל מוסקובסקי, רכז ועדת־צריכה. שבחסותה גם תחום ההלבשה.

בשנים הראשונות נהנו רבים מחברי הגרעינים מתמיכות כספיות כאלה ואחרות, שהורמו על־ידי ההורים ה„מודאגים", שנותרו בעורף... „כיום האוכלוסיה כאן התייצבה. החבר'ה נרגעו ולמדו לחיות עם תקציבי התנועה".

כמובן, תמיד יהיו בודדים שנוהגים קצת אחרת. מה לעשות? תקציב ההלבשה — רק לביגוד עליון, וכי ימי חג וסופי־שבוע יש מה לראות, גם אם לא פעם זה עדיין מה שהחבר'ה הביאו מהבית...

קניינית הבגדים מפליגה במסעותיה עד לתל־אביב. פוקדת שם את ה„משביר" ו„המחסן" ומביאה סחורות הביתה, לתצוגה צנועה — בכמות ובזמן. כמובן. בשל תנאי ההחזרה ונהלי הבלאי הנוקשים. „אלה שאינם מרוצים, תמיד ימצאו זמן לרדת לטבריה. לחפש מציאות, ואפילו לתל־אביב. עושים את זה אחרי העבודה, בתחבורה ציבורית — ‚אנו' לא מאכזבי" — מוסיף גיל.

‚קשר הלבשה' נוצר עם קיבוץ עמיר.

כמו שעם האוכל בא התיאבון, כך גם עבודות ההדפסה על חולצות שהוזמנו ב„עמיר". עבור גרעינים בנטור, פקחו עיניהם של אנשי הקיבוץ הצעיר, ששמחו לגלות כי במפעל בעמיר, יש הרבה יותר מזה. „מדי פעם אנחנו מביאים משם פריטי לבוש מוכנים ומבוקשים, והחבר'ה נהנים", אומר גיל.

חדר תצוגה, „חנות" — אין עדיין בנטור, אבל את הפריטים נוהגת המחסנאית להציג בפני הקהל שלה בחדר מיוחד לכך, וכל העניין מקבל אופי וצבע: „זה נעשה בשעות אחה"צ־ערב, החבר'ה נפגשים בכיף, חוויה כללית ואפילו הפנינג אופנתי" — מעיד גיל.

שדות־ים: ללא החליפה המסורתית

בחנוכה מתמלא הבית אור חום, ניחוחות מאכלים, המשמשים בערבוביה יחד עם ניצוצות הציפיה והשמחה, בברק עיניהם של הילדים. בחנוכה, כרגיל, זוכים הילדים ללבוש חליפה חדשה. גולת הכותרת של עונת החורף, נדמה, כי תהפוכות מזג האוויר השנה, מקרינות גם מעבר לתחומי השמיים. מכל מקום, בשדות־ים, יעשו הילדים את חג־האורים, כנראה, ללא החליפה המסורתית. „השנה נתקלתי בקשיים רבים בהשגת בדים ב„מחסן"", אומרת מלכיתה, מחסנאית הילדים — והכוונה לפלנל, פוטר וכו'. „כמובן, שעיכובים בהשגת הבד, משבשים בהמשך את כל המהלכים. בייחוד. כשרוב הדברים נתפרים בבית".

אך קשיים אלה ואחרים אינם מרפים ידיה של מלכה, המנסה להביא הביתה מגוון רחב של בדים, כדי לספק רצונות רבים ככל האפשר. „את הגזרות אנחנו מוציאים מ„בורדה", והכוונה. שלכל שכבת גיל תהיה אופנה שונה".

בני הנעורים עדיין ילדים. אבל גדולים, עם שגעונות משלהם. „על־פי סקר, שערכנו ב־ג'נ משקים, התברר, שהגילים הבוגרים מתלבשים בתקציב אישי, אנחנו נוהגים כך, ומאפשרים לבנות לתפור בבית, לקנות בחנות החברים, ומי שעדיין יוצאת ‚עירומה' — נוסעת העירה".

חנות החברים ידעה ימים טובים יותר ומכילה כיום — כמעט רק מה שמוזמנים וקצת קונפקציה, תפורה בבית.

בעיה רצינית רואה מלכיתה בעידכון שוטף של הציבור בנושאי התקציבים המקוצצים, וכאן — עדכונים ושיבושים בשלבי האספקה השונים:

„פירסמתי בעלון כתבה מפורטת על הצפוי בהלבשת הילדים. אבל אין זה מספיק. חשוב, שגם מוסדות המשק יודיעו יותר מידע לציבור שלנו".

שלוחות: למרות הצניעות — רוצים גיוון

גם בקיבוץ דתי, למרות שהלבוש צנוע יותר ופחות מנקר עיניים, עדיין לא רוצים ללבוש אותו דבר. במחירים הנמוכים — הפריטים סטנדרטיים פחות או יותר. „כשאני מביאה לתצוגה בגד יקר יותר, נבהלים תחילה מהמחיר, מקבלים שוק. אך בבדיקת־שוק מסתבר לחברים, שהמחירים זהים", כך פנינה מודלין, מחסנאית וקניינית בשלוחות. הנעזרת מעט (מדי) בתפירת בית, ואת רוב הבגדים קונה בחוץ.

בהנהלת הגזבר (אין ועדת צריכה) מקפידה פנינה על הבאת פריטים, שהוזמנו על־ידי החברים, ומפתיחה בהתקשרות עם ספקים, שאינם ממלאים אחר תנאי ההחזרה התואמים את המקורות הרשמיים — „מחסן", „משביר". תערוכות? — מעט. „לפני חודש הבאנו תערוכת בדים של „מקסים" מחיפה. המחירים היו זולים וקנו הרבה".

הבנות בגיל י"־י"ב נהנות מתקציב אישי, בזמן שהבנים עדיין ב„משטר" של מחסן ילדים. „הניסיון מראה, כי כשהבנות יוצאות וקונות להן בגדים בעצמן — היחס שלהן אל הבגד שונה לגמרי. הן גם לומדות לתמרן עם תקציב נתון".

ועוד משהו מהניסיון: „קל יותר לספק את רצונם של הבחורים. הם הרבה יותר שמרנים. החברות מבקשות להעניק בבגד גם הבעה אישית ייחודית", אומרת פנינה.

יחיעם: תקציב כולל בלחץ החברים

„רכזי־שירותים". תפקיד חשוב מאין כמוהו. קיבוצים רבים היו רוצים בו. ביחיעם ממלא אותו חבר ותיק והוא „ממש אוצר: זה תפור עליו, וכולנו — רכזי ענפי השירות, עובדים איתו בשיתוף פעולה מלא". אומרת מלכה תדגיור „מלכותה", רכזת ההלבשה והקניינית.

פורום רכזי השירותים, שבחן את התקציבים, החליט היכן לקצץ. רוב קניותיה עושה מלכותה ב„מחסן". „הוא זול ואמין. למרות שבאחרונה הוא די ריק... כיום אני מביאה כמעט רק לפי הזמנות, ואם כבר מלאי, שיהיה קטן ולזמן מוגבל".

תצוגות בגדי השבת למכירה נערכת מספר פעמים בשבוע, כשיום אחד מוקדש לחברים הוותיקים. זו יוזמה שלי. הם מרוצים כל־כך, ורק הרגשתם הטובה שווה לי הכל!"

בארבע שנות עבודתה בתפקיד, למדה מלכה את כל רזי המורכבות שבדבר, ויעידו גם קולגות ממשקים אחרים, שהלבשת הוותיקים היא משוכה לא קלה. מלכותה הצליחה לדלג מעליה. גישה דומה פיתחה גם כלפי החבר'ה מהמוסד.

ביחיעם תקציב כולל להלבשה והנעלה. „זה מקל מאוד על המחסנאיות. עברנו לכך בלחץ החברים. ובעצם. זה כיף לקוניונריות". כך מלכותה.

אשדות־יעקב (איחוד): החברים מגיעים העירה

„אני נוכנה לנסוע יותר פעמים ולהביא סחורה ל‚חנות', בתנאי החזרה כמקובל כיום" — תירצה היימן, מחסנאית בגדים וקניינית באשדות־יעקב איחוד.

בדיקת יסודית בתחום ההלבשה, שערכו אנשי כלכלה בקיבוץ ובתק"ם, הביא לריענון המערכת ולהפחתת שעות הפעילות בחנות. פעמיים בשבוע זה מספיק ובניות הפריטים המוצגים מצומצמת ומוגבלת בזמן ו„גם הבדים שאני מביאה, מפעם לפעם, הם מועטים וכדאי לבוא מהר — הכל נחטף". כך תרצה.

מחלקת הטריקו במתפרה תורמת אף היא את חלקה בהלבשה העליונה, ומאמציה להיות אופנתית נושאים פרי. לא כך ההספקים. „למרות שתפירת הבית עלתה על פסים רציניים בשנים האחרונות, עדיין יש פיגור בקצב התפירה. קודמים לכל — הילדים, כמובן". את הפיגור הזה פותרים. בין היתר, בקניית סריגים וסוודרים מוכנים.

בנסיעותיה הרבות העירה, לומדת תרצה להכיר את השוק והתנאים המשתנים בו לעתים קרובות. „אני בהחלט מעודדת, כל מי שיכול לקחת את הזמן והרגליים ולחפש מציאות במכירות סוף עונה. לחבר עם המזומנים ביד, אין את הבעיה שלי — מגבלת המזומנים. חברים יודעים זאת — ומגיעים העירה".

כך, למרות שתרצה מוכנה, כאמור, להביא הכל — ולהחזיר בזמן.

מכירת סוף השנה בדניש מרקט

המכירה מתחילה במוצ"ש 7/12 בשעה 18.30
ותמשך 3 ימים בלבד*
בימים א', ב', ג' 10, 9, 8 לדצמבר
בשעות 9.00-19.00* או עד גמר המלאי.
בדניש מרקט עורכים מכירה לפני ספירת המלאי
ובה ימכרו לקהל פריטי ריהוט מהמלאי
בהנחות של 20%, 30%, 40%. כדאי לבוא!

דניש 13 בו תשלומים שקליים שווים
התשלומים במסגרת דניש 13,
לבעלי כרטיסי אשראי ויזה ודיינרס קלוב.

הרהיטים מיד ביד

דניש מרקט
רשת חנויות דניש להרכבה עצמית

ה"דניש מרקט" הראשון: נתניה, איזור התעשיה הישן, רח' [..]

קניות ותיקונים במרוכז של מוצרי חשמל ביתיים ותעשיתיים

שרות בלעדי למוצרי: אמקא, אלקטרוסטר, דימפלקס, פרוגרס

- רדיאטורים
- שואבי אבק
- מיקסרים
- מכשירי אלקטרוניקה ושאר מוצרי חשמל ביתיים

מכירות של מוצרי חשמל לתעשיה ובית בסיטונות וליחידים

מרכזים לחשמל
רח' קיבוץ גלויות 45, ת"א
טל. 03-833544-828501

גם מקווה יהיה

(המשך מעמוד 11)

הרתות ומשרד הפנים, היתה יותר אולטימטיבית — הייתי בונה להם גם מקווה. אני אדם שמסדר עניינים".

המרכז החינוכי או רב אלי חולם חלום

לרב אלי יש חלום. להקים בחנתון מרכז חינוכי, אור ליהודים. „חנתון", הוא אומר, „לא תהפוך לעוד קיבוץ בתק"ם. אנחנו רוצים להקים פה קיבוץ עם תוכן ואידיאולוגיה, קיבוץ מתלהב, מהבהב, חי, דינאמי, שאנשים יגדלו בו לא רק בגיל, אלא גם באינטלקט ובהשכלה ובתורה..." רק אמריקנים עוד מדברים ככה.

הרב אלי חולם להקים כאן, למול אגם אשכול, את „המרכז החינוכי של התנועה הקונסרבטיבית בישראל". מרכז לנוער (גם לנוער חילוני) ולמבוגרים מכל העולם, שיבואו וילמדו בו תורה ויהדות וציונות. ילונו כאן, יעבדו בקיבוץ ויטיילו באזור היפה הזה וישלמו בדולרים. גם אם זה לא העיקר. והיתה כבר התחלה: בקיץ שעבר הגיעו לכאן קבוצות קטנות של נוער קונסרבטיבי, למדו ועבדו. תוך שנה שנתיים, מאמין רב אלי, כשימצאו סידור לינה (הכוונה להקמת אכסניית נוער עם כיתות ואולמי הרצאות ובריכת שחייה ומגרשי ספורט) „זה ייהפך לפרוייקט חינוכי וכלכלי גדול".

„כי אנחנו בחנתון, באמת חושבים, שמציון תצא תורה... וגם מהקיבוצים יבואו לכאן. ילמדו ויכירו את צורת החיים שלנו". האמריקנים בחנתון גם חולמים בגדול.

מי, מה ומאין?

13 משפחות, גיל ממוצע 30, 17 ילדים, מספר רווקים ורווקות וגרעין נח"ל של תנועת הנוער הקונסרבטיבית „נועם". בסך הכל 80 נפש, ואין עזיבות. רק מבקשים להצטרף.

רובן של המשפחות מארה"ב (ויש גם כמה צ'יליאנים). אנשים שעזבו מישרות ועסקים מבוססים, כמעט כולם אקדמאים ויש בהם בעלי תואר שני ושלישי. רבים ביניהם אנשי חינוך והוראה, פסיכולוגים ורבנים (יש כאן שלושה) וגם בעלי מקצועות טכניים.

הקיבוץ הוקם, ביחד עם ישובים נוספים באזור במסגרת „ייהוד הגליל". אך כל הקרקעות הן קרקעות מדינה, לא היו הפקעות. הישוב עצמו נמצא בשוליים הדרום-מערביים של בקעת בית-נטופה (שעה ושלושים מתל-אביב), ק"מ אחד מאתר השאיבה אשכול. פנייה מהכביש המהיר שפרעם-נצרת. הם מזמינים אותכם לבקר.

הבתים יפים ומיוחדים — לינה משפחתית מהתחלה — גדולים מכל המוכר בישובים צעירים אחרים בגילם (הודות לקשרים, רומזים לי כאן, שיש לראשי התנועה בארה"ב עם הסוכנות); 63 מ"ר לזוג עם ילדים; 46 מ"ר למשפחות כלי ילדים ו-33 מ"ר לרווקים. בעצם, אלה הם קוטג'ים עם אפשרות לבניית חדר נוסף (למעלה), ומטעמים טופואקלימיים פונים כולם עם החזית צפונה.

בינתיים מתקיימים על עבודת חוץ בקיבוצי הסביבה (הסוללים, כפר-החורש, רמת-יוחנן) ומדיר כבשים, 200 ראש (בינתיים), שהוא בשלבי הקמה. ויהיה גם מפעל פלסטיק... אלא מה?

„בינתיים", אומר זכי, „עוד אין בעיות עם הפרופסורים. הם עדיין „בהלם" הקליטה. אך כבר התחילו לצוף השאלות: אני פסיכולוג, פילוסוף, מוסיקאי; האם יינתן לי לעבוד כמקצועי. או שציונות קיבוצית אמיתית פירושה פלחה בבקעת בית נטופה?"

לביא או גניגר?

חנתון, קיבוץ קונסרבטיבי, „מוקצה" על המימסד הרבני, לא היה לו כל סיכוי להתקבל כחבר בקיבוץ הדתי של הפועל המזרחי, ששם מקומם הטבעי.

לכן פנו והתקבלו, לתק"ם. אך קיבוץ דתי בתנועה חילונית, זה קצת שעטנז; מחלקת חינוך חילונית, תרבות וחגים בפירוש חילוניים וההגדה של פסח היא כמידת אמונתו של אריה בן גוריון. אכן, יש בעיות. יש להם, כן ירבו, כבר שני ילדים בגיל בית-ספר. היתה דילמה קטנה בחנתון להיכן יישלחו הזרדקים ללמוד: האם לגניגר החילונית, או ללביא הדתית.

רבי אלי: „אנחנו רוצים לגדל את ילדינו עם יחס דתי לחיים. שיידעו תפילה, שיכירו את הצד הדתי של התרבות והחגים. שיידעו, ששבועות זה לא רק הבאת ביכורים, אלא בעיקר מתן תורה". אז בינתיים הם בלביא, „אך בעתיד", מבטיח רב אלי בעל החלומות, „ייפתח בחנתון 'בית ספר קונסרבטיבי קיבוצי אזורי', הראשון מסוגו בעולם".

עוד בעיה: חנתון, כקיבוץ צעיר, נבחר כיעד למירוץ הלפיד המסורתי של תנועת הנוער-העובד בחנוכה. אלא שהשנה יחול ערב החג בשבת... „אז אמרנו להם: יפה מאוד נצידכם — אבל לא בשבילנו. כהזדמנות אחרת". אז היה גם מישהו, מתבדחים בחנתון, שהציע פשרה: „שאולי לא ידליקו בוונוכה אש..."

בינתיים יש הרבה ליווי ואימוץ של התק"ם. אוהבים את המוזרים הללו. רבי אלי: „אני מרגיש, שבתק"ם יש חיפוש אחרי קשר חדש. חיפוש ומגע עם המקורות, המסורת, להכיר מחדש את השורשים. לא שאנחנו באים להסיף, אבל הם, כך אני מרגיש, מחפשים אותנו. אני מקוה, שבעתיד, משנגדל ונתחזק ונקים עוד ישובים, נגיע ביחד עם התק"ם לסינתזה חדשה של קיבוציות מסורתית".

בביתם של שושנה ויוסי צוקר

שושנה, מחסנאית בגדים, ילדים וחברים, בוגרת החוגים להיסטוריה ולעתיקות באוניברסיטת ניו יורק. יוסי, תואר ראשון במוסיקולוגיה, תואר שני בהיסטוריה של מוזיקה יהודית — הוא גם חזן, בחנתון הוא אקונום. ויש גם הבת לאה, שנה ורבע על הקרקע — כמעט צברית.

יוסי עובד בגינה ושושנה מדברת בשביל שניהם: „כולנו כאן בוגרי אוניברסיטאות. יש לנו רואה חשבון, אחות מוסמכת, שבעלה רופא, מורים,

יוסי (אקונום וגם חזן) ושושנה (מחסנאית בגדים וארכיאולוגית) עם לאה (כמעט צברית): „יש חשיבות שיהודים יחזרו להתפרנס מעבודה ולא מאוויר".

אנשים שלמדו תיאטרון, שפות, מדע וכל מיני דברים שלא משמעותיים בחיי קיבוץ. אני מרגישה, שיש חשיבות, שאנשים כמונו, שהם מרקע אקדמי, יבואו ויצטרפו להתיישבות העובדת ויקימו קיבוץ. חשוב מאוד, שיהודים יחזרו להתפרנס ... לחיות מעבודה ולא מאוויר".

מי יגול עפר מעל עיניך, בר בורוכוב!

שושנה אכן עובדת קשה: בשבע ... בית-הילדים, והיא מניחה שם את לאה'לה ... לעבודה עד שלוש אחה"צ. בארבע לוקחת ... חזרה. בחנתון אין מנוחה לאמהות. צריך ... הגליל.

„אחר-כך", כך שושנה, „יש ועדות ... ומלא פעילויות. השבוע התקיימו שתי ... קיבוץ, אחת על המצב הכלכלי, ההולך ומחמיר, ואני הולכים לכל אסיפה. לא מוותרים. כל פעם ... מאיתנו הולך לבדוק אם לאה'לה ישנה בשקט ... לתפילות הם מתחלקים. עד לפני חודשיים ... את בית-הילדים בזמן התפילות, אבל ... הפסיקו עם זה. עכשיו מישהו צריך להשאיר ... הילדה. אז פעם שושנה הולכת לבית-הכנסת ... יוסי.

התק"ם: עוד לא מקימים מחלקה דתית

שלמה לשם, דובר: „לתק"ם, כבר שנים ... קשרים עם התנועות הרפורמית והקונסרבטי... אגב, גם לקיבוץ הארצי. אנחנו קשורים ... חלק בהם, המרכבר על ציונות, עלייה וקיבוץ ... קשרים טובים עם ההנהגה שלהם, במיוחד ... שינדלר. היוזמה להצטרף אלינו באה מצידם ... בעיה במדינה, אינך יכול להקים ישוב, אם ... שייך לאיזו שהיא תנועה מיישבת, והקיבוץ ... לא קיבל אותם. נכון, שעל ההחלטה לקבל ... השפיע בעיקר החלק שבא מהאיחוד, שיש לו ... יותר פלוראליסטית.

כשפנו אלינו, שמנו על השולחן: בתנאי ש... קיבוץ לכל דבר. כאשר בעניין הדתי, ... אמונתכם ואנחנו נחייה באמונתנו.

הם מקבלים אצלנו הדרכה וליווי ... עושים זאת באמונה ובמסירות, ... לפרוייקט הזה.

עניין האמונה אינו מכשול וכבר אינו ... הרפורמים שייכים לתנועתנו. יהל ולוטן ... כבר ותיקים אצלנו.

לפי מיטב ידיעתי, בהחלט לא מתכוונים ל... מחלקה דתית בתק"ם. עוד לא עומד על הפרק ... היו 30 קיבוצים ולא שלושה — ייתכן ש... בשלב זה, זה מאור דמיוני. ייתכן, שיהיו עוד ... קיבוצים דתיים, אבל לא נראה לי, שבעתיד ... יהיה לגורם הזה השפעה על הדרך החילוני... תנועתנו.

אמן.

עמירם כהן

צא מהקפאון!
היום עוברים למכולת קירור ניידת
הניתנת להעברה ממקום למקום!
לאמקו מבנים בע"מ – מגוון מכולות קירור לשימוש במשתלה, במפעל מזון, במחסן נוזן, חדרי-קירור. להרכבה על משאיות ולכל מטרה שימושית אחרת.
בוא לבחור את מכולת הקירור המתאימה לצרכים שלך. הצוות המקצועי שלנו עומד לרשותך.

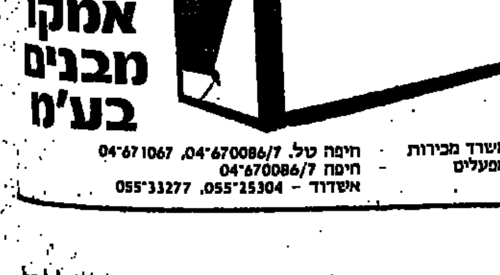

אמקו מבנים בע"מ
משרד מכירות: חיפה טל. 04-670086/7, 04-671067
מפעלים: חיפה 04-670086/7, אשדוד 055-25304, 055-33277

מכון הנרייטה סאלד
המכון הארצי למחקר במדעי ההתנהגות
למכירה
מעבד דיגיטל POP M/44
1/4 MB זכרון
2 כונני דיסקים RL02
2 כונני דיסקטים RX02
כונן סרטים TU 80
דיסק ווינצ'סטר 67MB
20 דיסקים 10 MB כ"א
בדבר פרטים נא לפנות למר רוני ענבר, רח' קולומביה 9, קרית מנחם, ירושלים 96583, טלפון: 02-419191

חשב
חשב היחידה הבין קבוצית לשרותי נהול.
שד' שאול המלך 2 ת"א 21400
דרוש
כלכלן בכיר
כישורים:
— תואר שני בכלכלה ו/או מנהל עסקים. (יועדף בעל תואר נוסף בראיית חשבון או סטטיסטיקה)
— נסיון ביעוץ כלכלי לתעשיה (רצוי בעל רקע קיבוצי בתעשיה ובכלכלה חקלאית).
— רצויה שליטה טובה בשפה האנגלית.
— גיל עד 37, מגורים באיזור המרכז.
לפנות בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי לת.ד. 40021 תל-אביב 61400, לידי ש. פלדמן

פרסם בהדף הירוק

Israel 44
אופנת לשטרו
יצרני חולצות, חצאיות ומכנסים לנשים
רח' ליליינבלום 9 תל-אביב טלפון: 656053

אחים סמדה — יצרני אופנה
חנות המפעל
טרנינגים ✦ חליפות אימון ✦ בגדי ילדים
בית רומנו, דרך יפו 9, ת"א, טל' 650473, 03-657786

אופנת עור בגדי חן
מציעה למכירה כל מיני חלבשת עור לנשים ולגברים, מוכן וגם לפי הזמנה
תיקונים ושינויים ✦ גם מציאות
תל-אביב, אלנבי 99
מול בית הכנסת הגדול טלפון: 03-291693

אופנת אופולו STYLE Apollo
ייצור הלבשה אופנתית לילדים ומכנסי ספורט לגבר
רח' השוק 10 תל-אביב טל' 03-821816

אפנת אושר OSHER
יצרני אופנה עילית לילדים ונוער הכולל חליפות, מכנסיים, אוברולים, ג'קטים ועוד...
✦ מחירים מיוחדים לקיבוצים ✦
להזמנות: תל-אביב, נחלת בנימין 101, פינת לוינסקי ● טל' 03-824313; 03-826744

עקרון ההבדלה

(המשך מעמוד 9)

● ציר החופש הדמוקרטי מול צורות שונות של הגבלתו עד למשטר טירני. גם בשטח זה בעבר היה קל. הימין הקיצוני, או השמאל הקיצוני, היו מוכנים להשיג מטרותיהם הפוליטיות על-ידי הגבלת חופש הפרט, כשבין שני הקצוות עמדו הסוציאל-דמוקרטים והליברלים הבורגנים. ניתוח השקפת עולמם של רבים מ„הצעירים של היום", אינו מאפשר חלוקה כזו. הגבלת החופש לגיטימית לגבי רבים בהקשר לאומני, סוציאלי, או דתי, ואפילו בהקשר של „הגנת דמוקרטיה". לכן, זהו ציר נפרד במרחב הפוליטי, שעליו יש מיקום שונה יחסית, של הכוחות השונים, מאשר בציר הסוציאלי, למשל.

● ציר המוצא העדתי תרבותי. יתכן, שציר זה יהיה מיותר אי-פעם בעתיד. כל זמן שהעדתיות (ולגזענות הקיצונית, יש גם ממד כזה, בנבדל מהממד הלאומי), הוא גורם, שסביבו נבנות אידיאולוגיות, ואלה אינן חופפות אידיאולוגיות אחרות בציר אחר, יש לציר זה זכות קיום אצל כל מי שינסה לבנות מורל למרחב הפוליטי הישראלי.

למצות את מירב הכוח

ברור לי, שאת המודל שתיארתי כאן אפשר לשכלל. ברור גם, שכל מי שמורגל לדמיין מרחב של 3 ממדים, יתקשה לצייר חמישה ממדים, שהם ניצבים זה לזה. יחד עם זאת, אין ספק, שהמפה הפוליטית של היום היא רב-ממדית ואיננה חד-ממדית (כ'שכל הכוחות מחפשים מקום בין ימין לבין שמאל). היא גם לא דו-ממדית. כפי שאולי אפשר היה לשרטטה בראשית הציונות הסוציאליסטית (עם ציר לאומי קונסטרוקטיבי וציר סוציאליסטי של מלחמת מעמדות...).

אם נרצה למקם את עצמנו, או את המפלגה שהיינו רוצים שתהיה לנו (מין מפ"ם משופרת, או מס"ר, או „כל אחד לפי חלומותיו") במרחב המתואר, יש צורך לסמן מקום על כל ציר בנפרד. ולהביט סביב על אותו ציר, מי נמצא מצידנו האחד, או מצידנו השני, או אולי באותה נקודה כמונו. יתכן, שבציר הלאומי-ציוני יהיה אותו מקום לר"ץ ולמפ"ם ובציר הליברלי ובציר הסוציאלי יהיו הבדלים במטרות ובהגדרות. יתכן, שנמצא צמודים לנו בציר הסוציאלי גם כאלה שמשייכים עצמם בציר הלאומי ל„תנועת החירות", או ל„התחיה"...

אחרי תרגול המודל של תיאור המרחב הפוליטי, צריך לדעת להחליט, היכן להפעיל את עקרון ההפרדה. באילו חזיתות? מי הם שותפינו באילו צירים ומאבקים? מי הם יריבינו? יתכן אף שותפים בציר אחר, שהם יריבים בשני. זה מבלבל, זה מנוגד לחינוך „המפלגתי טוטאלי" של מחצית המאה שכבר עברה. זה הכרח למי שרוצה למצות את מירב הכוח בכל מאבק, ואיננו רשאים היום למצות משהו, שהוא פחות מכך?

גם במרחב הפוליטי הפשוט של העבר ידענו להשתמש ב„שעות היסטוריות" בעקרון-ההפרדה (בצורה מוגבלת), היות שמקורו הוא באסטרטגיה הבטחונית, וכה הוא עבר כמעט מעולמנו אחרי מלחמת יוה"כ. עיקרון זה מתחיל לנבול - גם באסטרטגיה הפוליטית מפלגתית. דווקא בגזרה זו עוד לא היתה תקופה, שחייבה שימוש בהבדלה, כמו היום.

„חלק מהעניין"

ברשימותי ל„דף" זה השתדלתי ללכת לפי מורל קבוע:

● להאיר בעיה, שנובעת מקונצפציה או תפיסת עולם.
● להעריך קונצפציה זו על החיוב, השלילה ותוצאות עתידיות מהפעלתה במישור מדיניות הביטחון (או החוץ).
● להאיר תפישה דומה בהקשר למדיניות כלכלית.
● להצביע על כך, שתפיסות דומות חדרו גם לעולם התנועתי שלנו, כחברי הקיבוץ הארצי.

תמצית גישתי זו נועדה שלא להצביע ולהאשים אחרים, ש„מנהלים את המדינה", ולהראות, שבנושאים הנדונים אנחנו בהחלט מהווים „חלק מהעניין". הדגמתי את הנושא בהקשר לביטחון, או כלכלה, מ'שתי סיבות:

● נדמה לי, שמקור הקונצפציות הנ"ל היה קשור בביטחון.
● נסיוני האישי ולימודיי הכשירו אותי לשני המישורים הללו, ואיני מרגיש שאצליח באותה מידה במישורים אחרים. יחד עם זאת, אין לי ספק, שתפיסות עולם של „פחד-להסתער", או של „מגבלות אומץ החלטה", או „קונצפצית גלית הפלשתי", תימצאנה גם בתחומים רבים אחרים. בשום מקרה, לא היתה כוונתי לערוך חשבון עם אנשים מסויימים, אלא עם גישה, או השקפה.

בין התגובות הרבות שקיבלתי, היו רבות שניסו להחמיא על „הדגל הפרסונלי, שהרמתי ברשי-מותי"... אחרי מלחמת יוה"כ כתב יעקב חסדאי מספר רשימות על „סרקים במערכת הצבאית".

„...מי שמורגל לדמיין מרחב של שלושה ממדים, יתקשה לצייר חמישה ממדים, הניצבים זה לזה. אך אין ספק, שהמפה הפוליטית היום אינה דו-ממדית, כפי שאולי אפשר היה לציירה בראשית הציונות הסוציאליסטית".

ברשימות אלה הוא ביקר גורמות התנהגות של מפקדי צה"ל. אחר-כך הרחיב את המעגל לביקורת ודרישה להחליף את כל הממסד במדינה. ביקורתי היא על תפיסות עולם, שאמנם מיוצגות על-ידי אנשים. אך איני חושב, שבכל מקרה, שמישהו מחזיק בהן, הוא פסול, או חסר כישורים. ואין לי כל ביטחון, שהחלפת אנשים, מבלי לנתח שורשי הקונצפציות, תשפר מדיניות, או פעולות במגזרים הנדונים...

בנוסף לכך, העולם שלי בנוי מהרבה מאונים, ואינני מסוגל לצייר אותו בשחור ולבן בלבד!!!

לפני שנים, באוניברסיטה למד אתי סטודנט עולה מברית-המועצות. יום אחד בא ושאל אותי, איך להגדיר פילוסופיה? במקום להמתין לתשובתי ענה הוא: „לחפש חתול שחור בחדר חשוך, כשהחתול איננו בו"... אחר-כך שאל: „נו, ועכשיו תאמר לי, מהי פילוסופיה מרקסיסטית-לניניסטית, כפי שרואים אותה בבריה"מ? גם לשאלה זו, הוא ענה: „לא צריך כלל לחפש את החתול השחור. מספיק להודיע לכולם, שמצאת אותו, ללא קשר למציאות".

נדמה לי, שחלק מאנשי „השמאל המיליטנטי", „ציירי ראשי המתנגדים הפוליטיים", נוהגים לפי הפילוסופיה הנ"ל. עולמם ברור. ולא משנה מה תנסה לכתוב, או להראות להם...

גיורא פורמן ■

8.12-15.12.85
במשביר לצרכן
הנחות
הגרלת ענק
זכות הנחה בקניה הבאה
תחרות חנוכיות וסביבונים
בחסות LEGO
הגרלות חינם במשביר לצרכן לרוכשי הכרטיס הכחול
על כל קניה תעודת שי להגרלות חינם

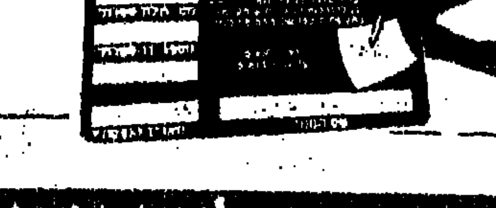

פרטים בבתי הכל-בו
במשביר לצרכן קנית - בפיס חינם זכית

פרסם בהדף הירוק